102. TORSTAINA 14. SYYSKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001 3269
Hallituksen esitys HE 109/2000 vp

2) Hallituksen esitys vuoden 2001 veroasteikkolaiksi 3318
Hallituksen esitys HE 101/2000 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3318
Hallituksen esitys HE 102/2000 vp

4) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta..... 3318
Hallituksen esitys HE 103/2000 vp

5) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain 57 §:n muuttamisesta..... 3319
Hallituksen esitys HE 104/2000 vp

6) Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta 3319
Hallituksen esitys HE 105/2000 vp

7) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta..... 3320
Hallituksen esitys HE 106/2000 vp

8) Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001 3320
Hallituksen esitys HE 107/2000 vp

9) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muuttamisesta 3320

Hallituksen esitys HE 108/2000 vp

10) Laki tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3320

Lakialoite LA 95/2000 vp (Maria Kaisa Aula /kesk ym.)

Mietintöjen pöydällepano

11) Hallituksen esitys laiksi pelastustoimilain muuttamisesta 3322

Hallituksen esitys HE 70/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 14/2000 vp

12) Hallituksen esitys lennonvarmistusalan yhteistyöstä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (EUROCONTROL), navigaatiomaksuja koskevan monenvälisen sopimuksen ja mainitun kansainvälisen yleissopimuksen yhteen kokoavan pöytäkirjan hyväksymisestä 3322

Hallituksen esitys HE 31/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 6/2000 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi raittiustyölain 3 ja 10 §:n ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n muuttamisesta 3322

Hallituksen esitys HE 87/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 20/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Eero Akaan-Penttilä /kok
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Janina Andersson /vihr
Klaus Bremer /r
Kaarina Dromberg /kok
Esko Helle /vas
Leea Hiltunen /skl
Susanna Huovinen /sd
Jorma Huuhtanen /kesk
Matti Huutola /vas
Ulla Juurola /sd
Reijo Kallio /sd
Kari Kantalainen /kok
Tapio Karjalainen /sd
Ossi Korteniemi /kesk
Risto Kuisma /rem
Henrik Lax /r
Paula Lehtomäki /kesk
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Pehr Löv /r
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Jukka Mikkola /sd
Sinikka Mönkäre /sd
Petri Neittaanmäki /kesk
Håkan Nordman /r
Pekka Nousiainen /kesk
Sirpa Pietikäinen /kok
Kirsi Piha /kok
Leena Rauhala /skl

Ola Rosendahl /r
Sari Sarkomaa /kok
Timo Seppälä /kok
Katja Syvärinen /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas
Marja Tiura /kok
Martti Tiuri /kok
Raija Vahasalo /kok

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:
Ola Rosendahl /r
Klaus Bremer /r
Timo Seppälä /kok
Esko Helle /vas
Jukka Mikkola /sd

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
14.9. edustajat
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Sinikka Mönkäre /sd
14. ja 15.9. edustajat
Kaarina Dromberg /kok
Risto Kuisma /rem
Pehr Löv /r
Leena Rauhala /skl
Martti Tiuri /kok

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
14.9. edustajat
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Esko Helle /vas
Susanna Huovinen /sd
Jorma Huuhtanen /kesk
Reijo Kallio /sd
Kari Kantalainen /kok
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Jukka Mikkola /sd
Håkan Nordman /r
Tuija Nurmi /kok
Sirpa Pietikäinen /kok
Ola Rosendahl /r
14. ja 15.9. edustaja
Matti Huutola /vas

Valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet

Puhemies: Ilmoitetaan, että tänään päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä (VN 5/2000 vp) on eduskunnalle saapunut eduskunnan työjärjestyksen 29 §:n mukaisesti perustuslain 63 §:n 2 momentissa tarkoitettu selvitys liikenne- ja viestintäministeri Olli-Pekka Heinosen muutoksista hänen sidonnaisuuksiinsa.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 109/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2)—10) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

[1] **Kalervo Kummola /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Valtion talousarvioesitys vuodelle 2001 jatkaa hallitusohjelmassa määriteltyä tiukan finanssipolitiikan linjaa. Kokonaisuus on erittäin onnistunut. Eräisiin lähinnä liikenteen toimivuuteen ja asumiskustannuksiin liittyviin asioihin toivon kuitenkin parannuksia.

Suomalaiset liikkuvat eurooppalaisista neljänneksi eniten ja kuljettavat tavaraa asukasta kohti kaikkein eniten. Tiestön kehittäminen on investointi, joka tuottaa yhteiskuntaan usein moninkertaisen hyödyn. Se vaikuttaa suoraan kansantalouteen, kilpailukykyyn ja työllisyyteen.

Tänä vuonna tieliikenteeltä peritään 28 miljardia markkaa veroja ja veronluonteisia maksuja, joista teiden ylläpitoon ja kehittämiseen liikenneministeriö esittää käytettäväksi noin 4 miljardia. Tieyhdistyksen mukaan yleisten teiden pääomaarvo on kuitenkin noin 90 miljardia markkaa. Arvon todetaan laskevan joka vuosi vähintään 500 miljoonalla, koska 1990-luvulla tienpidon määräraha on alentunut keskimäärin noin 2 miljardia markkaa vuodessa.

Kaikille käynnissä oleville tiehankkeille on vuoden 2001 talousarvioesityksessä pystytty esittämään riittävä rahoitus, mutta siellä on vain yksi uusi hanke: Valtatie 9:n parantaminen välillä Orivesi—Muurame, jota tietysti kiitoksella tervehdimme. Tämän lisäksi tietysti pitää muistaa tulevaisuuspaketin neljä kohdetta.

Liikenneyhteydet, kohtuuhintaiset kuljetukset ja näiden yhteydessä ripeästi toimiva kappaletavaroiden jakeluverkosto ovat Suomen talouselämän selkäranka. Olemme tähän saakka pärjänneet useimmille kilpailijamaillemme kohtuullisen hyvin liikenneorganisaatioidemme ja kuljetuskapasiteettimme ansiosta. Nyt tilanne on nopeasti muuttumassa.

Tampereen läntisen ohikulkutien jääminen pois budjettiesityksestä on tietysti suuri pettymys. Tie on liikenteellisesti kestämättömässä tilassa. Ongelma on tuttu sekä käyttäjille että viranomaisille. Kyseinen hanke on ollut ja on Tielaitoksen tärkeyslistan kärjessä, mutta vuoden 2001 budjettiin siihen ei ole saatu irrotetuksi markkaakaan. Ohitustien merkitys Hämeen, Pirkanmaan ja koko valtakunnan talouselämän kannalta on elintärkeä, se koskee myös Pohjanmaata ja Satakuntaa. Nykyisellään se on kuin ahtautunut keuhkovaltimo, joka hidastaa ja pahimmassa tapauksessa näivettää koko ruumiin, tässä tapauksessa valtakunnan rahtiliikenteen. Lisäksi se aiheuttaa kevyelle liikenteelle liian paljon vakavia vaaratilanteita.

Kun kauan odotettu moottoritie valmistuu Tampereelle asti lokakuun 12. päivänä avajaisineen, liikenne lisääntyy entisestään Tampereen itäisellä tiellä. Muun muassa porilaiset ovat laskeneet, että heidän kannattaa jatkossa ajaa itäistä kautta puhumattakaan Vammalan ja Kankaanpään seudun asukkaista. Joskus ihmetyttää, että pohjalaiset kovin harvoin puolustavat tätä tiehanketta, sillä enitenhän se vaikuttaa todella heidän liikkumiseensa, ei niinkään hämäläisten.

Mutta älkäämme olko nurkkakuntaisia, muuallakin tarvitaan tiehankkeita.

Valtatie 1 välillä Turku—Helsinki tulee pikaisesti rakentaa moottoritieksi. Tieosuus on yksi merkittävimpiä maitse kulkevia kauppareittejämme nyt ja tulevaisuudessa aina Pietariin asti. Moottoritien rakentaminen kyseisellä tieosuudella välillä Paimio—Muurla on käynnissä ja valmistuu näillä näkymin vuoden 2003 loppuun mennessä. Sen jälkeen puuttuu moottoritie vielä tiejakson huonoimmalta osalta välillä Muurla—Lohjanharju. Suunnittelu tältä osin on vielä kesken ja kestänee ainakin kaksi vuotta, jolloin se olisi toteuttamisvaiheessa vuonna 2004. Mutta hankkeeseen liittyy sen suuruudesta johtuva rahoitusongelma.

Pohjolan kolmio ja siihen liittyvä E18 on Suomen ainoa EU:n Essenin kokouksessa priorisoitu infrastruktuuriprojekti, jota EU tukee jonkin verran. Saamani tiedon mukaan epävirallisissa asiakirjoissa hanke esitetään saatavan valmiiksi vuoteen 2010 mennessä, mutta sen kummempia kansallisia päätöksiä asiasta ei ole. Tie on vanha, mutkainen ja vaarallinen.

Moottoritietä kaivataan myös kipeästi Valtatie 4:lle välillä Lahti—Heinola. Kun Järvenpää—Lahti-moottoritie valmistui, siirtyivät ruuhkat Lahden pohjoispuolelle. Heinolaan vievä ohituskaista on entistä tukkoisempi. Ruuhkat ovat tosiasia muulloinkin kuin kesäviikonloppuisin, jolloin liikennemäärä nousee jopa 20 000 autoon tunnissa. Ongelmaa suunnitellaan lievennettäväksi kyseisellä välillä asentamalla automaattisesti vaihtuvia nopeusrajoituksia. Se on vain kosmeettinen korjaus. Ongelma ei poistu, ellei Lahden moottoritietä jatketa kiireesti Heinolaan.

On myös syytä todeta, että yllämainitut kolme hanketta ovat tällä hetkellä ehkä Suomen tieolojen suurin turvallisuusriski.

Täällä on varmasti jo ihan kyllästymiseen asti puhuttu polttonesteiden hinnoista, mutta keskustelu on enemmänkin keskittynyt dieselin hinnan kohoamiseen. Jätetään tämä väliin siltä osin. Budjettiesityshän ei lupaa hinnanalennuksia, ei myöskään viime tiistaina talouspoliittinen ministerivaliokunta luvannut mitään helpotuksia hintaan. Ehkä onkin oikein tässä vaiheessa, ettei Opecin tahtoon taivuta, mutta ihmetyttää, että tätä hallituksen linjaa on jätetty valtiovarainministeri Sauli Niinistö lähes yksin puolustamaan. Toivoisi, että muutkin hallitusryhmät puolustai-

sivat nyt valittua linjaa. Ongelmahan ei koske ammattiautoilijoita ja liikenteen kallistumista pelkästään, vaan yli puolet omakotitaloista lämmitetään kevyellä polttoöljyllä. Kiinteistöliiton laskelmien mukaan kevyt polttoöljy maksaa nyt yli 3 markkaa litralta, kun se vuonna 95 maksoi noin 1—1,25 markkaa. Tämä tarkoittaa huomattavia nousuja, jopa yli markan nousupainetta yhtiövastikkeisiin. Tietysti myös puolustusbudjetti jää jälkeen, kun lentobensiinin hinta on noussut 60 pennistä 1,60 markkaan tämän vuoden aikana.

Ministeri Niinistön pelko siitä, että osa hinnannoususta olisi mennyt diilerien taskuun, näyttää pitävän paikkansa. Eilinen Kauppalehti kertoo, että bensiinilitran kuluttajahinnan noususta on jäänyt öljy-yhtiöille 30 penniä lisää katetta. Samaten bensakauppiaat ovat ottaneet 11 penniä ylimääräistä dieselöljyn kohdalla.

Olemme tänään viimeksi kuulleet hurjia juttuja Saksasta ja Belgiasta. Toivon, ettei tämäntapainen barrikadeille nousu ylettyisi tänne rauhalliseen Pohjolaan asti. Viitteitä näistä kuitenkin jo on olemassa. Esimerkiksi tämän päivän haastattelussa MTK:n puheenjohtaja Esa Härmälä kertoo, että MTK:ssa on harkittu ja puhuttu kaikenlaisista vastatoimista, mutta marssille lähdöstä ei ole vielä päätetty. Samaten AKT:n puheenjohtaja Kauko Lehikoinen antaa tukeaan täällä yrittäjäjärjestöille.

Toivon, että maailmanmarkkinahinnat ratkaisevat tämän ongelman. Varmasti joudumme eduskunnassa moneen otteeseen vielä palaamaan aiheeseen, mutta kestämätön on tilanne pitkässä juoksussa. Täytyy kuitenkin muistaa, ettemme ole ihan Euroopan kärjessä vielä. Jos vertaamme esimerkiksi Englantiin, siellä on 1,50 markkaa litra bensiinin hinta korkeampi kuin Suomessa.

2 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vuoden 2001 budjetin lähtökohtana on edelleen jatkuva vahva talouskasvu. Nykyisen talouskasvun takuuna ja turvana on ollut huima tietotekniikan ja elektroniikan alueella tapahtuva kehitys, josta on syntynyt vientiä ja myös tietenkin paljon työpaikkoja. Muuta teollisuutta on edesauttanut euron lähes 30 prosentin devalvoituminen euron olemassaolon aikana.

Hallitus on sivuuttanut ja sivuuttaa varsin kevyesti inflaatiouhan. Inflaatio on noussut ja nousee tämän vuoden viimeisellä neljänneksellä lähes 4 prosenttiin, ja ensi vuoden tavoite 2,8 prosenttia tullaan reippaasti ylittämään. Hallituksen keinot inflaatiota vastaan ovat tietenkin nykypäivänä rajalliset, mutta niitäkään keinoja, joita olisi käytettävissä, ei haluta käyttää.

Ed. Kummola edellisessä puheenvuorossaan puolusteli hallituksen linjaa polttonesteiden hinnan säilyttämisestä nykyisellä tasolla. Kuitenkin kansantalouden kannalta olisi erittäin tärkeää, että tekisimme omat kansalliset ratkaisut ja alennettaisiin polttonesteiden valmisteveroja niin, että myös tältä kiihtyvältä inflaatiolta voitaisiin vähän taittaa niskoja.

Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalous on ylijäämäinen, ja valtion velanmaksu näin ollen mahdollistuu. Valtio maksaa velkoja, ja myös jälleen kerran on varattu rahaa lainojen konvertointiin. Edelleen on syytä kysyä, onko valtiovarainministeriössä tarkasteltu viime vuonna ja edellisvuonna tehtyjen konvertointien järjellisyyttä ja toisaalta onko nyt nousevassa korkotilanteessa järkevää tehdä uusia operaatioita. Hienosäätöä tässä budjetissa vastoin hallituksen esitystä toivottavasti tullaan täällä eduskunnassa tekemään.

Valtio—kunta-suhde on edelleen ongelmallinen. Tosin on hyvin pärjääviä kuntia, mutta lähes puolet kuntakentästä on ongelmissa, ja siksi valtion harkinnanvaraiset tuet eivät voi olla pitkällä aikavälillä pysyväisluonteinen toimi, vaan valtio—kunta-suhde on arvioitava ja korjattava päätöksentekoa niin, että kunnille tulee itsenäinen toimintamahdollisuus.

Hallituksen sisällä olisi syytä myös miettiä ministeriöiden roolia. Kauppa- ja teollisuusministeriön rooli on yrittäjyyspuolella aktivoitunut, mutta tänne on jäämässä vanha saareke, työministeriö, jolle ei näytä löytyvän järjellistä työympäristöä. Suomi tarvitsee yrittäjyysministerin, olkoon se sitten pk-ministeri tai mikä nimitys lieneekin, mutta joka tapauksessa tarvitaan uutta, dynaamista hallinnointia niin, että voimme edelleen monipuolistaa elinkeinorakennetta ja luoda uusia työmahdollisuuksia, koska ainoastaan työn kautta voi syntyä uutta jaettavaa tähän yhteiskuntaan.

Hallitus ei ole myöskään huomioinut niitä viestejä, joita eri mielipidemittauksissa on tullut nuorten keskuudesta. Nuorilta on kysytty, haluavatko he aloittaa yrittämisen, ja vastaus on ollut varsin penseä. Kuitenkin nuorille olisi tarjottava mahdollisuus aloittaa yritystoimintaa niissä tilanteissa, kun heillä on siihen halua, ja miksei

yhteiskunnan toimesta myös yrittää edesauttaa halun löytämistä. Nuorille olisi kehitettävä aktiivinen yrittäjälaina, joka naisyrittäjälainana on aikaisemmin kulkenut ja on saanut varsin hyvän vastaanoton, auttanut uusien yritysten syntymisessä. Jos nuorille kehitettäisiin vastaavan tyylinen laina, mikä olisi edullinen, uskon niin, että myös nuorten kohdalla voidaan synnyttää uutta yrittäjyyttä.

Erityinen huolenaiheeni on jo pitemmän aikaa ollut puuosaamisen häviäminen suomalaisesta yhteiskunnasta. Me olemme aktiivisia raaka-aineen toimittajia, ja kuten tilastot osoittavat, tämän vuoden osaltakin huonekalujen tuonti on kasvanut 25 prosenttia. Tämän pitäisi olla viesti, vaikkei muuta niin vielä voimassa olevalle työvoiministeriölle, että täällä olisi kehittämisen mahdollisuus uusien työpaikkojen luomisen osalta.

Meitä kaikkia puhuttaa hyvin syvästi yleinen turvallisuus. Sisäministeriöllä on pitkän aikaa ollut kiusana puuttuvat rahat, poliisin resurssit. Henkilöstöä ei ole riittävästi, ja kaluston kohdalla tapahtuu myös selvää rappeutumista. Erityinen piirre on valtiontaloudessa se, että halutaan verottaa kaikkea mahdollista. Eduskunnassa on tehty hyvä aloite, että poliisiautojen verotus poistettaisiin eli poliisit saisivat ostaa kalustonsa verottomana. Näin ollen se toisi lisää niillä nyt käytettävissä olevilla resursseilla mahdollisuuksia hankkia kalustoa. Se ei kuitenkaan ole mennyt eteenpäin, ja toivoisin, että joko lisätään määrärahoja taikka poistetaan veroja, jotta kalustoa joka tapauksessa saadaan lisää.

Rikollisuuden kasvu ja erityisesti huumausainerikokset ovat sellaisia, että se on uhka koko yhteiskuntajärjestelmälle. Siksi tähän asiaan, poliisien toimintaedellytyksiin, on kiinnitettävä erityisen suurta huomiota.

Liikenneministeriön hallinnonala on ollut koko säästö-Suomen ajan vahvasti säästölistalla ja leikkauslistalla, eikä sinne ole Tielaitoksen uudistuksesta huolimatta tulossa lisää resursseja. Alempi tieverkosto rappeutuu. Kantatietkään eivät ole enää kaikilta osin turvallisesti liikennöitävässä kunnossa, ja se, mikä on oleellista, uusien, tulevaisuuteen tähtäävien teiden investointirahat ovat edelleen jääneet unholaan. Tässä investointi tulevaisuuteen -kysymyksessä on sanottu, että ei ole rahaa. Toisaalta meillä on kuitenkin rahaa velanmaksuun, ja maksetaanko velkaa 11 miljardia tai 12 miljardia, on kansantaloudellinen valinta. Rahan sijoittaminen tuotannolliseen toimintaan, kuten teiden rakentamiseen, generoi yhteiskuntaan myös toimeliaisuutta, joka taas poikii rahaa valtion kassaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on pitkän aikaa ollut puutteita myös rahasta. Sotainvalidit, -veteraanit, eläkeläiset ovat laaja sektori, laaja joukko, ja heidän hyvinvointiinsa nyt kasvukauden aikana pitäisi tehdä oleellisia korjauksia.

Arvoisa puhemies! Suomi elää leivästä, ja maatalous on meille erittäin tärkeä asia. Maatalouden kansalliset tuet olisi saatettava myös sille tasolle, että maatalousyrittäminen olisi kannattavaa ja näin ollen voitaisiin olla turvallisella mielin, että meillä kotoista leipää riittää jatkossakin.

Arvoisa rouva puhemies! Taloudenpidossa ei ole yhtä viisautta. Siksi hallituksen olisikin syytä edelleen pohtia myös niitä esityksiä, joita kansanedustajat tämän budjetin käsittelyn yhteydessä tässä salissa nyt lausuvat, ja toisaalta, mitä eri valiokunnat yksimielisesti tai ainakin enemmistönä esittävät muutoksina hallitukselle, jotta ne otettaisiin huomioon nimenomaan eduskunnan ja kansan tahtona.

Ed. Rosendahl merkitään läsnä olevaksi.

---

[3] **Alue- ja kuntaministeri Martti Korhonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En halua oikeastaan käsitellä ed. M. Salon koko puhetta, kun hän käsitteli hyvin laajasti monia tärkeitä asioita. Haluaisin kiinnittää itse asiassa samaan asiaan huomiota, mihin ed. Salokin kiinnitti harvinaisen oikean näkökulman kautta mielestäni. Hän sanoi, että harkinnanvaraisten varaan ei kuntataloutta voida rakentaa. Nimenomaan näin, niitten varaan kuntataloutta ei voi rakentaa.

Siksi hallitus on tehnyt omat toimenpiteensä, ja näitten toimien seurauksena me pystymme osoittamaan aivan selvästi, että kuntien vuosikate nousee noin 30 prosenttia, jos tarkastelujaksona on vuodet 1999—2001, ensi vuoden talousarvion loppuun mennessä; se on oikeastaan yksi tärkeimpiä tunnuslukuja. Samanaikaisesti me voimme osoittaa myös sen, että valtionavut kaiken kaikkiaan kasvavat noin 3 miljardia mark-

kaa. Tämä on todella, niin kuin ed. Salo on oikein ymmärtänyt, nimenomaan heikkojen kuntien kannalta tärkein, se olennainen osa. Kun puhuitte valtionvelasta, niin samanaikaisesti pitää nähdä kuntatalouden sisällä velan kehitys suhteessa muihin menoihin. Jos me voimme tällä hetkellä ennustaa, niin vuonna 2003 ollaan siinä tilanteessa, että kuntien kassavarat ylittävät lainakannan.

Ed. Bremer merkitään läsnä olevaksi.

---

4 **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. M. Salon puheenvuoron osuuteen, joka liittyi nuorten yrittäjien uuteen lainoitukseen, haluan todeta tässä yhteydessä, että Finnvera suunnittelee parhaillaan tähän uutta lainoitusta, joka tulee lähiaikoina käsittelyyn.

Sen sijaan haluaisin kiinnittää huomiota Finnveran riskirahoituskysymyksiin ja yleensäkin takauskysymyksiin, jotka eivät ole vielä täysin kunnossa. Siihen voisi eduskunta puuttua tämän budjetin käsittelyn yhteydessä.

Lisäksi haluaisin puuttua näihin rahastoihin, jotka liittyvät osittain ed. Salon puheenvuoroon. Toivottavasti saadaan rahastoja, jotta yritystoimintaa voitaisiin tukea.

5 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedän, että ministeri Korhonen on viime aikoina paneutunut kuntatalouteen erittäin huolellisesti, mutta kuitenkin jos tarkastellaan kuntien kokonaisvelkaa ja kuntien kassavaroja, kassavarat ovat yhtäällä ja velat toisaalla, eli kyllä kuntakenttään tämänkin remontin jälkeen todennäköisesti tulee jäämään aikamoinen joukko ongelmakuntia.

6 **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Sauli Niinistö moitti eilen monien kansanedustajien käyttämien kriittisten puheenvuorojen takia edustajia siitä, että he ovat huomanneet vain laman olevan ohi, mutta eivät ole huomanneet, että laman seuraukset ovat kokonaan hoitamatta. Moite oli täysin epäoikeudenmukainen. Epäoikeudenmukainen se oli siksi, että ministerin mukaan laman seurauksista tulee merkittävästi hoitaa vain lainanlyhennystä. Sen sijaan kriittisesti esiintyneet toivat esiin lukuisia ehdotuksia yhteiskunnan heikentyneen palvelutason ja pienituloisimpien toimeentulon parantamiseksi. Kyse lienee näkemyseroista. Ministeri yrittää parantaa tilastoja, kun taas kansanedustajat yrittävät parantaa kansalaisten toimeentuloa ja hyvinvointia.

Minun mielestäni laman takia tehtyjen säästöjen aiheuttamia epäkohtia tulee purkaa niin, että se on myös taloudellisesti edullisinta pitkällä tähtäimellä. Jokainen ymmärtää, että pelkät lainanhoitotalkoot käyvät ennen pitkää hyvin kalliiksi, kun otetaan rinnalle esimerkiksi homevaurioisten koulujen korjaaminen. Tämän vuoden budjettia laadittaessa ilmeni, että valtion nykyisellä rahoitustasolla opetusministeriöön jo silloin tulleiden korjausanomusten mukaisten koulujen korjaaminen kestäisi 16 vuotta. Tällainen asianhoito käy todella kalliiksi.

Vuodesta 1994 taloudellinen kasvu on ollut vuosi vuodelta yhä voimakkaampaa. Jos eduskunta päättää lyhentää lainaa ministeri Niinistön esittämän määrän, niin samalla eduskunnan tulisi ottaa laman muiden seurausten hoitamiseksi uusi linja sekä sosiaalivakuutusmaksujen porrastuksessa että verovähennysten kohdentamisessa. Maamme taloudelliset voimavarat ja Suomen kilpailukykykin mahdollistavat sen.

Vuosina 1996—1999 yritysten verotettavat tulot olivat yhteensä 375 miljardia markkaa. Kun tuosta summasta vähennetään maksetut verot 23 prosentin kertymätoteutuman mukaisesti, yrityksille jäi viime eduskuntakaudella puhtaita voittoja 288 miljardia markkaa, siis yli kymmenkertaisesti verrattuna viime kaudella suuria ongelmia kansalaisille ja yhteiskunnan palvelutarjonnalle aiheuttaneisiin 23 miljardin markan säästöihin.

Kun kilpailukyky Suomessa on nyt maailman paras, olisi juuri nyt sopiva aika tehdä sosiaalivakuutusmaksuihin uusi porrastus niin, että pienyrityksiltä maksuja vähennetään ja suurille automaatioyrityksille maksuja reilusti korotetaan. Toinen tapa kerätä varoja kansalaisten toimeentulon ja yhteiskunnan palvelutarjonnan parantamiseksi on poistaa suurimmilta tuloluokilta esitetyt veronkevennykset.

Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta kuluttajahintaindeksiin suhteutettuna selviää, että vuosina 1994 ja 1998 kotitalouksien neljän suurim-

man kymmeneksen reaaliset nettotulot kasvoivat yli 31 miljardia markkaa. Sen sijaan neljän vähiten ansaitsevan kymmeneksen reaaliset nettotulot kasvoivat vain 2,4 miljardia markkaa, minkä kohonneet maksut ja inflaatio ovat aikoja sitten syöneet pois. Kun tahti suurituloisten suosimisessa on vain kiihtynyt, on täysin perusteltua poistaa heille esitetyt veronalennukset, jotta kaikkein pienituloisimpien toimeentuloa voitaisiin kohentaa ja palvelutarjontaa parantaa, mikä hyödyttäisi myöskin suurituloisia.

Arvoisa puhemies! Kun viime vuonna eduskunta päätti antaa 70 miljoonaa markkaa käytettäväksi lasten ja nuorten mielenterveystyöhön, tarkoitti se sitä, että lasten ja nuorten lisääntyneet mielenterveyshäiriöt ovat eduskunnan tunnustama suuri yhteiskunnallinen ongelma. Kun nyt suunnitellaan laajemminkin asetuksin kunnille normiohjausta, tarkoittaa sekin minun mielestäni sitä, että valtio tunnustaa maassamme olevan niin suuria ongelmia, että niiden ratkaisemiseksi tarvitaan keskitettyä ohjausta, kun muutoin ongelmat eivät ota ratketakseen. Olen sitä mieltä, että jos valtio yrittää normein ratkoa ongelmia, niin valtion tulee ottaa myöskin suurempaa vastuuta siitä, että annetut normit olisivat myös toteuttamiskelpoisia. Siksi valtion on aina normeja antaessaan valmistauduttava antamaan kunnille tarpeelliset rahalliset voimavarat. On hyvä, että korvamerkintäjärjestelmä on tullut taas jäädäkseen.

Yhden esimerkin normituksesta ja korvamerkinnästä voisi ottaa opiksi Ruotsista. Oppi olisi paikallaan kivunhoidon järjestämisestä koko maassa, koska Suomessa kivunhoito ei ole oikealla tolallaan. Ruotsissa on koko maassa järjestelmä, missä tarpeeksi kivuliasta potilasta hänen tultuaan hoitopisteeseen seurataan muun muassa tunneittain kivun asteen mukaan. Vastuussa olevan työntekijän on kirjattava tunneittain potilaan kivun aste asteikolla 1—10. Ellei kirjausta ole tehty, saa työntekijä siitä virallisen huomautuksen. Näin pyritään takaamaan lääkitystä säätelemällä, ettei potilaan tarvitsisi turhaan kärsiä kivuistaan. Asteikolla on myös kohta, minkä yhtenä piirteenä on potilaan sosiaalisessa elämässä selviytyminen kipunsa suhteen, mikä vaikuttaa myös työkuntoisuuteen.

Otin tämän esimerkiksi en vain potilaan itsensä takia vaan pääasiassa positiivisena esimerkkinä siitä, etteivät normiohjaus tai korvamerkintä ole vain pahasta, vaan että niiden avulla voidaan keskitetysti taata hyvinvointia kautta maan.

Kuluvan vuoden aikana on julkisuuteen tullut lukuisia hälyttäviä esimerkkejä asioista, joiden tilaan tulee ensi tilassa puuttua. Mikäli uutta sosiaalivakuutusmaksujen porrastusta lisätulojen saamiseksi ei toteuteta, täytyy lainanlyhennystä ja veronalennuksia pienentää. Vain muutamia mainitakseni, asiaan puuttumista kaipaavat ainakin piispojenkin esiin nostamat tuloerojen kasvu ja syrjäytyneisyyden lisääntyminen sekä kouluopetuksen tarkistaminen, koska äidinkielen osaamisessa, luetun ymmärtämisessä, liikunnan määrässä ja kouluterveydenhuollossa on havaittu selviä puutteita. Nuorten huonokuntoisuus on todettu armeijan selvityksissä.

Maan talouden kohentuessa ei ole oikein, että osa pitkäaikaistyöttömistä joutuu valtion toimin loppuiäkseen työttömyysputkeen runsaine toimeentulo-ongelmineen. Työllistämiseen käytettävää rahaa ei saa vähentää, vaan se täytyy pitää vähintään nykytasolla, jotta vaikeasti työllistyvien pitkäaikaistyöttömien määrää on mahdollista laskea. Suomella on siihen varaa.

Työttömien kohdalla veroalesta puhuminen on väärin, koska pienituloisille siitä tulee veronkorotus. Huonoimpaan asemaan joutuisivat ne vailla työtuloa tai eläketuloa olevat, lähinnä pitkäaikaistyöttömät, joille ei kunnallisverotuksen perusvähennykseen tehtäisi inflaatiotarkistusta. Näin alesta tuleekin veronkiristys. Pienimpiin päivärahoihin on tulossa 4 markan korotus, vaikka korotustarve on 15 markkaa, jolloin peruspäiväraha olisi vasta vuoden 1985 tasolla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan näin valtiontalouden kohentuessa sanoa, että ei ole oikein järjestää suurelle väestömäärälle koko loppuiäksi kiukkuista olotilaa epäoikeudenmukaisuuksilla, joiden hoito ei valtiontaloutta kaada. On vaikea ymmärtää, ettei näitä eläkeläisten vääryytenäkin pitämiä asioita saada kuntoon. Kansaneläkkeeseen on tulossa 50 markan inflaatiotarkistus. Eläkeläiset jäävät vielä kaipaamaan varsinaista tasokorotusta. Pohjaosan menettäneet eivät koe saavansa jo maksetuista vakuutusmaksuistaan täyttä vastinetta. Ikäsyrjinnälle ei löydy edelleenkään pitäviä perusteita. Toivon mukaan eduskunta talousarviota tehdessään yrittää lieventää näitä kiukkua aiheuttavia epäkohtia. Salissa kiertää jo talousarvioaloite ylimääräi-

sen sairausvakuutusmaksun alentamiseksi ensi vuonna 0,7 prosenttiyksikköä.

Ed. T. Seppälä merkitään läsnä olevaksi.

---

7 **Anu Vehviläinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla puuttumatta ed. Puhjon puheenvuoroon normien ja korvamerkinnän osalta. En tiedä oikein, ketä uskoisin, kun eilen kuuntelin ministeri Soininvaaraa, joka vakuutti, että normiohjausta ei olla laajentamassa, vaan se on tulossa ainoastaan lasten- ja nuortenpsykiatriaan. Hän todellakin vakuutti, että sitä ei ole tarkoitus tuoda esimerkiksi hammashoitoon.

Sanoitte korvamerkintäjärjestelmästä, että se on tulossa takaisin. Ainakaan minä en kyllä todellakaan toivo sitä. Minulle on tullut hieman semmoinen olo, kun normeista ja korvamerkinnöistä puhutaan, että niillä aika moni rauhoittelee varsinkin näin kunnallisvaalien alla kansalaisten ja kuntalaisten huolta, saavatko he palveluita, ikään kuin normeilla pystyttäisiin takaamaan palvelut. Voi olla, että esimerkiksi erikoislääkäreitä psykiatrian osalta ei riittävästi löydy, jos sanotaan, että kaikkien on päästävä erittäin nopeasti hoitoon.

8 **Rakel Hiltunen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä myös pyysin ed. Puhjon puheenvuoroon liittyen oman vastauspuheenvuoroni. Minä toivon hartaasti, että ed. Puhjon toivomus, että korvamerkityt määrärahat olisivat tulleet jäädäkseen, ei pidä paikkaansa. Olen ed. Vehviläisen kanssa tästä täsmälleen samaa mieltä. On nimittäin niin, että jos tulee lisää normiohjattuja ja korvamerkittyjä määrärahoja, se helposti johtaa poukkoilevaan palvelujen suunnitteluun ja järjestämiseen, jolloin toteutetaan vain ne toimenpiteet, joissa on korvamerkitty valtion määräraha tai normiohjaus. Silloin ei välttämättä kansalaisten kannalta olla aina parhaiden mahdollisten palvelujen järjestämisen tiellä.

9 **Veijo Puhjo /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tuli mainittua liian kärjekkäästi korvamerkinnästä, mutta jos kokemuksen mukaan omalta kotiseutukunnalta asiaa miettii, niin kyllä monet yhteiskunnan välttämättömät peruspalvelut jäävät huonolle hoidolle sen takia, kun kymmenien miljoonien uusia hankkeita vedetään hihasta ohi virallisten ja hyväksyttyjen suunnitelmien. En tiedä, ollaanko ainoastaan meilläpäin ainutlaatuisia ja vedetään hihasta ohi suunnitelmien eikä muualla. Jos silloin palvelut kärsivät, niin kyllä ohjauksesta olisi apua.

10 **Alue- ja kuntaministeri Martti Korhonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä itse asiassa kaipuu korvamerkittyihin rahoihin ja normiohjaukseen on kyllä mielenkiintoinen, kun katsoo, mitä eduskunta on itse halunnut. Ymmärtääkseni se edelleen haluaa nimenomaan kuntien itsehallinnollista asemaa vahvistaa.

Kun kuuntelee keskustelua, joka liittyy EU-käytäntöihin, kuuntelee, miten Brysseliä arvostellaan, direktiivejä arvostellaan, ja sitten itse ollaan menossa samaan suuntaan takaisin, kovin kummallinen, ristiriitainen olo ainakin itselle tulee siitä, mitä halutaan. Minä uskon, että me haluamme läheisyysperiaatetta. Uskotaan siihen, että valtuustot ja kunnanhallitukset ja lautakunnat osaavat ohjata näitä käytäntöjä, ja toivon, ettei kovin pitkälle mennä, koska jos me otamme normiohjauksen, meidän pitää luoda siihen valvonta ja meidän pitää itse asiassa luoda myös sanktiojärjestelmä, jos me haluamme, että raha menee perille sinne, minne haluamme. Minusta se on, ikävä kyllä täytyy sanoa, paluuta menneisyyteen.

11 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Paljon on puhuttu polttonesteistä, polttoaineista, ja haluan vielä todeta, että nimenomaan polttoöljyn hinta lämmityskustannuksien nostajana on hyvin ongelmallinen asia. Eilen puhuimme siitä, mitä se merkitsee esimerkiksi omakotitaloasujalle. Oli puhe siitä, että sen hinta on yli kaksinkertaistunut. Tämän päivän yhteydenottojen jälkeen on vielä syytä sanoa, että yhtiövastikkeet tulevat nousemaan noin kolmanneksella lämmityskustannusten nousun vuoksi, eli kyllä aihetta tässä asiassa reagointiin on.

Laajemmin on tietysti todettava, että polttonesteiden hinta tulee jäämään korkealle tasolle. En usko, että sinänsä niiden maailmanmarkkinahinnat tulevat laskemaan, ja sekin asia olisi ikään kuin otettava totena. Sähkön hinta on toinen asia. Koska suomalainenkin sähköverkko on Pohjois-

maiden kautta yhteydessä Keski-Eurooppaan, niin sähkön hinta säätelee tietysti sellaista asiaa kuin esimerkiksi ydinvoiman rakentamisen tosiasiallista tahtoa, ja mielestäni onkin nyt ollut energiantuottajien aktiivisuus tässä lähinnä lumeaktiivisuutta.

Maakaasuputkesta on puhuttu, eilen muun muassa sen linjauksesta. Tiedämme, että on kaksi linjausta olemassa, toinen on Hangon kautta ja toinen pohjoisen North Transgasin linjaus Viipurin, Suomenlahden ja Itämeren kautta Saksaan. On Suomen energiapolitiikan kannalta tietysti hyvin tärkeätä, että tuemme maakaasumahdollisuutta, korvaamme hiiltä sillä.

Liikennepolitiikasta on tarpeen vielä painottaa sitä ongelmaa, että junien nopeudet ovat pudonneet. Niitä on pudotettu Itä-Suomessa ja Keski-Suomessa, ja näin ollen ratojen peruskorjaus on keskeisin liikennepoliittinen kysymys. Se on myös ympäristöpoliittinen kysymys siksi, että kilometrejä kohden laskettuna tonnin kuljettaminen on ympäristöpoliittisesti edullisinta nimenomaan radoilla. Hiilidioksidipäästöt ovat kaikkein vähäisimpiä, ja ne ovat vähäisempiä kuin vesiliikenteessä. Tämä on tutkittu muun muassa vastikään liikenneministeriössä tehdyssä ympäristöselvityksessä, joka liittyi Itä-Suomen kanavointihankkeisiin.

Näin ollen rataliikenteen tukeminen on myös ympäristöprojekti. Ratoja ei tule jättää heitteille. Viittaan ministeri Olli-Pekka Heinosen käsitykseen siitä, että ratojen laatua pitäisi tarkastella ja katsoa säilytettävät, kehitettävät, ja sitten se toinen joukko, jonka voisi jättää vaikka uinumaan. Oikorata maksaa 2 miljardia markkaa. Se on tietysti tärkeä asia, ja yhdyn eilen täällä esiin tuotuihin mielipiteisiin sen kehittämisen tärkeydestä. Mutta älkäämme unohtako myöskään muita potentiaalisia tulevaisuuden ratahankkeita, jollainen on muun muassa Pääkaupunkiseudulta suoraan itään suuntautuva rantarata. (Ed. S. Lahtela: Entä Kymijoen kanava?)

Mitä tulee vesiliikenteeseen, niin luotsausmaksut ovat ongelma. Suomi hinnoittelee itsensä ulos. Esimerkiksi suurien alusten käynti vaikkapa Kotkan satamassa on 600 000 markan maksuerä aluksille, kun toisella puolella Suomenlahtea luotsausmaksu on noin 100 000 markkaa.

Eilen ed. Myllyniemi, joka nyt ei ole paikalla, puhui eläkeläisten 50 markasta kuukaudessa. Mielestäni on hyvä, että eilisen keskustelun aikana moneen kertaan tuli esille eduskunnan tahto siitä, että kansaneläkkeen tasokorotus aiennettaisiin ihan vuoden alusta alkavaksi. Toisaalta ei ole kysymys — ed. Myllyniemen käsitys on virheellinen — 50 markasta vaan 120—270 markasta kuukaudessa enemmän eläketuloa puhtaana käteen, siis lisää kuukaudessa puhtaana eläketulona. Se johtuu erilaisista kerrannaisvaikutuksista ja tietysti kaikesta siitä muusta, muun muassa veronkevennyksen ulottamisesta myös eläkeläisille, taulukkoalennusten ulottamisesta myös heille. Tässä asiassa sekä median kautta että muuten aktiivisesti on haluttu luoda ikään kuin eläkeläisille tätä 50 markan näkökulmaa, kun tosiasiassa on esimerkiksi noin 5 000—5 500 markan eläkkeissä lisäys noin 250 markkaa kuukaudessa.

Ed. Rönni mainitsi lääkäreiden ahneudesta. Joku nimeltä mainitsematon kirurgi olisi ollut valmis oliko se 5 000 markan päivähinnalla leikkaamaan potilaita. Lähtökohtahan on se, että kun sairaalat on ajettu todella epäterveelliseen kuntoon, niiden henki ja myöskin työilmapiiri on heikentynyt. On todella vaikea saada ammattilaisia, spesialisteja, moniin keskusaluesairaaloihin. Tämä ongelma pitää poistaa.

Ed. Laukkanen puhui eilen siitä, että muun muassa ministeri Korhonen ei tekisi mitään. Viittaan vielä siihen, että rakennerahastokausi on loppumassa 2006. Uskon, että ed. Laukkasen kanssa olemme samaa mieltä siitä, että maassa on enemmän rahaa käytettävissä, miljoonia ja miljardeja, mutta vähemmän ideoita, nimenomaan sellaisia ideoita, joihin nämä rahat on viisasta ja tehokasta suunnata. Muun muassa meiltä Kymenlaaksosta vasta tullut esitys ammattikorkeakoulun teknologia-innovaatiopuiston perustamisesta tietysti vaatii nimenomaan voimakkaampaa ideointia, mutta kyllä myöskin sen aloitusrahan, jota olemme yhdessä hakemassa.

[12] **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonhaaran innovaatiopolitiikan ideoihin omassa puheenvuorossani, mutta haluan kommentoida nyt ed. Tiusasta erityisesti energiapolitiikan osalta.

Hämmästelen sitä, ed. Tiusanen, että te edelleenkin rakennatte vastuuttomasti Suomen energiapolitiikkaa Venäjän-kortin varaan. Edelleenkin tulee ideoita siitä, että tuodaan maakaasua sieltä ja hoidetaan Suomen energiantarve sillä. Se on vastuutonta. Sillä ensinnäkään ei ratkaista meidän hiilidioksidipäästöongelmaamme ja toi-

saalta sen hinta jo tänä päivänä on kestämätön. Tämän päivän hyvä energiatilannehan nimenomaan sähköpuolella johtuu siitä, että Pohjoismaissa on ollut hyviä vesivuosia. Pelkästään siitä johtuen meidän tilanteemme on ollut siedettävä. Maahan on kiitettävästi syntynyt bioenergiaa käyttäviä laitoksia. Mutta vaikka niitä saataisiin 40, siitä huolimatta ne edustaisivat 4:ää prosenttia Suomen todellisesta sähkön tarpeesta.

Hallituksen on otettava (Puhemies koputtaa) energiapolitiikka nyt tosissaan pöydälle ja löydettävä tapa, millä luodaan pitkäjänteinen ja turvallinen ratkaisu energiapolitiikkaan.

13 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen ed. Puhjon tavoin syleili eläkeläisiä, kuinka eläkeläisille kuitenkin sitten jotain annetaan. Kuitenkin on syytä muistaa, että kun keskusta teki vielä viime keväänä aikamoisen operaation kansaneläkkeiden pohjaosan leikkauksen pysäyttämiseksi, vasemmistosta ei löytynyt hankkeelle tukea. Nyt te puhuitte kansaneläkkeiden nostamisesta ja samanaikaisesti totesitte kuitenkin, että asumiskustannukset ovat nousseet. Jos omakotitalon lämmittäminen maksaa seuraavalla lämmityskaudella 3 000 markkaa enemmän ja te tarjoatte 50:tä tai 100:aa markkaa, mistä tämä erotus otetaan esimerkiksi lämmitykseen?

14 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin tuohon viimeiseen kommenttiin eläkeläisistä: Olin, niin kuin ed. Puhjokin, vastustamassa kansaneläkkeen pohjaosan leikkaamista, kun siitä viimeksi äänestettiin täällä. Nehän voi lukea papereista ne äänestysluvut.

Edelleenkin polttonesteiden ongelmaan: Sen totesin. Se täytyy tietysti muulla tavalla ratkaista. Se koskee eläkeläisiä ja se koskee muita.

Sitten siihen, mihin ed. Laukkanen viittasi: Itse tiedän teidän vastustavan kaasuputken rakentamista Suomen kautta Saksaan, mutta se on sekä Euroopan unionin kaasuenergiapolitiikan että Suomenkin energiapolitiikan kannalta positiivinen asia. Me voimme, ed. Laukkanen, Suomen kivihiilen käyttöä sillä korvata. Bioenergia nimenomaan on yksi vaihtoehto, energian säästäminen toinen, yleensä muut uusiutuvat energiamallit, yleensä tekniikan kehittymisen hyväksikäyttö ja se, että Saksasta, Keski-Euroopasta, tulee halpaa sähköä, tosin usein epätyydyttävällä tavalla tuotettua sähköä. Sitä en kiistä, mutta tämä on tietysti tosiasia.

15 **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Saanko lyhyesti vain kommentoida?

Ensinnäkin edelleen tässä konseptissa mättää se, että edelleen te rakennatte Suomen energiapolitiikkaa ulkomaisen tuonnin varaan. Ei mikään maa voi sellaiseen pitkäjänteisesti luottaa. Katsotaan, mitä Saksa teki. Tehtiin päätös, että ajetaan alas ydinvoimalaitos. Näin osin varmaan tullaan tekemäänkin, mutta samalla muiden ydinvoimalaitosten tehoa nostetaan, eli edelleen Saksassa tulee säilymään merkittävällä tavalla ydinvoimatuotanto keskeisenä energiamuotona. Maakaasuhan ei päästöjen kannalta ole mikään vaihtoehto kivihiilelle. (Ed. Tiusanen: Nimenomaan on!) — Se ei ole todellinen vaihtoehto kivihiilelle. — Silloin pitää etsiä aivan muita tuotantomalleja. Onkin paradoksi, että meillä on vihreät hallituksessa ja Suomi on kauempana kuin koskaan niistä tavoitteista, joilla Kioton ilmastosopimuksiin pitää sitoutua.

16 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nyt ensimmäisen kerran tämän budjettikeskustelun aikana sain oikeastaan varsinaisen puheenvuoron, lähtisin liikkeelle periaatteessa melkein tiistaista, kun tätä vastauspuheenvuoroa jäin odottamaan tässä asiassa.

Tämä liittyy läheisesti ed. Tiusasen äsken käyttämään puheenvuoroon, missä edustaja todisteli sitä, kuinka hyvin eläkeläiset on huomioitu tässä budjettiesityksessä ja kuinka edullinen on tämä rakenne ja kuinka huomioivaa ja varteenotettavaa on eläkeläisten kannalta olemassa. Ei jää vähäiselle huomio siinä asiassa, että vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Ojala lähestyi myöskin tätä tapaa sillä rintamalla, niin kuin eläkeläisten asema olisi nyt kerralla ratkaistu ja se olisi saatettu kunnialliseen ratkaisuun. (Ed. Tiusanen: Väärä tulkinta!) — Saattaa olla, ed. Tiusanen, että tämä tulkinta on väärä, mutta väkisin jäi sellainen käsitys, että ed. Ojala hakemalla haki sieltä, niin kuin kaikki asiat olisivat tulleet tuntumaan ja kuntoon, niin että eläkeläisillä ei olisi tämän jälkeen taloudellisia ongelmia olemassakaan. Kaikki nämä asiat, mitä sieltä löytyi ja kaivettiin, olivat markkasuuruusluokassa olevia, jolloin niillä ei ratkaista tässä asiassa mitään.

Minusta on kokonaisuutena tietysti hyvä, että suunta on ollut positiivinen ja plusmerkkinen, mutta todella valitettavana pidän, että sillä eläkeläisten asemaa ei tippaakaan korjata.

Mitä tulee paljon puhuttuun polttoainekeskusteluun ja polttoaineverotukseen lähetekeskustelun yhteydessä, en malta olla palaamatta myöskään siihen, koska alkutekijöissään tavallaan ollaan olemassa. On erittäin paljon nähtävissä niitä merkkejä, mitä Suomi maksaa nyt liittyessään Euroopan unioniin ja yhtyessään sen epäonnistuneeseen rahapolitiikkaan. On selkeästi nähtävissä, onko sitten kokonaishyöty ollut parempi, kun vienti on vetänyt halvan euron myötä, mutta toisaalta myöskin tämän onnettoman euron myötä on tuonti nimenomaan polttoainekysymyksessä muodostunut sille hintatasolle, että se on Suomessa näiden rakenteiden osalta kestämättömässä mallissa. Ne maat, jotka kilpailevat dollaripohjaisella hinnoittelulla, ovat selvinneet selvästi vähemmin ja pienimmin vaurioin tässä asiassa.

Kun polttoaineen hinnoittelua nyt katsotaan, niin mielestäni hallituksen olisi jo viimeinkin herättävä asiassa ja lähdettävä sellaiseen rintamaan, missä noteerattaisiin tosiasiat ja ryhdyttäisiin elämään näitten tosiasioitten puitteissa. Keväällä on annettu ymmärtää, että jos hinnat eivät laske, asiaan palataan syksyn kuluessa ja tullaan jotenkin siihen reagoimaan. Hinnat ovat kaiken kesää nousseet, ja mitään ei tapahdu eikä ole syntynyt.

Kysynkin, tarvitaanko todella polttoaineesta riippuvaisten kuljetus-, maanrakennus-, metsäkone- ja turveurakoitsijoiden sekä maatalouden kuten myös kasvihuonetuotannon kautta menetettyjä yrityksiä, yritysten tuhoutumista ja kaatumista, ennen kuin asia nähdään sellaisena, että hallitus siihen ottaa jonkinlaista kantaa. Väkisin jää sellainen vaikutelma kuin työnnettäisiin päätä pensaaseen ja katsottaisiin, että kyllä pimeys vielä voittaa tämän asian ja se menee ohi itsestään. Näyttää, että se ei vain mene.

Mitä tulee kuljetus- ja urakointialaan, niin muun muassa tämänpäiväinen lehdistö reagoi niin, että Suomen Kuorma-autoliitto oli ilmoittanut, että nostakaa hintoja. Hinnoittelun nostaminen ja toteuttaminen, eläminen vapaassa markkinataloudessa, ei tällä rintamalla toimi. Se ei vain valitettavasti toimi Suomen maassa, koska autoilijat ja urakoitsijat ovat pieniä ja orpoja. Sen sijaan vastapuoli, suurteollisuus, suuret yritykset, turverintamalla Vapo, metsäkoneurakoitsijoitten vastapuolena Stora Enso, UPM-Kymmene jne., ovat niin vahvoja ja voimakkaita, että urakoitsija on altavastaajan asemassa. Sillä on kaksi vaihtoehtoa: jatkaa kannattamatonta, huonosti tuottavaa uraa ja yrittää taistella pienemmillä kustannuksilla tai sitten luopua alasta. Kun ajatellaan esimerkiksi metsäkonerintaman alaa, niin yksi motoketju, mihin kuuluu tekokone ja ajokone, kuluttaa vuorokaudessa yli 500 litraa polttoöljyä. Kun sen lisäksi siihen tulevat työntekijöitten matkat, kuljetus ja siirtomatkat, niin tämä on sellainen potti, että kun vuosi taaksepäin polttoöljy maksoi vähän toista markkaa ja tällä kertaa se maksaa yli kolme markkaa litra, se ei voi olla vaikuttamatta yrittäjän tulevaisuuteen ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin.

Tämä asia olisi nähtävä nyt, kun se on mahdollisuus nähdä, eikä vasta sitten, kun on jo liian myöhäistä. Epäilenkin, että hallitus on hirttäytynyt polttoaineverotuksen ja polttoaineen hinnoittelun koskemattomuuteen, niin kuin kymmenen vuotta taaksepäin Kullbergin johtama Suomen Pankki hirttäytyi vahvan markan politiikkaan, mitä tänäänkin vielä maksamme yrittämällä kerätä niitä varoja, millä valtionvelkaa lyhennetään ja hoidetaan se jälkipolvilta kuntoon.

Mitä tulee budjetin sisältöön muutoin, niin katsoisin, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla perusmaatalouden huomioiminen on jäänyt vähintään kyseenalaiselle tasolle. Pidänkin aika erikoisen ihmeellisenä, kun Suomessa tällä kertaa on erittäin vahva, voimakastahtoinen ja vaikutusvaltainen maa- ja metsätalousministeri, ettei tässä asiassa ole pantu arvovaltaa peliin ja kysymykseen niin, että perusmaatalouden rahoitus olisi hoidettu kokonaisuudessaan sellaiseksi, ettei se olisi tyhjän päällä ja puuttumassa vuosien 2005—2006 ympäristötukien rahoituksesta, minkä varaan se tällä kertaa tiettävästi on rakennettu.

Myönteisenä on nähtävissä maa- ja metsätalousministeriön alalla se, että petovahinkoihin on varattu, niitten torjumiseen sekä korvaamiseen, enemmän rahaa kuin aikaisemmin. Tämä on hyvä signaali, mutta toisaalta se on myös tuhoisa tälle yhteiskunnalle, kun sitä kautta annetaan ymmärtää, että petoja mahtuu tänne enemmän ja niitten vahinkoja voidaan enemmän kustantaa ja korvata. Käsittääkseni tähän Suomenmaahan mahtuu huomattavasti suurempi petokanta kuin se tällä kertaa on olemassakaan, mutta se on vain alueellisesti jakautunut niin, että se ei ole miten-

kään oikean suuntainen eikä oikean muotoinen, vaan yksinomaan vain Kaakkois- ja Itä-Suomessa.

Kun muutamia vuosia taaksepäin keskusteltiin siitä, ovatko Itämeren halli ja norppa uhanalaisia, tarvitsevatko ne erityisiä suojelutoimenpiteitä säilyäkseen, niin käsittääkseni ympäristösyistä johtuen ne ovat kuitenkin asemansa saavuttaneet niin vahvana, että voisi jopa epäillä, että ne ovat joissain tapauksissa vahvempia kalastajia kuin kalastajat itse. Merkittävin osa lienee petovahinkorahoista, mitä on tänne asiaan turvattu, sellainen, että se menee hyljevahinkojen torjumiseen ja korvaamiseen. Tältä rintamalta pidän asiaa hyvänä, mutta toisaalta myös metsästyksen lisääminen olisi tässä asiassa erinomainen apu kaiken kaikkiaan olemassa.

Jos tätä asiaa katsotaan sitten liikenne- ja viestintäministeriön alalta ja hallinnonalalta erityisesti, niin on nähtävissä, että perustienpitoon ei ole osoitettu lähellekään riittävää rahaa, ei edes säädyllistä rahaa. Tätä kautta tulee käymään sellainen asia, että ennemmin taikka myöhemmin, niin kuin ministeri Heinonen julkisuudessa on todennut, ei niinkään täällä eduskunnassa, on pakko luopua alemman tieverkon ylläpidosta ja antaa sen rapautua ja rappeutua. Näin ei voi tämä yhteiskunta eteenpäin elää eikä toimia. Tarvitaan lisää rahaa uusien teiden rakentamiseen sekä vanhan alemman tieverkon ylläpitämiseen ja yleensäkin tähän ylläpitoon rahaa koko budjetin laidalta laidalle.

Yksi semmoinen pieni asia, mikä ei ole pieni kaiken kaikkiaan valtakunnassa, vaan pieni asia rahallisesti, on myöskin yksityisteiden rahoitus ja siitä puuttuva 100 miljoonaa, millä tuettaisiin niiden ylläpitoa, erityisesti peruskunnostusta, ja niin, että tämä kustannusvastuu jakautuisi paremmin ja tasaisemmin ja kestävämmin tämän yhteiskunnan puitteissa kuin se tällä kertaa niille yksittäisille maksajille, vakituisille asukkaille, osin myöskin kaupunkilaismökkeilijöille, rajoittuu siltä osin. Tähän osaan, mikä on näiden asukkaiden maksettavissa ja maksettava siellä perillä, pitäisi myöskin yhteiskunnan osoittaa enemmän rahaa, niin että kunnossapito voitaisiin pitää sillä tasolla, ettei tämä tieverkko rapaudu.

Se, missä on selkeästi nähtävissä puutteen puolella tämä asia, niin asuntojen peruskunnostamiseen ja ylläpitämiseen tuolla haja-asutusalueilla oli tälle vuodelle ja viime vuodelle osoitettu 240 miljoonaa markkaa rahaa. Nyt sinne on osoitettu vain 150 miljoonaa tässä talousarviossa. Jos ajatellaan yhteiskunnan tulevaisuutta, rakenteita, niin kyllä kotona asuminen, kotona asumisen huokeus ja helppous, on myöskin tälle ikääntyvälle väestölle kaikkein otollisin ja paras vaihtoehto olemassa. Se on myöskin kuntatalouden kannalta kaikkein edullisin ja huokein vaihtoehto olemassa. Niin kauan kuin se ihminen voi kotona tutussa ympäristössään elää, niin se pieni tuki, mikä asuntoa kohti sinne menee, kannattaa ottaa huomioon, huomioida ja tukea. Se helpottaa valtiontaloutta sekä erityisesti kuntataloutta tässä asiassa.

Tässä samassa yhteydessä myöskin näiden asuntojen osalta on olemassa pitkälti paljon viime sotien veteraaneja, invalideja, jotka ovat nimenomaan tässä heikossa asemassa. Tämän asian korjaaminen ja hoitaminen niin, että siellä ollaan valtion markkoina mukana, tulee syntymään ja näkymään myöskin sillä lailla, että siihen pitäisi löytää rahaa. Me olemme, vallassa oleva yhteiskunta, velkaa näille viime sotien invalideille ja veteraaneille. Tämä asia tältä osin pitää hoitaa oikeaan järjestykseen vielä, kun se on mahdollista.

Erityisesti yksi sellainen asia, mikä siellä on olemassa, on ulkomailla asuvien viime sotien veteraanien kertaluonteisen eläkekorvauksen korottaminen. Esimerkiksi Virossa asuvat vapaaehtoiset, jotka viime sotien aikana Suomessa taistelivat, ovat saaneet nyt 2 600 markkaa kuukaudessa. Sinne esitetään 100:aa markkaa lisää. Tätä on viime vuosina maksettu. Nimenomaan ulkopoliittisista syistä ei ole voitu aikaisemmin maksaa. On kyseessä sellainen asia ja aika, että nyt olisi korotuksen aika, enemmän kuin sen 100 markan, viimeistään. Vähintään 1 000 markan korotusluokasta olisi kysymys, koska väki ikääntyy, vähenee ja poistuu koko ajan joukostamme.

Näihin asioihin tämän eduskunnan tulisi tämän budjetin käsittelyn yhteydessä ottaa enemmän huomiota, saattaa ne parempaan järjestykseen ja kuntoon.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä näihin veteraaniasioihin nähden hallitusohjelmassa todetaan, että sotien veteraanien ja invalidien asemaa kohennetaan taloudellisen liikkumavaran niin salliessa. Jos milloin tähän taloudelliseen liikkumavaraan on mahdollisuutta, nyt sitä pitäisi olla olemassa. Nyt pitäisi nähdä enemmän ja paremmin tämä mahdollisuus tässä asiassa.

Jos nyt katsotaan, minkälainen budjettiesitys kaiken kaikkiaan on olemassa, äsken keskusteltiin siitä, voidaanko sinne ottaa korvamerkittyä rahaa vai ei. Mielestäni, kun tämä asia ei kuntatalouden osalta muuten mene järjestykseen, niin käsittääkseni osa niistä kunnille menevistä rahoista tulisi myöskin korvamerkitä.

Paljon keskustellaan siitä asiasta, pitääkö kuntien harkinnanvaraista avustusta lisätä vai ei. Välttämättä tulee mieleeni ajatus, että perusrakenteet pitäisi saattaa ensin kuntoon ja sen jälkeen puhua ja nähdä, tarvitaanko harkinnanvaraisia vai, ja mieluummin saattaa tämä siihen järjestykseen, että harkinnanvaraisia ei tarvita enempää, vaan ne voitaisiin ajastansa poistaa kokonaan.

Se, mitä syntyy tähän budjetin kokonaisesitykseen, kokonaismarkkasummat lienevät varsin oikeat. Budjettiraami lienee riittävän tiukka, mutta sisäinen jako voisi olla parempi, ihmistä paremmin hyväksyvä, tasapuolisempi ja inhimillisempi; näillä uskoisin, että tämä yhteiskunta voisi myöskin ensi vuonna mennä parempaan lopputulokseen kuin se tällä kertaa näyttää.

Puhemies: Vastauspuheenvuoroja on pyydetty runsaasti. Minä huomautan, että kun eilen nopeatahtinen keskustelu päättyi, minä koin tämän oikein onnistuneeksi työmuodoksi ja siinä vaiheessa totesin ja esitin toiveen, että myös sen jälkeen ripeästi näissä puheenvuoroissa esiinnytään, ja se toimi. Tänäänkin se on toiminut varsin hyvin. Nyt oli ensimmäinen poikkeus. (Välihuuto) — Ei mikään kunnian asia. — Siitä huolimatta vastauspuheenvuoro ensimmäiseksi ed. Mähöselle.

17 **Raimo Mähönen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koska ilmeisesti täältä penkiltäkin katsottuna ed. Seppo Lahtela käytti lähes tuon seitsenminuuttisen puheenvuorossaan, hän kyllä ehti ottaa monia asioita esille. Siinä oli sellaisia, joita ei ihan voi tuollaisenaan allekirjoittaa. Mutta erään huomion hän teki koskien muun muassa kuorma-autoilijoitten ja lähinnä kai puutavaramiesten, mutta myös muun tavarankuljetuksen osalta, vaikeaa asemaa. On totta, että heidän asemansa ei ole tänä päivänä kehuttava. Valitettavasti se ei ole ollut kehuttava enää pitkiin aikoihin. Jos asia olisi pelkästään bensiinin tai naftan hinnasta kiinni, asia saattaisi olla korjattavissa, mutta valitettavasti on niin, jos kerta hinta on kaikilla sama, olkoon se mikä tahansa, keskinäinen kilpailu siellä jatkuu, koska tarjontaa on enemmän kuin kysyntää. Tämä ei helpota loppujen lopuksi kovinkaan paljon asiaa.

Ongelmaksi nousevat nyt ne pitkät sopimukset, joita on muun muassa puutavarafirmojen kanssa. On vuosikausiksi hirttäydytty niihin. Nyt, kun kustannukset ovat korkeat, on selvää, että vaikeudet ei muuta kuin lisääntyvät, ja varmasti tapahtuu niin, että osa porukasta joutuu poistumaan näyttämöltä.

18 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuljetuspuolella on syntynyt epäterve ilmiö. Sinne on syntynyt meklariyhtiöitä, jotka tekevät kuljetussopimuksia, vievät ne halvalla ja kilpailuttavat yrittäjiä. Tämä on erikoisen hankala tilanne.

Ed. S. Lahtelan puheenvuoroon eurokytkennästä: Lienee tosiasia, että siinä vaiheessa on tehty virhearvio, koska euro on tosissaan devalvoitunut 30 prosenttia. Ennen kuin siirrymme yhtenäisvaluuttaan, lienee syytä arvioida Ekp:ssä tarkkaan, voitaisiinko vielä tehdä kansallisesti jotain ratkaisuja, esimerkiksi siirtää euron käyttöönottoa ja päästää valuutat kellumaan.

19 **Seppo Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S. Lahtelan puhetta tarkentaisin sen verran, että hallitussopimuksessa on nimenomaan näin, että sotaveteraanien etuisuuksia lisätään ja sotainvalidien etuisuuksia laajennetaan vapautuvien resurssien puitteissa. Vapautuvat resurssit ovat noin 7,5 prosentin kuolematilasto, ja hyvä tarkasteluajankohta on tietenkin viime vuoden tilinpäätös. Nyt voidaan lähteä kysymään, onko näin tapahtunut. Ei näin ole tapahtunut, ja tässä hallitus ei ole noudattanut lupaustansa. Mutta hyvääkin asiaa kyllä on. Ruotsissa asuvien vaikeavammaisten sotainvalidien laitoshoito on voitu toteuttaa vain Suomessa omaisista erillään, ja nyt tehtiin päätös, että myös ruotsalaislaitoksissa voidaan hoitaa. Se on hyvä asia, tosin se ei koske kovin suurta ryhmää, mutta joka tapauksessa.

Tosiaan 7,5 prosentin kuolematilaston perusteella voidaan laskea, paljonko jää rahaa vapaaksi ja paljonko sitä voitaisiin käyttää.

20 **Lauri Oinonen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Odotin ed. S. Lahtelan loistavaa puhetta, jossa hän toi ansiokkaasti tärkeitä asioita esille. Erityisesti koen tärkeänä sen,

että ikääntyvät kansalaiset voisivat asua mahdollisimman kauan omissa asunnoissaan, jolloin meidän tulee yhteiskunnassa kiinnittää huomiota hoito- ja hoivatyöhön, jota tehdään joko omaisten tai yhteiskunnan toimesta. Tällä hetkellä hoito- ja hoivatyössä kunnallisena palveluna on kieltämättä liian vähän monissa kunnissa henkilökuntaa, ja tulee ihan kysymys, pitäisikö olla korvamerkittyä rahaa, niin kuin täällä kaivattiin, jotta kunnissa todella menisi raha sinne, missä apua kaikkein kipeimmin tarvitaan. Kunnalliset päättäjät, joihin itsekin kuulun, eivät aina näe asioita kärsivän ihmisen kannalta. Kunnalliset päättäjät ovat yleensä terveitä, ja sairas ihminen unohtuu helposti.

21 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Seppo Lahtela pahalla tavalla erehtyi siteeraamaan itseään siihen suuntaan, että allekirjoittaneen puheenvuoro, joka oikaisi ed. Myllyniemen puheenvuoroa, olisi sen suuntainen, että kaikki eläkeläisten ongelmat olisivat pois pyyhittyjä. Ensimmäiseksi meillä on leikattu indeksi, toiseksi meillä on kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus, joka on ongelma, kolmanneksi se on leikattu kahteen kertaan 120 000 ihmiseltä, neljänneksi meillä on ylimääräinen sairausvakuutusmaksu Ahon hallituksen ajalta edelleenkin, viidenneksi meillä on lääkkeet liian kalliita eläkeläisille, kuudenneksi sairaanhoito on kallista eikä aina saatavissa. Siis todella paljon asioita.

Lopuksi ed. Laukkaselle haluaisin todeta, että jokaiseen niemeen, notkoon ei voi ydinvoimalaa rakentaa, eikä myöskään jokainen maa voi olla nojautumassa ydinvoimaan.

22 **Klaus Bremer /r:** Ärade fru talman, puhemies! Periaate on pielessä!

Kun Suomessa on lama, hallitus panee kansan kärsimään, koska tärkeintä on lyhentää valtionvelkaa. Kun Suomi ratsastaa taloudellisella aallonharjalla, hallitus panee kansan kärsimään, koska tärkeintä on lyhentää valtionvelkaa.

Eihän tässä ole mitään järkeä!

Suomen valtio on velvoitteineen, tavoitteineen, taloudellinen yritys. Oy Suomi Ab:n yritysjohtajat vain ovat teoreetikkoja vailla liiketaloudellista osaamista. Siitä tämä maaninen näkemys, että meni huonosti tai hyvin, aina on tärkeintä lyhentää valtionvelkaa maksimaalisesti.

Mutta eihän se niin voi olla. Ei mikään terveJärkinen yritys, joka tähtää hyvinvointinsa maksimoimiseen, voi sillä lailla toimia, että se hyvinäkin vuosina köyhdyttää omaa tuotantokoneistoaan eli kansaa, jättää investoimatta tuotantokoneistonsa huippuviritykseen eli kansaan. Eihän sellaisella tuotantokoneistolla ole mitään iskukykyä, kun huonot ajat tulevat!

Hyvinä tulosvuosina, kuten nyt, on tietysti lyhennettävä velkoja, mutta yhtä tärkeää on samalla sijoittaa voittovaroja omaan tuotantokoneistoon eli kansaan ja sen tulevaisuuteen. Meitä flöjtataan, suomalaiset, tällä budjettiesityksellä vuodelle 2001 olan takaa. Idiootteinako meitä pidetään?

Näin ei voi olla, että kun maalla menee hyvin, kansaa kuritetaan kuin pahimmassa lamassa. Demokratiassa kansan tahdon pitää toteutua, ei virkamiesten ja poliitikkojen!

Samaa maata on hallituksen valttitäky, 6,4 miljardin tuloveron huojennus. Sen reaalitodellisuus on vain 5 miljardia, kuten ed. Kallis todisti puheenvuorossaan. Mutta samalla kun ollaan muka hyveellisesti myöntämässä kansalle 5 miljardin veronhuojennus, otetaan pelkästään polttoaineveroilla takaisin se 6 miljardia, minkä lisäksi kuitataan paljon lisää irtipäästetyllä inflaatiolla ja korkokehityksellä. Lopputulos niin kutsutusta veronhuojennuksesta on, että kansa maksaa todellisuudessa entistäkin enemmän veroja hallituksen toimenpiteistä. Näkee sen jo tyhmempikin. Idiootteinako meitä pidetään?

Samaa maata ovat polttoaineiden riistohinnat. Kuinka monta kertaa onkaan vakuuteltu kummankin valtiovarainministerin suulla, että "ei valtio ole syyllinen, vaan raakaöljyn kallistuminen on syy", Opec.

Eihän se niin ole! Jos bensan hinnassa on kolme neljännestä veroa, se tarkoittaa yksinkertaistetusti, että jos raakaöljyn hinta nousee markalla, nousee kuluttajahinta 4 markalla, josta verojen aiheuttama korotus on 3 markkaa — verrattuna Opecin 1 markan korotukseen. Vaikka tässä tapauksessa sekä jalostamot että jakeluyhtiöt ovat hyödyntäneet tilannetta, verojen osuus on siltikin vielä yli puolet kuluttajahinnoista, eli valtiovarainministeri on riistohintojen lukkona. Vai idiootteinako meitä pidetään?

Samaa maata on hallituksen ja valtiovarainministeri Niinistön vastaus kesäkuussa eduskuntakyselyyni. Epäilin valtiovarainministeriön kykyä arvioida polttoainehintojen miinusmerkkisiä

kansantaloudellisia vaikutuksia kuljetusalaan. Hallitus, ministeri Niinistö, vastasi hämäävästi, että konkurssien määrä oli tammi—maaliskuussa vain 63, kun määrä viime vuonna oli 75 kuljetus-, tietoliikenne- ja varastointiyritysten ryhmässä. Mutta enhän minä sitä kysynyt, vaan kuljetusalasta!

Ministeri Niinistö, vaikka ette ole täällä, minä kerron, kun te ette tiedä: Tänä vuonna kuljetusyritysten konkurssien määrä ylittää jopa pahimpien lamavuosien ennätykset. Kuljetusliikkeiden konkurssihakemukset verrattuna maan kaikkiin konkurssihakemuksiin ovat lisääntyneet normaalista 2,5 prosentista 6,5 prosenttiin. Raskaiden kuorma-autojen ensirekisteröinnit vähentyvät kuukausi kuukaudelta huhtikuun 224:stä. Elokuussa jäätiin jo alle 150:n. Öljy-yhtiöt mitätöivät kilvan pienten kuljetusyritysten luottokortteja. Rekkojen ja bussien kuskit joutuvat maksamaan polttoaineesta käteisellä, vaikka maamme talous surffaa kahdeksatta vuottaan historiamme rikkainta menestyskautta! Maantiekuljetustemme lahjoittaminen tällä tavalla Saksan postille, Danzasille, ja Schenkerille on tuhoisaa. Kun eduskuntakyselyissämmekin sekoitetaan olennainen epäolennaisella ministerin allekirjoituksella vahvistettuna, niin — idiootteinahan meitä pidetään.

Samaa maata on hallituksen kehu, ettei Suomen historiassa koskaan ole suosittu yhtä kansalaisryhmää yhtä rankasti kuin nyt tällä budjetilla eläkeläisiä. Niin. Tarjotaanhan pienimpien, siis pienimpien, eläkkeiden saajille peräti 50 markkaa lisää kuussa, sekin vasta kesäkuusta. Vaikka se olisi 120 markkaa, jäi hallitukselta sanomatta, että se nitisti 92 markkaa eläkeläisiltä, kun loppukin kansaneläkkeen pohjaosasta leikattiin. Idiootteinahan heitäkin pidetään. Eläkeläiset eivät voi mennä lakkoon, mutta voivatpahan protestoida heti kunnallisvaaleissa äänestämällä vaikkapa numero ykköstä koko maassa.

Samaa maata on kansalaisten terveydenhoidon kehitys taloudellista korkeasuhdannetta elävässä Suomessa. Se, mistä Suomi on itseään kehunut läpi vuosien, sijoittuu vasta 31. sijalle Whon vertailussa. Ei savua ilman tulta. Suomalaisia kaatuu kuin heinää ylipitkissä leikkausjonoissa ja hoitohenkilöstön puutteesta samalla, kun valtio kouluttaa kalliisti veromarkoillamme hoitohenkilöstöä naapurimaittemme käyttöön. Pimeinä meitä pidetään.

Samaan aikaan, kun hallitus panee kansan kerjäämään, se heittää kevytmielisesti miljardeja menemään. Se on ajanut kierolla tavalla läpi päätöksen perustaa ilmeisesti koko maailmassa ainoa valtion ilmailuopisto, jossa varautuu maksamaan liikennelentäjien koulutuksesta 800 000 markkaa per lentäjä. Yksityinen liikennelentäjäkoulu Suomessa tekee saman 300 000 markkaa per lentäjä. 150 tarvittavan liikennelentäjän vauhdilla vuodessa valtion ilmailuopisto tulee maksamaan veronmaksajille yli 100 miljoonaa markkaa per vuosi enemmän, kuin jos valtio tukisi yksityistä koulutusta kolmanneksella per lentäjä. Eikä tässä vielä kaikki.

Valtion ilmailuopisto perustetaan, jotta siivottaisiin valtion oman yhtiön, Finnairin, ilmailuopiston tolkuttomat virhesijoitukset pois näkyvistä. Valtio aikoo ostaa toistamiseen samoja koulutuskoneita ja simulaattorin Finnairilta, jonka valtio jo kerran on ostanut Finnairille, ja luovuttaa ne valtion ilmailuopistolle, jossa Finnair on edelleen 51 prosentin osakkuudella pääomistaja! Liekö enää täysin laillistakaan tällainen? Idiootteina meitä kuitenkin pitävät.

Samaa maata on hervoton rahan haaskaus, jota hallitus ajaa Vuosaaren satamaan. Vuosaaren rautatierata tulee johtamaan jopa ehkä 3 miljardin markan menoon kansalle ilmoitetun 600 miljoonan markan sijaan. VR on sen vahvistanut. Lisäksi on paljastunut, että Vuosaaren paremmuutta Pikkalan satamaan verrattuna perusteltiin LTT:n vertailussa 96 sekä liikenneministeriön Pääkaupunkiseudun satamaselvityksessä 97 petollisin laskelmin. Sillä saatiin tilaajan, Helsingin Sataman, tahdon mukaisesti Vuosaari todistetuksi Pikkalaa edullisemmaksi. Totuus eroaa tästäkin hämäyksestä 4—5 miljardin markan verran veronmaksajien tappioksi. Satama Vuosaaressa on todellisuudessa puoluepoliittisen valtapelin tulos. Maksajaksi valjastetaan kansa. Idiootteina meitä pitävät.

Samaa maata on työttömyyden puolitus. Se on siivottu maton alle, kun siihen ei ole kyetty. On hyväksytty Suomi luokkayhteiskunnaksi. Ylintä luokkaa, crème de la crème, ovat valtion ja kuntien virkamiehet, palkka-, terveydenhoito-, eläke-, lomaetuineen, työ- ja irtisanomissuojineen — viittaan ed. Zyskowiczin puheenvuoroon. Kakkosluokkaa edustaa SAK:n ja ay-liikkeen suojaama työväenluokka suojineen, turvineen. Kolmosluokkaan sijoittuvat työttömät suojineen, turvineen, pimeän työn tuloetuineen. Alim-

paan yhteiskuntaluokkaan sijoittuvat mikro- ja pienyrittäjät, jotka synnyttävät maahan ylivoimaisesti suurimman osan uusista työpaikoista. Heidät on pantu kantamaan koko perheineen kaikki yrittäjyyden ja muiden työllistämisen taloudelliset ja henkiset riskit ilman palkka- ja työttömyys- ja sosiaaliturvia, ilman työaikasuojaa, ilman lomaetua jne.

SAK ja ay-liike kieltäytyvät istumasta samaan neuvottelupöytään tämän alimman yhteiskuntaluokan kanssa. Ay-johtajat nimittelevät alistamaansa luokkaa häiriköksi. SAK:sta ja ay-liikkeestä on tullut taantumuksen pesäke, luokkavihollinen, verenimijä, riistäjä, joka repii tulonsa mikro- ja pienyrittäjien selkänahasta. Sitä tukee täällä kuuliaisesti kuin koulupoika sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. Eikä muutokseen pysty enää hallituskaan, kun työelämän uusia lakeja kauko-ohjataan läpi eduskunnasta. Idiootteinahan meitä pidetään.

Lipposen toinen sateenkaarihallitus on siirtynyt toteuttamaan vaihtoehdotonta saneludemokratiaa. Se panee eduskunnan toimimaan kumileimasimena. Se vääristää demokratian perusasioita ja polkee kansan enemmistön selkeästi ilmaistua tahtoa. On arvotonta antautua tällaiseen tapaan edustaa Suomen kansalaisia.

Ärade fru talman! Regeringssamarbetet motsvarar inte längre de krav på demokrati som finlandssvenskarna alltid rakryggat stått för. Ingen borde längre stillatigande delta i något sådant!

Ed. Helle merkitään läsnä olevaksi.

---

23 **Seppo Kanerva /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli todella hyvä, että ed. Bremer otti esille Vuosaaren satamahankkeen, jonka aikoinaan piti olla kokonaisuudessaan vain sellainen vaatimaton 1,5 miljardin hanke, joka tehtiin nousuhuumassa siihen aikaan, kun vielä Neuvostoliittokin oli olemassa. Kun hanke on nyt noussut 4—5 miljardiin ja kun nyt vielä on tehty kyseenalaiseksi Helsingin Sataman hankkeet eli matkustajamaksut, joita moititaan, että niissä on monopoliasemaa käytetty hyväksi, niin se vähäinenkin tulo, jolla on aiottu satamahanketta rahoittaa, tai edes sen korkoja, alkaa hiipua. Tästä jää erittäin kallis lasku Helsingin kaupunkilaisille. Kun yksi veroäyri on 400 miljoonaa, voidaan laskea, että siitä tulee 10 vuodeksi yksi veroäyri lisää.

24 **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Bremer käytti loistavan puheenvuoron, jossa hän osoitti, että hallituksen talouspolitiikan peruslinja on tavallaan enemmän valtion tilinpidon lähtökohdista tapahtuvaa politiikkaa kuin ihmisten tarpeista lähtevää politiikkaa. Bremerin analyysissä oli olennaista juuri se, että talouspolitiikassa koetaan, että jokainen meno on vain meno, ei investointi tulevaisuuteen, ei ihmisiin ja ihmisten tarpeisiin. Tämä on hyvin keskeinen elementti ja koskee myös täällä istuvan opetusministeri Raskin hallinnonhaaraa.

Mitä tulee polttonestekysymykseen, kuten ymmärsin, ed. Bremer, tervetuloa myöskin välikysymyksen allekirjoittajien joukkoon, siitä päästään ensi viikolla varmasti puhumaan ja pian myöskin äänestämään.

Vuosaaren satamahanke on Suomen kokonaisvaltaisen satamapolitiikan kannalta järjetön hanke. Sen oikea kehittäminen tapahtukoon siellä, missä jo vienti- ja tuontisatamien painopiste tänäkin päivänä on, Haminan—Kotkan suunnalla.

25 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voin yhtyä siinä ed. Bremerin puheenvuoroon, että hyvän talouskasvun aikana pitäisi investoida tulevaisuuteen, jotta voimme kestää huonot ajat. Tämän hallituksen talouspoliittinen linjaus tuntuu olevan se, että nyt todella säästetään. Mitä me sitten teemmekään, kun tulee huono aika? Meillä ei ole välineitä, joilla me menemme huonon ajan yli. Tästä tulee esimerkkinä olemaan juuri kuorma-autoväki, joka vie jo autojaan rahoitusyhtiöiden aitojen taakse, ja polttoaineyhtiöt leikkaavat heidän luottokorttejaan. Iso joukko tulee työttömiä, ja tätä kautta meidän koko yhteiskuntamme toiminta häiriintyy.

26 **Saara Karhu /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ennen varsinaista puheenvuoroani sanoisin kommenttina ed. Bremerille hänen heitostaan sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, että kenties ed. Bremer on unohtanut kuuluvansa samaan hallitukseen sosialidemokraattien kanssa.

Kyseessä on koalitiohallitus, jonka päätökset ovat yhteisiä. Mielestäni ay-liike on toiminut varsin hyvin tämän hallituksen kanssa yhteistyössä rakentamassa tämän maan taloutta, joka on varsin hyvässä kunnossa. Sen takia voimme puhua tällaisesta varsin miellyttävästä budjetista, joka ei sisällä mitään suuria leikkauksia. Mutta asiaan.

Valtion tulevan vuoden talousarvioesitys tuli tänä vuonna julkiseksi uuden periaatteen mukaan tavallista aikaisemmassa vaiheessa jo kesällä. Aikainen avoimuus on kannatettavaa, ja varmastikin kansalaisten tottuessa uuteen järjestelmään, nyt esiin nousseet ihmettelyt ja kyselyt esityksestä ilman eduskunnan siunausta lukkoon lyötynä asiana jäävät historiaan. Järjestelmän paremman toimimisen kannalta toivon kuitenkin, että me kansanedustajat saisimme jonkinlaisen, vaikkapa vain monistemuotoisen, koosteen esityksestä jo heti asioiden julkisuuteentulon jälkeen kesälomalla, jotta kansalaisten kysymyksiin voisi vastata tuoreeltaan hyvän ja asianmukaisen tiedon varassa.

Vuoden 2001 talousarvioesitys on sinällään myönteistä luettavaa. Maan talous on kasvanut suotuisasti, ja kasvun arvioidaan myös jatkuvan ripeänä. Erinomainen asia esityksessä on valtionvelan kaavailtu reilu lyhennys, joka pudottaa velan korkomenoja niin, että hallinnonaloittain tarkasteltaessa korkomenot ovat enää neljänneksi suurin budjetin menoerä viimevuotisen toisen tilan sijaan.

Tässä jälleen kommenttina ed. Bremerille: olen hänen kansaan eri mieltä siitä, pitääkö valtionvelkaa maksaa ripeästi vai ei. Viittaan tässä esimerkiksi — hänkin käytti esimerkkiä — kotitalouteen. Jos kotitaloudella on korkeakorkoista lainaa ja jostain syystä kotitalous saa satunnaisen rahasumman, niin vaikka kuinka kovasti tekisi mieli lähteä Kanarialle, ostaa turkki, vaihtaa auto tai tehdä jotain muuta kivaa, se ei kerta kaikkiaan ole järkevässä taloudenpidossa mahdollista. Sellaiset investoinnit, jotka ovat pakollisia, on tehtävä, mutta kaikki muu ylimääräinen on käytettävä sen velan lyhennykseen. Sillä siinä vaiheessa, kun taas alkaa mennä huonosti — alamäki seuraa aina yleensä ylämäkeä — kotitalous ei enää kestä, jollei velkaa ole lyhennetty. Korkomenoja on yksinkertaisesti saatava alas. Tosin täytyy sanoa, että vaikka tilanne on parempi, rahaa korkoihin uppoaa edelleen aivan riittävästi, valtion tasolla arviolta 24,4 miljardia, mutta suunta on oikea. Hyvää vauhtia ollaan menossa parempaa kohti.

Toinen esityksen kovasti kiitetty osa on tuloverotuksen suunniteltu kevennys, yhteensä kuudetta miljardia markkaa. Hallitus on katsonut kevennyksen tarpeelliseksi, ja hyvä niin — kukapa meistä verojaan rakastaisi? Samalla on mielestäni pidettävä tiukasti silmällä, etteivät hyvinvointiyhteiskuntamme palvelut pääse rapautumaan rahoituspohjan heiketessä. Palveluiden säilyminen on meidän suomalaisten yhteinen tahto. Tutkitusti peräti 90 prosenttia meistä suomalaisista haluaa säilyttää kattavat, laadukkaat palvelut jopa vähän korkeamman verotuksenkin uhalla. Tätä tahtoa on mielestäni eduskunnan noudatettava.

Veronkevennyksen vaikutukset osuvat laajalti myös kaikkein pienituloisimpiin palkansaajiin sekä eläkkeensaajiin. Se on hyvä asia. Veronkevennyksen painotusten osumisesta selkeästi suurempina alempiin tulonsaajaryhmiin sen sijaan voi olla monta mieltä. Periaatteessahan kevennysprosentin erot liikkuvat vain 0,1—0,2 prosenttiyksikön tietämissä, ja kun kyseessä on prosenttiperusteinen kevennys, on selvää, ketkä hyötyvät tilanteesta markkamääräisesti eniten.

Suurten veronkevennysten sijaan olisi ollut helppo kertoa pitkä lista erilaisia tarpeita, jotka huutavat ja jäävät nyt huutamaan rahoitusta ja joista saattaa hoitamattomina tulla jatkossa valtava kulu yhteiskunnan maksettavaksi. Myönnettävä myös on, että tällaisessa suotuisassa taloudellisessa tilanteessa, jossa Euroopan keskuspankki vielä harkitsee koron nostoa, suunnitellut veronkevennykset vähän hirvittävät allekirjoittanutta. Toivoa vain voi, että syksyn tuloneuvotteluista saadaan ulos maltillinen ratkaisu. Lupaavalta näyttää ainakin se, että kovasti hiertänyt työsopimuslakikiista on tänään saadun tiedon mukaan saatu sovittua.

Arvoisa rouva puhemies! Koska puheaika on rajallinen, nostan enää esiin joitain niitä kohteita, joita itse pidän esityksen puutteina.

Ensinnäkin olisin suonut parannuksen lapsilisän määrään. Erityisesti lapsilisän vain 200 markan suuruinen kuukausittainen yksinhuoltajakorotus on selkeässä kuopassa. Kyseisiin lisiin ei ole tehty korotuksia vuosiin.

Toiseksi budjettiesitys tuo erilaisine kerrannaisvaikutuksineen tuloa eläkeläisillekin. Markkamäärät ovat toki pieniä, mutta mielestäni niitä ei pidä väheksyä. Suunta on oikea, ja summat

ovat loppujen lopuksi samaa luokkaa kuin palkansaajien. Esimerkiksi keskiverto SAK:lainen saa veronhuojennuksen jälkeen käteensä kutakuinkin saman verran kuin nyt keskivertoeläkeläisen on kerrannaisvaikutusten jälkeen laskettu saavan.

Vaikka oikeaan suuntaan mennään, korjattavaa löytyy nimenomaan tasapuolisuuden ja oikeudenmukaisuuden nimissä. Eläkeläisten korotetun sairausvakuutusmaksun esitettyä 0,3:a prosenttiyksikköä suurempi alennus olisi suotava. Kyseessä on Ahon hallituksen ajan raippavero, jota Lipposen hallitus on jo alentanut, mutta sen poisto mahdollisimman nopeasti hyvän taloudellisen tilanteen vallitessa on ennen muuta oikeudenmukaisuuskysymys. Tasaisen vauhdin taulukolla alennuksen pitäisi olla vähintäänkin kaksinkertainen esitettyyn verrattuna. Myös erinomainen kansaneläkkeen 50 markan tasokorotus, joka olisi toki saanut olla markkamääräisesti huomattavasti suurempi, tulisi aikaistaa vuoden alkuun, kuten moni muukin kansanedustaja on täällä salissa jo todennut.

Mielenkiinnolla olen myös seurannut keskustelua ja toimenpiteitä niin sanotun kahteen kertaan leikatun kansaneläkkeen pohjaosan asiassa. Asianomaisen ministerin taholta tulee asiasta ristiriitaisia kommentteja, eikä itse asia edisty minnekään. Keväällä saatujen tietojen ja käytyjen keskustelujen perusteella oletin ongelman olevan jotenkin huomioitu budjettiesityksessä. Kyseessähän on kuitenkin ennen kaikkea oikeudenmukaisuuskysymys.

Viimeisenä kohtana nostan esiin maakunnallisen seikan, niin sanotun Tampereen läntisen ohitustien, jonka olisi toivonut vihdoin saavan rahoituksensa budjettivaroista. Kyseessä on Valtatie 3:n tieosuus Lakalaiva—Ylöjärvi, joka on osa Tampereen kehätietä ja eurooppalaista Ten-verkostoa. Liikennemäärät tiellä ovat huomattavat ja kovassa kasvussa koko ajan, sillä tie palvelee paitsi alueellista liikennettä myös etelä—pohjois-suunnassa liikennettä Pohjanmaalle ja muualle pohjoiseen Suomeen. Hanke on ollut hyvinkin korkealla määräraha-agendalla mutta pudonnut sitten taas odottamaan. Hankkeen ympäristöym. selvitykset vanhenevat vuoden 2002 loppuun mennessä, joten rakentamisen aloittamisen suhteen on kiire. Hanke on todettu liikennetaloudellisessa tarkastelussa erittäin kannattavaksi. Asiasta tullaan jättämään Pirkanmaan kansanedustajien yhteinen talousarvioaloite.

27 **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karhu, eihän missään tapauksessa samaan hallitukseen kuuluminen voi merkitä sitä, että hyväksyy ja myötäilee demokratian surmaamista loppuun saakka. Jossain vaiheessa pitää voida nousta ylös ja sanoa, että top top, nyt riittää.

Toinen asia: Vertauksenne kotitalouteen oli todella huonosti harkittu. Varmaan ymmärrätte itse, kun vetositte siihen, että eihän silloin hyvinäkään aikoina ole syytä lähteä ulkomaille, tai mitä vertausta käytitte. Ei todellakaan, ei kannata sellaisia asioita tehdä, mutta kotitaloudenkin kannattaa hyvinä aikoina sijoittaa tulevaisuuteen. Sitähän minä peräsin, esimerkiksi kotitalouden kohdalla, että hyvinä aikoina kannattaa investoida esimerkiksi kattoremonttiin, uuteen lämpökattilaan, ehkä uuteen pakastimeen tai pesukoneeseen.

28 **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni puolue-edustaja joko kuuluu hallitukseen tai sitten ei kuulu hallitukseen.

Toinen asia: Mainitsin puheessani pakolliset investoinnit, joita totta kai kattoremontti, hammasremontti, lapsille vaatteet ovat. Mutta sitten täytyy myös jäädä rahaa velanmaksuun. Jos kaikki pistetään menemään, pakollisia aina löytyy, riippuu millä kriteereillä tarkastelee, silloin ollaan todella huonossa tilanteessa, kun huono aika tulee. Tätä tarkoitin.

29 **Opetusministeri Maija Rask:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan lyhyesti kommentoida opetusministeriön budjettia ja erityisesti sen tähden, että edellisen ed. Bremerin puheenvuoron jälkeen käytiin keskustelu, jossa tuntui siltä, että hallitus ei oikein ole oikealla asialla. Opetusministeriön budjetti on ensimmäistä kertaa historiassa yli 30 miljardia markkaa, ja se on paljon. Se on paljon verrattuna siihen, että muutama vuosi sitten valtionvelan vuosittainen korko ja opetusministeriön budjetti olivat saman suuruisia. Nyt on aivan toisenlaiset luvut olemassa.

Lipposen hallituksen koulutuspoliittinen linja on hyvin yksinkertainen, ja sen takana on opetusministerinä helppo seisoa. Hallitus on halunnut erityisesti nostaa perusopetuksen kärkihankkeeksi. Tämän voi todistaa hyvin yksinkertaisesti. Hallitus on päättänyt korjata opetuksen yksikköhinnat sillä tavalla, että jo ensi vuoden budje-

tissa on varattuna noin 850 miljoonaa markkaa lisää rahaa koulutukseen opetuksen ja kirjaston yksikköhintojen korottamiseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että noin 1 000 markkaa per opiskelija per vuosi tulee lisää rahaa koulutukseen. Rahat eivät ole korvamerkittyjä, joten niillä kunnissa voidaan tehdä mitä hyvänsä, vaikka rakentaa teitä.

Hallitus päätti myös, että yksikköhinnat palautetaan leikkausta edeltävälle tasolle vuoden 2003 alusta. Se tarkoittaa käytännössä 1 500:aa miljoonaa markkaa lisää rahaa koulutukseen. Minusta on aivan turhaa ollut se keskustelu, että rahat kuuluvat kunnille, lakisääteisesti kuuluvat kunnille, nämä olisi pitänyt jo aikaisemmin palauttaa. Tämä kaikki on tietysti aivan totta, mutta silloin kun leikkauksia tehtiin, ne olivat poliittisia päätöksiä. Tämäkin on ollut poliittinen päätös, että rahaa nyt koulutukseen satsataan. Toivottavaa on, että rahat myös käytetään koulutukseen, pienennetään ryhmäkokoja, pidetään huoli oppilashuoltotyöryhmistä ja monista muista asioista, jotka kouluissa tällä hetkellä ovat huonolla tolalla.

Hallitus on halunnut pitää myös yliopistojen perusrahoituksesta huolen, koska nämä yksikköhinnat tarkoittavat rahaa esiopetuksesta ammattikorkeakouluihin. Yliopistojen perusrahoitusta korjataan niin sanotulla tulevaisuuspaketilla, jossa huomattava summa siitä rahasta, 750 miljoonasta markasta, joka yliopistoille tulevaisuuspakettirahana tulee, 525 miljoonaa markkaa käytetään nimenomaan 90-luvun kuopan korjaamiseen.

Yliopistojen tulevasta rahoituksesta seuraavien viiden vuoden aikana pidetään huoli kehittämislailla, joka tarkoittaa sitä, että palkoissa tapahtuvat muutokset huomioidaan. Uutena elementtinä tulee se, että tutkintotavoitteet otetaan myös huomioon. Elikkä se, mitä on valtion budjetissa vuosittain sovittu — asiathan sovitaan yhdessä yliopistojen ja opetusministeriön kanssa — esimerkiksi se, kuinka paljon koulutetaan, vaikuttaa yliopistojen rahoitukseen. Tämän lisäksi Suomen Akatemialle aletaan osoittaa niin sanottua yleiskustannuslisää, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että kun yliopistot saavat ulkopuolista rahoitusta, tästä yleiskustannuslisästä voidaan maksaa muita tutkimuksesta aiheutuvia kuluja eikä niitä tarvitse ottaa perusrahoituksesta. Tämän lisäksi yliopistoille ja ammattikorkeakouluille jo ensi vuonna osoitetaan yhteensä 30 miljoonaa markkaa, Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Etelä-Suomen yliopistoille ja ammattikorkeakouluille alueelliseen kehittämiseen.

Kun väitän, että hallitus pitää huolen perusopetuksesta, mielestäni tämä riitti todisteluksi. Pitempäänkin saarnaan olisin valmis mutta yritän kunnioittaa aikasuositusta.

Esiopetus vakiinnutetaan ensi vuonna. Se lisää tasa-arvoa. Minusta on tärkeää huomioida, että esiopetuspäätös on myös perhepoliittinen päätös, koska esiopetus on maksutonta: jos lapsi on kokopäivähoidossa, maksetaan vain puolipäivähoitomaksu, jos puolipäivähoidossa, se on kokonaan esiopetusta ja silloin hoidosta ei makseta lainkaan.

Tutkimusrahoitus säilyy korkealla tasolla ensi vuonnakin.

Sitten on huomioitava mielestäni myös se, että EU-rahoitus kasvaa. Uudella EU:n rakennerahasto-ohjelmakaudella vuosina 2000—2006 opetusministeriön suhteellinen osuus EU-rahoituksesta nousee 10 prosentista 35 prosenttiin. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että opetusministeriön projekteihin käytettävä rahoitusosuus vuonna 2001 kasvaa 354 miljoonaan markkaan ja EU:n rahoitusosuus nousee samassa suhteessa. Nämä määrärahat ovat käytettävissä muun muassa koulutuksen, tutkimuksen ja yritystoiminnan edellytysten parantamiseen.

Mutta kaikki ei ole aina niin hyvin kuin haluaisi. Hankalin asia opetusministeriön budjetissa on aikuisten ammatillinen lisäkoulutus, josta tiedän, että edustajat ovat käyttäneet monta ansiokasta puheenvuoroa. Haluan todeta, hyvät kansanedustajat, teille, että ammatillinen lisäkoulutus ehdotetaan siirrettäväksi laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään nykyisen lääninhallitusten hankintajärjestelmän sijaan. Tämän uudistuksen lähtökohtana on se, että turvataan ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahataso ja vakaus sekä keskeisten lisäkoulutusta järjestävien oppilaitosten ja ammattitutkintojärjestelmän rahoitus. Tämän lisäksi on tarkoituksena turvata riittävä määrä tutkintoon johtavan aikuiskoulutuksen tarjontaa ja sitten — mistä koko järjestelmämuutos oikeastaan on lähtenyt liikkeelle — selkeyttää opetusministeriön ja työministeriön välistä työnjakoa. Opetusministeriön tulee pitää huoli oppilaitoksista. Siihen tällä pyritään.

Rahoitusjärjestelmän muuttumisesta johtuen talousarviossa on varauduttu rahoittamaan sekä uutta valtionosuusjärjestelmää että nykyisen jär-

jestelmän mukaisesti tehtyjen koulutushankintojen vuodelle 2001 lankeavia kustannuksia. Mitä rahoitusjärjestelmän muutos sitten tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että valtionavut suunnataan ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille, valtakunnallisille ammatillisille erikoisoppilaitoksille ja ammatillista peruskoulutusta järjestäville oppilaitoksille. Pidän erittäin tärkeänä koulutuspoliittisena linjauksena, että aikuiskoulutuskeskukset ja valtion ammatilliset erikoisoppilaitokset otetaan vakaan valtionosuusjärjestelmän piiriin. Jos joku on tänä päivänä ollut pätkätyöläinen, niin aikuiskoulutuskeskusten opettajat.

Ongelma on se, että aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen raha on vähentynyt, voi sanoa, muutamassa vuodessa hyvin radikaalisti: yli miljardista markasta kehysbudjetin 230 miljoonaan markkaan. Mutta erinäisten järjestelyjen myötä tilanne on tällä hetkellä se, mikä keltaisessa kirjassa on nähtävissä, että rahan määrä on 50 miljoonaa markkaa pienempi ensi vuonna kuin tänä vuonna. Sillä kohtuullisesti selvitään. Tietysti enemmänkin rahaa tarvittaisiin, mutta minusta tässä välimenokautena tärkeintä on kuitenkin nimenomaan aikuisten ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten pääseminen vakaan järjestelmän piiriin, ja se, jos mikä, on sitä kädentaitojen tekijöiden, duunarien, koulutuksesta huolta pitämistä.

30 **Klaus Bremer /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä ensin ihan säikähdin, kun opetusministeri Rask otti lähtökohdakseen jollain tavalla moittien minun puheenvuoroni ja monta kertaa katsoi tänne päin ikään kuin vihaisesti syyttäen, mutta nythän minä ymmärsinkin, että tämä oli eräänlainen tilitys yhden budjettikohdan syntymisestä ja sen sisällöstä. Opetusministeri Rask, minusta te olette ihana ihminen. Olen monta kertaa kärsinyt siitä, että tiedän, että teitä on pompoteltu pahasti hallituksessa. Jos olette tyytyväinen opetustoimen rahoitukseen, jota en käsitellyt omassa puheessani sanallakaan, niin ilo on molemminpuolinen. Palatkaamme yhteiseen intohimoomme napsutella ilmakuplia.

31 **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensin lyhyt kommentti ed. Karhulle. Ehditte olla ainakin kahta tai kolmea mieltä verotuksesta samassa puheenvuorossa. Kun korostatte sitä, että ollaan hallituksessa tai oppositiossa, se koskee myöskin linjaa. Ei voi samaan aikaan puolustaa sitä, että maksetaan paljon velkaa ja annetaan tuloveron alennuksia, ja siitä huolimatta sitten luetella pitkä lista niistä menotarpeista, joita totta kai on. Tietenkään kansalaiset eivät rakasta veroja, mutta rakastavat palveluja. Tässähän tämä meidän dilemmamme on, mutta samassa puheenvuorossa ei voi olla samaan aikaan kummankin linjan kannalla.

Ministeri Rask, onnittelen myöskin teitä. On hieno juttu, että olette pystynyt kattamaan niitä puutteita, mitä selvästi koulutusmäärärahoissamme on viime vuosina syntynyt. Mutta ei pidä nyt luoda sellaista kuvaa, että asia on hoidossa. Erittäin moni yliopisto lähettää edelleen huolestuneita viestejä siitä, että edelleenkin perusrahoitusta tarvitaan lisää. Siinä on edessä monen vuoden urakka. Aikuiskoulutusmäärärahojen ongelma on sellainen, että toivoisi, (Puhemies koputtaa) että se voitaisiin nyt aidosti tässä talossa budjetin käsittelyssä hoitaa. Sellaisia tarpeita meillä on myös työelämän kannalta.

Puhemies (koputtaa): Vastauspuheenvuorojen aika on siis se minuutti.

32 **Saara Karhu /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laukkanen varmasti kuunneltuaan minua herkällä korvalla kuuli sen, että jossain määrin en voi sanoa arvostelin veronkevennyksiä vaan itse asiassa esitin huoleni niiden johdosta lähinnä nyt tilanteessa, jossa ollaan, mutta toivon mukaan saamme maltillisen tuporatkaisun tai ainakin maltillisen palkkaratkaisun yleensä. Tässä tilanteessa ei ole mitään huolestumisen aihetta, mutta kun tilanne elää, esitin ennakoivan huolenaiheeni.

Mitä tulee toivomuksiini, totesin, että listaa olisi ollut yllin kyllin esitettäväksi, listaa, johon veronkevennysvara olisi voitu käyttää muutoin.

Mitä tulee eläkeläisiin suuntautuviin toiveisiin, niin toivon edelleen, että tämä eduskunta tulee tekemään näihin pieniin asioihin joitain muutoksia. Mistä rahat otetaan, on toisen keskustelun paikka, mutta toivon, että muutoksia saadaan aikaan.

33 **Unto Valpas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Aluksi ed. Bremerille: Läheltä kun seurasin, niin kyllä ministeri Rask aika lempeästi meitä katse-

li. Ei hänen katseensa ollut mitenkään vihainen. Mitä hän sanoi, niin minäkin olen kyllä siitä vähän eri mieltä, ja se tuleekin puheessani esiin.

Valtiontalous on nyt saatu sellaiseen kuntoon, että lama-ajan toimista voidaan luopua ja budjettiesityksessä on varaa muun muassa huomattaviin veronkevennyksiin, joista erityisesti suurituloiset hyötyvät markkamääräisesti eniten. Veronkevennyslinja onkin mielestäni epäoikeudenmukainen pienituloisille palkansaajille, työttömille ja eläkeläisille. Budjetti ei huomioi lainkaan tai ei huomioi riittävästi näitä ryhmiä. Eduskunnassa on saatava siten aikaan parannuksia tähän talousarvioesitykseen.

Kansaneläkkeen tasokorotusta, joka on todella pieni, ainoastaan 50 markkaa kuukaudessa, on ehdottomasti aikaistettava heti ensi vuoden alkuun. Tämä on varmasti eduskunnan selkeä tahto, kun kuuntelee niitä lukuisia puheita, joita on esitetty. Samoin eläkeläisten ylimääräistä, Ahon hallituksen aikana säädettyä ja muita tulonsaajia korkeampaa sairausvakuutusmaksua on alennettava enemmän kuin nyt esitetty 0,3 prosenttia. Viime vuonnahan eduskunta onnistui alentamaan tätä maksua 0,7 prosentilla. Hallituksen esityshän oli 0,35 prosenttia. Tämä olikin muuten niitä harvoja aikaansaannoksia, mitä eduskunnassa saatiin aikaan tämän vuoden budjettiin. Mielestäni tässäkin budjettikäsittelyssä savamaksu on hoidettava samalla tavalla. Eläkeläisille on tehtävä oikeutta nyt, kun se on mahdollista ja valtiontalous antaa siihen nyt todella hyvät edellytykset. En ymmärrä kyllä, milloin voisi olla oikeampi aika kuin nyt korjata näitä epäoikeudenmukaisuuksia.

Veronkevennyksistä puhuttaessa on aivan oikeutettua puhua myös polttonesteiden sietämättömän korkeista hinnoista. Osa veronkevennyksistä tulisi suunnata polttonesteiden verotuksen kevennykseen. Hallitus ei näytä tunnustavan tosiasioita. Näyttää siltä, että polttonesteiden verotuksen kevennykselle odotetaan signaalia muualta kuin kotimaasta. Eikö tässä asiassa voitaisi toimia kansallisista eduista ja lähtökohdista? Huomattavasti kasvaneen inflaation kannaltakin veronkevennys olisi nyt ajankohtainen ja tarpeellinen.

Ihmetellä täytyy sitä jääräpäisyyttä, joka tässä asiassa vallitsee. Jos tilanne jatkuu tällaisena, niin hallitus meillä ja hallitukset muissakin Euroopan maissa joutuvat pakon edessä seuraamaan Ranskan esimerkkiä. Eli ne joutuvat nöyrtymään ja joutuvat vielä alentamaan polttonesteiden verotusta. Näyttää siltä, että hallitukselta puuttuu viisaus tässä asiassa. Vai olemmeko liiaksi muiden ohjailtavissa? Tällaiseen asiaan ei mielestäni kannattaisi hallituksen hirttäytyä. Tosiasioiden tunnustaminen on joskus paikallaan.

Sitten koulutuksesta.

Nyt esillä oleva talousarvio antaa lisää rahaa koulutukseen, aivan niin kuin ministeri Rask ihan oikein totesi. Tämä on hyvä asia. Nyt on myös tärkeää, että kunnissa lisävarat käytetään myös tähän tarkoitukseen eli koulutukseen. Koulutus on jo pitkään ollut säästöjen kohteena monissa kunnissa. Kuntapäättäjillä onkin tässä asiassa tärkeä, ohjaava rooli ja vastuu siitä, että rahat oikein kohdentuvat.

Budjettiesitykseen kuuluu koulutuksen osalta myös selviä epäkohtia, joista ministeri osittain vaikeni. Aikuisten lisäkoulutusmäärärahoja leikataan. Tämä on tosiasia. Nopeasti muuttuva työelämä vaatii kuitenkin satsauksia aikuiskoulutukseen. Määrärahojen leikkaukset lisäkoulutuksesta ovat tässä valossa täysin käsittämättömiä. Tämä epäkohta on ehdottomasti korjattava eduskuntakäsittelyssä.

Ministeri puhui rahoitusjärjestelmän muutoksesta. En ymmärrä sitä, että rahoitusjärjestelmän muutos voisi sinänsä tuoda tähän uutta rahaa. Minusta on toinen asia tämän järjestelmän muutos, johon ei myöskään ihan noin vain pitäisi mennä. Sivistysvaliokunta on muun muassa yksimielisesti vastustanut tätä muutosta.

Toinen epäkohta: eduskunnan sivistysvaliokunta on muun muassa vaatinut määrärahoja esikoululaisten kuljetukseen. Budjettiesitys ei sisällä näitä rahoja. Olen kuitenkin ymmärtänyt, että eduskunnassa olisi myöskin tahto ja halu toteuttaa tämä kuljetusasia sillä tavalla, että rahaa tulee myöskin näihin kuljetuksiin.

Homekoulujen investointimäärärahojen puute on myös suuri budjetin epäkohta.

Sitten kuntien tilanteesta.

Kuntien tilanne on huomioitu paremmin, kuin mihin viime vuosina on totuttu. Hallitus kaavailee myös noin 30—40 kasvukeskuksen politiikkaa. Tämä on selvä uusi avaus ja edistysaskel parempaan. Pelkkä avaus tähän suuntaan ei kuitenkaan riitä. Nyt on tehtävä myös konkreettinen ohjelma ja rahoitussuunnitelma, jonka avulla asetettuun hyvään tavoitteeseen myös päästään.

Kaikkein heikoimpien kuntien asemaan on myös puututtava tehokkaammin. Pekkarisen työ-

ryhmän esitykseen on asetettu paljon toivoa. Tilanne ei saa jatkua enää kauan epävarmana kuntien kannalta. Uudistuksia on saatava aikaan. Väestöä menettävien kuntien asemaan on voitava tehdä parannuksia, ennen kuin näissä kunnissa ajaudutaan epätoivoon ja umpikujaan, joka ei ole kenenkään etu. Muuttoliikettä on voitava hillitä nyt, sillä ongelmat lisääntyvät myös koko ajan väestöä vastaanottavissa kasvukeskuksissa, joissa asunnot ja palvelut eivät riitä muuttavalle väestölle.

Arvoisa puhemies! Budjetissa olevat epäkohdat ovat helposti korjattavissa, koska rahaa on valtiolla enemmän kuin vuosiin. Kysymys on enemmän siitä, onko eduskunnalla tahtoa puuttua epäkohtiin. Valta on monien mielestä keskittynyt Suomessa virkamiesten ja valtiovarainministeriön suuntaan. Eduskunnalla on kuitenkin budjettivalta. Toivon, että eduskunta myös käyttäisi valtaansa epäkohtien korjaamiseen. Pelkät puheet eivät riitä. Tarvitaan tekoja ja ennen kaikkea hallituspuolueiden taholta.

34 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tietoisesti en vaiennut mistään. En vain tullut maininneeksi asiaa. Aivan niin kuin ed. Valpas sanoi, esiopetuksen kuljetukset eivät sisälly tähän hallituksen esitykseen. Ne olivat kyllä budjettiriihessä esillä. Kyse on 41,2 miljoonasta markasta.

Koulujen korjaamisrahat ovat nekin sillä tavalla niukat, että pystymme 25 prosenttia esitetyistä välttämättömistä hankkeista toteuttamaan.

Aikuisten ammatillisesta lisäkoulutuksesta haluan todeta hyvin vakavasti sen, että järjestelmän muutos vakiinnuttaisi näiden oppilaitosten aseman, joka nyt on hyvin epävarma. Rahan puute ei ole este järjestelmän muutokselle. Rahan puute, voi sanoa, on yleinen este, ja rahaa tosiaan on 50 miljoonaa markkaa vähemmän ensi vuonna kuin tänä vuonna. Jos tähän järjestelmän muutokseen päästään, sillä ainakin pidettäisiin huoli käden taitojen koulutuksesta ja siitä, että tutkintotavoitteinen koulutus pystytään takaamaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

35 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Raskin puheenvuoroon: Mikä on hallituksen peruste sille, että alle kouluikäiset eli esikoululaiset jätetään vanhempien vastuulle kuljetuksen osalta eikä huolehdita heistä niin kuin muistakin koululaisista, koska tästähän on tulossa kuitenkin jo lakisääteinen tulevan vuoden jälkeen?

36 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toin tämän asian budjettiriiheen, mutta ei päästy ... tai sanotaan, että siitä ollaan yksimielisiä, että sitä ei hallitus esitä. Minä en voi sitä asiaa tämän kummemmin kommentoida.

37 **Markku Laukkanen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvin pitkään jatkunut talouskasvuhan antaa nyt aivan erinomaisen tilaisuuden kolmen hyvin keskeisen tavoitteen toteuttamiselle. Nyt olisi mahdollista alentaa Euroopan korkeinta kokonaisveroastetta, lyhentää myös valtionvelkaa ja samalla korjata myös kansalaisten peruspalveluihin syntyneitä suuria epäkohtia etenkin terveydenhuollon ja osin koulutuksen alalla, joita täällä juuri on käsitelty. Tuntuu kuitenkin siltä, että tämä budjettiesitys tarttuu vain kahteen mahdollisuuteen ja niihinkin vain osittain eli tuloverojen alentamiseen ja velanmaksuun.

Sopii kysyä, miksi koko se odotettua suurempi, yli 6 miljardin liikkumavara halutaan pääsääntöisesti käyttää vain tuloverotuksen alentamiseen sen sijaan, että pohdittaisiin, voitaisiinko saada useampaan kohteeseen suuntaamalla useampia väestöryhmiä hyödyttäviä tasapainoisempia tuloksia aikaan. Tämähän on ollut oikeastaan se peruskysymys, josta tässä on kaksi päivää puhuttu. Peruslinjaa on ymmärretty lähinnä vain kokoomuksen edustajien puheenvuoroissa. Saman tyyppisiä kysymyksiä on kuulunut varsinkin hallituspuolueiden vasemmalta laidalta laidasta lukien. Tästä voi tehdä vain sen johtopäätöksen, kuten ed. Bremer totesi, että periaate on hukassa. Periaate on oikeasti hukassa ja sen myötä tietysti myös linja.

On huonoa poliittista kulttuuria, että yritetään toimia lakialoitteiden kautta, niin kuin täällä nyt kiertää lakialoite kuljetustuesta. Kuulin juuri, että lakialoite myöskin eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentamisesta kiertää salissa. Onko tässä mitään järkeä, että tämmöisiä asioita hoidetaan hallituspuolueiden edustajien toimes-

ta lakialoitteilla sen sijaan, että hallitus ottaisi ne oikeasti omaan piikkiinsä? Kai tässä kohta ed. Valpas tekee lakialoitteen esiopetuksen kuljetuksien hoitamisesta. Varmasti allekirjoitan sen ja olen vakuuttunut, että hallituspuolueistakin teille tulee kymmeniä allekirjoittajia. (Ed. Valpas: On pääasia, että asia hoidetaan!) — Pääasia, että se hoidetaan, mutta ei näytä siltä, että näitä asioita tällä tavalla hoidetaan. On nähty niin monena syksynä tämän hallituksen elinpäivinä, että teidät pannaan kuitenkin taas joulunaluspäivinä ruotuun ja kaikilla niillä puheilla, mitä täällä nyt puhutaan, on pyyhitty ellei muuta niin ainakin ministeri Niinistön pöytää.

Veroalen ulkopuolelle jää nyt monia ryhmiä: eläkeläisiä, pienituloisia, palkansaajia, maanviljelijät. On sanottu, että ne, joiden tulot eivät yllä valtionverotuksen piiriin, eivät muka veroalea tarvitsekaan. Eihän näin ole. On hyvä muistaa, että eläkeläiset maksavat edelleenkin korotettua sairausvakuutusmaksua. 400 000 eläkeläiseltä leikataan tänäkin vuonna 75 markan verran kansaneläkkeen pohjaosaa. Tämän rinnalla tuo 50 markan luvattu tasokorotus on lähinnä pilkantekoa. On selvää, että osa tuosta 6 miljardin liikkumavarasta, josta nyt hyötyvät palkkatyössä olevat palkansaajat — tosin heidänkin veroalehyötynsä menee kustannusnousuun ja polttoainemaksuihin — olisi voitu nyt ohjata eläkeläisten perusturvan parantamiseen hoitamalla ne ongelmat, joita täällä on tänäänkin monessa puheenvuorossa käsitelty.

Sama koskee myöskin työnantajan välillisiä maksuja. Sinne ilman muuta liikkumavarasta olisi pitänyt kohdentaa merkittävä osa, mikä olisi ollut myös erittäin työllistävää politiikkaa. Sen kautta olisi päästy pureutumaan oikeasti myös syrjäytymisen problematiikkaan, jonka taustalla aina on työttömyys enemmän tai vähemmän pitkäaikaisessa muodossa.

Osa liikkumavarasta tulisi käyttää välillisten verojen kuten polttonesteiden hintojen ja ruoan arvonlisäveron alentamiseen, joista kummastakin saatava etu hyödyttää kiistatta kaikkia väestöryhmiä.

Kolmas suuri puute budjetin kokonaiskehyksessä on totta kai se, että terveydenhuollon kipupisteet, resurssipulat, jäävät jälleen korjaamatta. Vajaalla henkilöstöllä pyörivä terveydenhuolto on ollut jo useita vuosia toimintakykynsä äärirajoilla, ja totta kai se näkyy kansalaisten peruspalvelujen heikentymisenä. Eurooppalaisessa vertailussa suomalainen terveydenhuolto jää heikkoine resursseineen hyvin kauas keskitason alapuolelle. Kunnat joutuvatkin taas osin veroalen maksumiehiksi ja tulevat ensi vuonnakin olemaan erittäin suurissa vaikeuksissa peruspalvelujen tuottamisessa juuri terveydenhuollon alalla.

Tähän liittyy totta kai myös koulutussektori. Nyt kun ministeri Rask on kiitettävästi paikalla, haluan vielä toistaa sen, ettei vain synny sellaista käsitystä, että tällä budjetilla kertaheitolla hoidetaan koulutuksen ongelmat. Tasoitetaan kyllä kuoppia, mutta teillä on erittäin paljon työtä vielä edessä. Aikuiskoulutuksen problematiikka on äärimmäisen tärkeä. Se on juuri sellaista koulutusta, jota tänä päivänä esimerkiksi Kymenlaaksossa ajetaan alas, ja se on sellaista koulutusta, joka tuottaa sellaisia työntekijöitä, joilla olisi valmiit työpaikat. Työnantajat tarvitsevat sellaista koulutusta ja sellaisia koulutettuja henkilöitä, joita siitä koulutusputkesta tulee. Toivoisinkin, ministeri Rask, että samalla selvitetään, löytyykö työministeriön hallinnonhaaralta sellaisia koulutukseen tarkoitettuja määrärahoja, joiden saatavuus tavallaan ohjattuna opetusministeriön kautta olisi koulutettavien kannalta nykyistä parempi. Tätäkin kannattaa rakenteellisena ajatuksena harkita samalla tavalla kuin kerroitte, että nyt aikuiskoulutustoiminta tulee selvästi valtionosuusjärjestelmän piiriin.

Maakunnillehan oli kiistatta suuri pettymys, että budjetista ei löydy juurikaan aluekehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Tässäkin EU-maiden sisäinen vertailu tuottaa Suomen kannalta aika tylyn tuloksen. Suomi käyttää aluekehitykseen toiseksi vähiten rahaa Euroopassa. On selvää, että jos talouden kasvu ei yksin pysty luomaan alueella työpaikkoja eikä tietenkään koulutuspaikkoja, silloin täytyy yhteiskunnan toimin siihen tarttua. Tämäkin on keskeinen elementti koulutuspolitiikkaa. Ne alueet, joissa on vahvat korkeakoulut, jotka ovat pystyneet säteilemään osaamista ja innovaatiota ympärilleen, luomaan uuden talouden yrityksiä, menestyvät hyvin. Siksi, ministeri Rask, olisin toivonut, että tulevaisuuspaketilla olisi voitu löytää parempia kohteita kuin yksinomaan ne kohteet, jotka tänä päivänä olivat tulevaisuuspaketin saajien joukossa. Nehän ovat jo kasvukeskuksia, eli vahvat saivat, heikot eivät. Tässä on nyt pakko ottaa esiin Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan monet erittäin an-

siokkaat, hyvät hankkeet, jotka jäävät ilman tulevaisuuspaketin välttämätöntä rahoitusta, jolla myöskin nämä alueet olisivat päässeet paremmin tavallaan uuden talouden kasvuun ja kehitykseen mukaan.

Myöskin työllisyyspolitiikassa tarvitaan nyt rakenteellisia uudistuksia eikä näpräämistä työttömyysturvan kanssa. Tarvitaan yrityksien alueellisia verohelpotuksia, kotitaloustyön veroetua tulee laajentaa, lyhytaikaisia työsuhteita voidaan myöskin tukea nostamalla työttömyysturvassa lisäansioiden kattoa ja panostaa sen myötä voimakkaasti myöskin maakuntien kehittämiseen. On selvää, että kun tänä päivänä työtön tuskin voi lisäansioita hankkia, ei se millään tavoin kannusta hakemaan minkäänlaista pätkä- tai lyhytaikaista työtä. Tietoyhteiskunnassa sellaisia on paljon tarjolla, kun verkotutaan. Siksi olisi hyvä, jos voitaisiin luoda järjestelmä, että vaikkapa 3 000 markkaan saakka, niin kuin opiskelijat tänä päivänä, työttömät voisivat tienata lisäansioita menettämättä työttömyysturvaa. Silloin hyväksytään, että työttömyysturva on keskeinen elementti tavallaan myöskin peruspalkkajärjestelmää. Tämän kautta voitaisiin lähteä tätä uudistamaan sen sijaan, että pohditaan pelkästään taas työttömyysturvaleikkauksia.

Rouva puhemies! Tällä kaikella haluan vain sanoa sitä, että hallitus ei ole tavallaan miettinyt laisinkaan veropolitiikan keinojen mukaan ottamista aluepolitiikan välineiksi. Alueellisesti kohdentuvilla verohelpotuksilla voitaisiin vaikuttaa yritysten ja ihmisten alueelliseen sijoittumiseen. Globaalitaloudessa, yhteisen valuutan oloissa, emu-oloissa, tarve aluekehityksen tasapainottamiseen on erittäin suuri, kun sopeutuminen kansainväliseen talouteen aiheuttaa joka tapauksessa työllisyys- ja talouskehitykseen merkittäviä alueellisia eroja.

Rouva puhemies! Suuret haasteet, joita toivon myöskin eduskunnan budjettikäsittelyssä päästävän syvemmin arvioimaan, liittyvät totta kai kustannuskehitykseen, sen myötä kasvavaan inflaatioon sekä totta kai myöskin euron heikkenemisen aiheuttamiin seuraamuksiin Suomen kansantaloudelle. Tämä yhtälö vain on sellainen, että syksyn mittaan voidaan nähdä hyvinkin merkittäviä muutoksia nyt tunnistettavissa olevissa talouden fundamenteissa, ja siihen tämän budjetin tulisi jouluun mennessä taipua.

Rouva puhemies! Budjetti on aina hallituksen tärkein työkalu ja sen painopisteet perustuvat aina arvovalintoihin. Lipposen kakkoshallitus jatkaakin nyt siitä, mihin ykkönen lopetti. Edelleenkin nämä valinnat syventävät sosiaalista ja alueellista eriarvoisuutta, kuten olen huomannut täällä keskeisten hallitusryhmien edustajien niin vasemmistoliitosta kuin sosialidemokraateistakin lähes laidasta laitaan korostaneen. Nyt ei voida syyttää rahan puutetta. Kuten valtiovarainministeri on sanonut, rahaa tulee valtiolle ovista ja ikkunoista. Nyt tarvitaan linja, ja se pitäisi budjetin varsinaisessa loppukäsittelyssä myöskin tämän talon tahdon muodostumisen kautta löytää.

[38] **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En ole väittänyt, että kaikki ongelmat korjataan, mutta minun mielestäni nyt mennään kyllä hyvään suuntaan, kun voidaan todeta, että opetusministeriön osuus valtion talousarvioesityksestä on 14,4 prosenttia, kun se edellisen kerran oli 14 prosenttia. Kysymys on kuitenkin aika suuresta budjetista, jolloin prosenttikin merkitsee paljon. Tämä tarkoittaa 2 277 miljoonaa markkaa enemmän ensi vuonna kuin tänä vuonna. (Ed. Pekkarinen: Miljardien leikkausten jälkeen!) — Kyllä, se on ihan totta, ja sen takia minusta täytyykin iloita siitä, että nyt ollaan menossa oikeaan suuntaan. (Ed. Pekkarinen: Niitä ei palauteta!)

Tulevaisuuspaketista haluan todeta sen, että varmasti pettyneitä oli paljon. Miljardin markan edestä oli hankkeita, 100 miljoonaa markkaa rahaa. Minusta on kohtuutonta väittää, että rahat annettiin pelkille kasvukeskuksille: Pori, Lahti, Joensuu, Rauma, Lappeenranta, Kuhmo. Toivottavasti nämä ovat tulevia kasvukeskuksia.

[39] **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri osin vastasikin niin kuin olin itsekin ajatellut vastata. Niinpä ihan yleisviritys tähän ed. Laukkasen puheenvuoroon: Pilkahtikohan siellä nyt sellainen ikiaikainen kehitysalueajattelu, joka paljastui vaikkapa sellaisessa replikoinnissa kuin "vahvat saivat, heikot kärsivät"? Eikö se pitänyt sisällään juuri sen ajattelutavan, joka on jollakin tavalla viemässä ja vienytkin Suomea umpikujaan? Siis että ei kohdenneta vähiä resursseja niin, että ne tuottaisivat parhaalla mahdollisella tavalla.

Siitä, mitä ed. Laukkanen sanoi lakialoitteista, joita budjetin yhteydessä esimerkiksi hallitusrintaman kansanedustajat tekevät, minun täytyy olla hänen kanssaan aivan samaa mieltä. Totta

kai lakialoitteen rakentaminen kuuluu myös hallituspuolueen kansanedustajalle, mutta kyllähän se näytelmänä toistuessaan jatkuvasti muuttuu vähän arvottomaksi. Aivan niin kuin ed. Laukkanen sanoi, silloin kun budjettia lyödään kiinni, lakialoitteilla ei järin suurta merkitystä ole.

40 **Unto Valpas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkaselle: Eikö ole hyvä asia, että hallituspuolueiden edustajat tekevät korjausehdotuksia budjetin epäkohtiin ja saavat ne myös läpi, niin kuin viime vuonna saatiin kuljetustuki ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksun suurempi alennus? Minusta olisi huono asia, jos hallituspuolueiden edustajat eivät yrittäisi parantaa budjettia. Budjettihan kuuluu eduskunnan toimivaltaan. Oppositio tuntuu silti tekevän esityksiä, mutta mitään ei saada aikaan. Minusta tämä on huonompi asia.

41 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän vuoden budjettiin syntyi juuri yhden budjettialoitteen pohjalta kuljetustukiin lisäystä. Hallitus ei uskonut sitä ensi vuoden osalta tarvittavan, ja taas on liikkeellä paperi. Kyllä tämä tietynlaista keskustelemattomuutta myös on eduskuntaryhmien sisällä, koska eduskuntaryhmien tahto ei mene ministeriryhmään perille.

Arvoisa puhemies! Ed. Laukkasen puheenvuoro oli hyvä. Nimenomaan palkan välilliset kustannukset ja myös alueelliset verohelpotukset ovat asioita, joita vain pitää viedä eteenpäin. Helpottamalla työnantajien kustannuksia voidaan lisätä työllisyyttä ja sitä kautta turvata valtiolle parempaa taloutta.

42 **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Kekkoselle: Kun minä olen jotenkin oppinut ymmärtämään, että teillä on oikeudenmukaisuudentuntoa, nyt te moititte ed. Laukkasta siitä, että hän kantaa huolta siitä, että heikommat jäävät jalkoihin. (Ed. Kekkonen: Väärin tulkittu!) — Näin se, ed. Kekkonen, on. — Ei ole väärin muistuttaa siitä, että heikommat alueet menettävät kaiken aikaa. Näin nyt vain tapahtuu, ed. Kekkonen. Näin nyt vain tapahtuu tämänkin budjetin seurauksena, mikä meidän käsissämme tällä hetkellä on. Alue-erot ovat meillä Euroopan suurimmat. Nimenomaan alueperusteisia elinkeinotukia käytetään meillä Euroopan unionin maista vähiten. Tämän asian ääneen sanominen on minun mielestäni enemmänkin uutta aluepolitiikkaa. Vanhaa aluepolitiikkaa on se, että annetaan alue-erojen holtittomasti kasvaa.

Mitä tulee ministeri Raskin puheenvuoroon opetustoimen valtionavuista, niin ehkä toinen tilanne antaa tilaisuuden vähän perusteellisempaan pohdintaan. Eihän niitä valtionosuuksien leikkauksia, mitä teitte 97—98, nyt korjata näillä ratkaisuilla, mitä te kovasti mainostatte tuolla kentällä. Minusta olisi hyvä, että sanotte sen. Ollaan iloisia siitä, että yksikköhinnoissa tapahtuu vähän. Mutta minusta on tärkeätä, että ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on täyttynyt!

Puhuja: ... sanotaan myös se äsken kerrottu.

43 **Tuija Nurmi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuulin huoneeseeni ed. Laukkasen puheenvuoron ja kiiruhdin ottamaan kantaa asiaan. Nimittäin aluepoliittiset kysymykset kiinnostivat minua. Nyt puhutaan alueiden verohelpotuksista, että ne voisivat auttaa siinä, että keskuksiin ei muutettaisi liikaa ja ihmiset pysyisivät omilla asuinsijoillaan. Tämä malli keksittiin Norjassa. Täytyy sanoa, että on todella mukava kuulla, että siitä on ruvettu puhumaan. Nyt on onneksi myös keskustan, muun muassa ed. Jäätteenmäen, suulla puhuttu tästä asiasta, josta olen itse yrittänyt puhua jo viime vaalikaudella, mutta ensimmäisen kauden kansanedustajan sanomana se asia on hukkunut tärkeimpien henkilöitten ääniin.

Myös työmatkakorvaukset liittyvät läheisesti alueellisiin verohelpotuksiin . Budjetin sivulla Y 42 sanotaan, että työssäkäyntialueita tullaan laajentamaan myös matka-avustuksilla. Ainakin ministeri Niinistö on luvannut puheenvuorossaan 17. päivänä helmikuuta, (Puhemies koputtaa) että kohonneiden matkakustannusten ylärajaa tullaan nostamaan.

44 **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkosen puheenvuoroon viitaten hän antoi ymmärtää, että ed. Laukkasen puheenvuorossa olisi tullut ilmi vanha kehitysaluepolitiikka. Jos nyt verrataan nykyistä tilannetta Pääkaupunkiseudulla ja eteläisessä Kymenlaaksossa, ellei kiinnitetä huomiota

näiden sivuun jääneitten, syrjäytyneitten alueiden toimeentulomahdollisuuksiin, niiden ihmisten elämisen mahdollisuuksiin, on minusta kyllä väärin arvioida ja arvostella sitä, että ollaan palaamassa tällaiseen kunnallisen aluepolitiikkaan. Nyt tarvitaan nimenomaan aluepolitiikkaa sitä varten, että ihmiset voivat tulla toimeen ja elää laadukasta elämää muuallakin kuin Pääkaupunkiseudulla ja kasvukeskuksissa.

45 **Markku Laukkanen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Valppaalle totean vain sen, että minusta se on vain huonoa työkulttuuria, että hallitus ei hoida hommiaan sillä tavalla, niin kuin pitää hoitaa, että tuodaan esityksiä ja sitten otetaan niihin kantaa. Täällä hallituspuolueiden edustajat joutuvat nöyrtymään tällaisten lillukanvarsien hoitamiseen. Eihän sillä tavalla hoideta isoja asioita. Te saatte jonkin kuljetustukiluun kaluttavaksi ja tyydytte siihen, että saatte siitä 10 miljoonaa lisää budjettiin. Laskekaa, ed. Valpas, kaikki ne ehdotukset, mitä hallituspuolueiden edustajat täällä ovat yhteensä eri puheenvuoroissa esittäneet niitä puutteita, mitä budjetissa on. Siellä luodaan se linja, ei tällaisilla talousarvioaloitteilla, niin kuin ed. Kekkonen aivan oikein myöskin sanoi.

Ed. Kekkoselle totean vain sen, että kyllä minun linjani on mielestäni ollut viime vuosina hyvin modernin aluepolitiikan rakentaminen, joka perustuu tutkimukseen, kehitykseen, teknologiaan, innovaatiopolitiikkaan, tapaan, jolla myös yhteinen maakuntamme Kymenlaakso saadaan uuden talouden kehittäjien joukkoon. Me olemme vain tänä päivänä, ed. Kekkonen, valitettavasti muuttotappiomaakunta, jota kehitystä ei hallitus ole näyttänyt haluavan myöskään pysäyttää.

46 **Opetusministeri Maija Rask** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei varmasti ole kovin hedelmällistä, että me keskustelemme siitä, miksi aikoinaan leikkauksia tehtiin ja mitä palautetaan. Valtionosuuksien leikkaukset tehtiin, silloin kun ne tehtiin, varmasti aiheesta. Minusta on keskeisintä se, että nyt on kuitenkin tulossa kunnille rahaa, laskennallista rahaa. Jos mietimme, mitä koulutuksessakin on tapahtumassa, 1 500 miljoonaa markkaa on vuoden 2003 alusta tulossa puhdasta rahaa koulutukseen.

Sanotaan, että tämä kirja ei sisällä uusia avauksia. Minusta hyvä vanha juttu on se, että opetuksen yksikköhinta Utsjoen kunnassa on 45 000 markkaa, kun se esimerkiksi Helsingin seudulla on 23 000 markkaa. Minusta siinä jo otetaan huomioon alueelliset erot, välimatkat ja kaksikielisyys ja monet muut asiat. Sitä ei ole poistettu. Siitä on kyllä arveltu, (Puhemies koputtaa) että se on liian monimutkainen järjestelmä ja sitä ei kovin moni ymmärrä, mutta minä pidän kyllä tärkeämpänä sitä, että järjestelmä on oikeudenmukainen.

47 **Unto Valpas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laukkaselle: Eikö olisi vielä huonompaa työkulttuuria se, että me hallituspuolueiden edustajat vaikenisimme näistä epäkohdista emmekä yrittäisi korjata niitä? Minusta näin pitäisi ajatella.

Olen samaa mieltä ed. Laukkasen kanssa siitä, että nimenomaan heikommista alueista kannattaa pitää huolta. Siinä olen täysin samaa mieltä.

48 **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Utsjoella maksaa se yksikkö kaksi kertaa sen, minkä Helsingissä. Sekin kertoo jotain siitä, että kyllä tämäkin hallitus sijoittaa muuallekin kuin pääkaupunkiin.

Varmaan joskus tulee vielä tilaisuus ed. Laukkasen kanssa keskustella aluepolitiikasta. Koulutuksen kannalta me olemme nähneet viime vuosien aikana, että korkeakouluilla on aivan ratkaiseva merkitys. Ne säteilevät ympäristöönsä monta hyvää asiaa. Joka paikkaan me emme voi rakentaa korkeakouluja, tarvitaan innovaatiota, niin kuin ed. Laukkanen sanoi. Mutta sitten tulee se harkitsemisen paikka, kannattaako esimerkiksi sinne Kymenlaaksoon, mitä me ed. Laukkasen kanssa edustamme, ruveta ajamaan vaikkapa kännykkätuotantoa. Ei varmaankaan, koska painopiste on syntynyt jo muualle, vaan edessä on se innovaatioiden tie, jossa toivon, että me löydämme toisemme ed. Laukkasen kanssa, niin kuin varmasti löydämmekin.

Toistan vielä sen ajattelutapani, jonka sain ed. Laukkasen puheenvuorosta, (Puhemies koputtaa) että sellainen hyvin mekaaninen huiskiminen tyyliin vahvat voittavat, heikot kärsivät esimerkiksi aluepolitiikassa tai koulutuspolitiikassa ei vain toimi.

49 **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin omasta pulpetistani ed. Bre-

merin puhetta, niin ajattelin, että revin välittömästi muutaman liuskan suunnittelemani puheen ja paiskaan sen roskakoriin ja vastaan yksityiskohtaisesti niihin kysymyksiin, joita ed. Bremer muun muassa ammattiyhdistysliikkeestä nimittäessään SAK:laisia verenimijöiksi omassa puheenvuorossaan lausui. Tulin kuitenkin toisiin mietteisiin ja ajattelin, että eipä oikein kannata ruveta suuresti miekkailemaan, eritoten kun hän lähti salista pois havaitessaan, että minun puheenvuoroni tulee sen jälkeen, ja toisaalta kunnioittaakseni periaatesääntöä, jonka mukaan 7 minuuttia olisi puheenvuoron pituus suurin piirtein. Kunnioitan sitä, minusta se on erinomainen päätös tässä tilanteessa. Jotakin 20 vuoden ajan ammattiliiton ammattimaisena toimitsijana toimineena voisi ehkäpä kertoa siitä toisestakin puolesta. Jos vertaa, että olemme verenimijöitä, niin siitä imettävästä sitten olisi hyvin mielenkiintoisia kertomuksia, mutta ne eivät liene tässä vaiheessa tarpeellisia budjettikeskustelun yhteydessä, vaan pitäydyn siinä, mitä olen aiemmin ajatellut sanoa.

Arvoisa puhemies! Uskon, että vaikka käsiteltävänä olevaan asiaan elikkä budjettiin liittyvät puheenvuorot onkin jo rajattu 7 minuuttiin — ja niin kuin totesin, minusta erinomaisella menettelytavalla tämä on toteutettu — niiden runsaslukuisuus on taannut sen, että jokainen budjettiin liittyvä asia ja kirjain on tullut jo käsitellyksi. Siitä huolimatta ajattelin myöskin lausua julki muutamia omia mielipiteitä joistakin asioista. Jokunen itse asiassa budjettiin sisältyvä huomio muutamalta viime kuukaudelta.

Meillä jokaisella on huono päivämme. Tulee lausuttua joskus sellaista, jopa tehtyäkin, joka kokonaisuuden kannalta ei kestä kriittistä jälkitarkastelua. Myöskin ministerille tai ministereille voi näin joskus tapahtua. Onko tällaisen ilmiön piikkiin laskettava eräät hallituksen sisältä kesällä lausutut mietteet, joissa erääksi työttömyyden hoitokeinoksi esitettiin sitä, että työttömyysturvaa alennettaisiin portaittain työttömyyden jatkumisen myötä? Työttömyysturvan porrastus on oiva esimerkki siitä monien mielestä harhaanjohtavasta ajattelusta, että sosiaali- tai muun turvan kavennuksella työllisyyttä kyettäisiin jopa merkittävästikin parantamaan. En tunne yhtään tutkimusta, joka vahvistaisi tällaisen ajatuksen. Mutu-tutkimuksia on kyllä sitäkin kosommalti. Kyllä työttömyyden ongelmat ovat aivan jossain muualla.

Keskeisimmin on kyse siitä, että työtä ei yksinkertaisesti ole kaikille tarjolla. Kyse ei ole siis niinkään työhaluista vaan kysynnästä, joka voimakkaan rakennemuutoksen aikana ei kohdistu kaikkiin työnhakijoihin yhtäläisesti työnhakijan aktiivisuudesta huolimatta. Näin ollen kyse on enemmänkin koulutuksesta ja muusta opastuksesta, johon työttömyysturvan porrastukset eivät tuo helpotusta. Monilta tahoilta tulleet viestit koulutuksen kautta saatavasta huomattavasta tietotaidon lisäämisestä osuvat niin sanotusti nappiin.

Hallituksen oikealla laidalla on keväällä ja kesällä harrastettu muutakin keskustelua herättänyttä politiikkaa. Työsopimuslakia ryhdyttiin repostelemaan tavalla, joka ei ollut järjestäytyneelle ja ammattiyhdistystoimintaa kunnioittavalle maalle kovinkaan eduksi. Äsken päättyneellä eduskunnan kyselytunnilla kuulimme, että hallituksen sisällä on tänään päästy, onneksi, sopuratkaisuun asiasta, joka olisi hyväksyttävissä myös ay-liikkeen piirissä. On aivan selvää, että komiteassa usean vuoden työn tuloksena saavutettua, pitkälti yksimielistä tulosta olisikin ollut erittäin epäviisasta ryhtyä radikaalisti muuttamaan jonkin yksittäisen intressipiirin suppeiden etujen vuoksi. Mikäli näin olisi käynyt, olisi hyvinkin pian paljastunut, että asialla ovat olleet tahot, joiden hahmottelukyvyssä syy- ja seurausilmiöiden vaikutuksesta kokonaisuuteen olisi toivomisen varaa.

Edellä olevat kaksi esimerkkiä osoittavat, kuinka kaukana jotkut piirit ovat todellisista ongelmista ja talouden yleisistä tavoitteista. On hyvä, jos vielä kyetään asiat laittamaan siihen jamaan, että maahan on rakennettavissa pitkä ja kustannuksiltaan maltillinen tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Ellei näin käy, sitä tuskin voi laskea salin oikean laidan eduksi, koska niin paljon kapuloita on sieltä suunnalta rattaisiin heitetty.

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tuntuu jokseenkin käsittämättömältä liikenneministeriön taholta ilmaan heitetyt mietteet tiestömme tilasta ja tarpeesta. Ollaanko nyt pyörtämässä aiempia puheita siitä, että tiestöämme on kehitettävä tasapuolisesti maan eri alueet huomioiden, kun esitetään vaikkapa vain ajatuksena, että maamme tiestö olisi jaettava kahteen kategoriaan, yhtäältä kehitettävään ja ylläpidettävään ja toisaalta pikkuhiljaa rapautuvaan osaan? Sanomattakin on selvää, missä osissa maata nämä tieosuudet sijaitsevat. Siitä joutuisivat kärsimään

juuri ne alueet, joilla on muutoinkin vaikeuksia säilyttää työpaikkoja tarjoavia yrityksiä sinne hakeutuvista uusista yrityksistä puhumattakaan. Mielestäni tähän ei ole missään tapauksessa syytä alistua, vaan on vaadittava koko nykyisen tiekuin myös rataverkoston ylläpitoa, koska ne ovat olleet ja ovat edelleenkin oleellinen osa suomalaista menestyvää ja tunnustettua infrastruktuuria. Itä- ja Pohjois-Suomi ei tarvitse ainuttakaan uutta uhkakuvaa jo siellä olevien lisäksi.

Aluepolitiikassa kehitys on vienyt selvästi siihen suuntaan, että vanhaan ajatukseen perustuvaa entisenlaista rahanjakoa ja olotilaa on vaikea enää toteuttaa. Tämä tosiasia meidän lienee pakko tunnustaa, pidämme siitä taikka emme. Ei pienempiäkään kuntia saa tietenkään unohtaa, mutta pidän muun muassa sosialidemokraattien ajatusta maakunnallisten kasvukeskusten tehokkaasta kehittämisestä tulevaisuuden varteenotettavimpana vaihtoehtona. Mikäli tällaisia voimakkaita kasvukeskuksia syntyy riittävän tiheään, niiden elämisen mahdollisuuksia ylläpitävät voimavirrat ulottuvat vuorenvarmasti myös ympäröiviin kuntiin. Mielestäni hallitus on tehnyt aivan oikean johtopäätöksen ryhtyessään rakentamaan uusia aluepoliittisia ajattelumalleja, joiden keskeisenä ajatuksena on osaaminen ja yhteistyö. Olen vakuuttunut siitä, että tämä linja tulee ennen pitkää hyväksytyksi hyvin laajoilla alueilla.

Mitä taas niihin tavoitteisiin tulee, että eläkeläisten savamaksut poistetaan tämän vaalikauden loppuun mennessä, on vauhtia selkeästi lisättävä esitetystä jo ensi vuoden aikana, jotta tuohon tavoitteeseen päästäisiin. Ei pitäisi olla ylivoimainen tehtävä tässä optiomiljonäärien luvatussa maassa.

Mitä taas tulee eläkkeiden tasokorotuksiin, olen esitykseen pettynyt, ei siitä mihinkään pääse, enkä ole lajissani varmasti ainoa. Monille edustajille jäi viime vuoden loppupuolella kuva, josta ehdimme jo iloita ja siitä jopa kertoakin ihmisille, että hallituspuolueiden välillä päästiin tietynlaiseen kompromissiratkaisuun siitä, että tasotarkistus aiennettaisiin vuodella eli alkamaan vuoden 2001 alusta aiemmin suunnitellun vuoden 2002 sijasta. Mutta kuinka kävikään? Valtiovarainministeriön esityksessä seisoi, että tarkistusajankohta olisi vasta ensi vuoden lokakuun alussa, joka tosin muutettiin budjettiriihessä siten, että tarkistus astuisi voimaan 1.6. ensi vuonna. Jatkokäsittelyssä on viime mainitut asiat otettava, aivan kuten ed. Kalliomäki ryhmäpuheenvuorossamme totesi, vakavaan tarkasteluun epäkohtien korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi toteaisin, että annan tunnustuksen ed. Outi Ojalalle, kun hän pitäessään vasemmistoliiton ryhmäpuhetta totesi — olkoon tämä vaikka kiitokseksi hallituksen yleislinjaukselle budjetissa — että vahva valtiontalous on myös köyhän ystävä.

50 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pääsääntöisesti budjetin linjaukset ovat oikeita. Se pitää todeta. Tosin siinä on hyvin paljon semmoisia kohtia, joita voi kommentoida ja arvostella ja esittää toiveita. Niin aion tehdäkin.

Iso linjaus, joka kaiken kaikkiaan tässä on valtion henkilöstöpolitiikan ja hallinnon paisuttamisen osalta, näkyy kaikkialla. Minulla tässä edessäni on luettelo, jossa on yhteenveto siitä, mitä tapahtuu eri hallinnonaloittain henkilötyövuosina. Se luku on yllättävä. Kaiken kaikkiaan siinä todetaan, että 3 585 henkilötyövuotta vähenisi budjetin alaisista töistä. Mutta tässä lukemassa 3 585 on olemassa se harha, jotta liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on vähennystä 4 660. Siitä kun tehdään laskutoimitus ja katsotaan eri hallinnonalojen henkilöstölisäykset, kaiken kaikkiaan loppujen lopuksi tässä lisääntyy 1 175 henkilötyövuotta. Valtioneuvoston kanslia lisää 25 henkilöä, ulkoasiainministeriön hallinnonala 20, oikeusministeriö 80, sisäasiainministeriön hallinnonala 40. Ainoa on puolustusministeriö, joka vähentää 70 miestyövuotta. Samaten valtiovarainministeriön hallinnonalalta vähenee. Kauppa- ja teollisuusministeriö lisää 100 uutta miestyövuotta. Työministeriö vähentää 20 miestyövuotta. Yhteensä lisäys kuitenkin on 1 175.

Liikenneministeriön hallinnonalan vähennys johtuu siitä, jotta siellä on tapahtunut Tielaitoksen liikelaitostaminen ja sieltä siirtyvät tietysti liikelaitoksen puolelle nämä ihmiset. Sinällään tämä kuvaa koko sitä tilannetta, mitä tapahtuu muutenkin budjetissa. Nythän tietysti eduskunnan menot paisuvat, kansanedustajien palkkoja on nostettu, lisärakentamiseen on varattu 60 miljoonaa, suunnitteluun ja mitä siinä mahtaa ollakaan, rakentamisen aloittamiseen. Sillä tavalla kun katsoo muutaman vuoden aikajänteellä, valtionhallinto sinällään syö lisärahoja aika valtavasti.

Yksi tässä on minusta ymmärrettävää, joka koskee henkilöstölisäyksiä opetusministeriön hallinnonalalla. Siellä on 840 henkilötyövuotta lisää. Minusta se voisi olla siinä mielessä ainoa perusteltu, koska se tähtää tulevaisuuteen. Me satsaamme osaamiseen ja siihen, jotta tulevaisuudessakin ihmiset olisivat päteviä, käteviä ja osaavia. Silloin joudumme satsaamaan koulutukseen ja opetukseen. Sen takia se on minusta ainoa, joka tässä on perusteltu. Se voisi olla hyvä, mutta muussa paisuttamisessa ei ole perusteita. Muistan hyvästi, kun EU-puheenjohtajuusaikana sanottiin, että silloin jouduttiin lisäämään varoja henkilöstön palkkaamiseen, lisäämään ihmisiä, puheenjohtajuuden takia. Mutta nyt ei ole olemassa puheenjohtajuutta. Siitä huolimatta hallinto paisuu, ministeriön hallinnonalojen henkilöstökustannukset lisääntyvät henkilötyövuosina. Siinä mielessä minusta tämä suunta ei ole oikea, koska minusta hallintoa pitäisi päinvastoin purkaa.

Muutama sana asioista, jotka meidän täytyy ennen joulua, ennen kuin budjetti isketään lopullisesti kiinni, korjata. Aikaisemmissa puheissa on tullut esille paljon samoja asioita, mutta haluan ne käydä läpi.

Eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksu, johon on esitetty 0,3 pennin alennusta, pitää nostaa sille uralle, jotta tämän hallituskauden aikaan maksu voidaan kokonaan poistaa. Se tarkoittaa sitä, että alentamisen täytyy olla vähintään 0,7, ensi vuonna on varauduttava vähintään samaan ja loppu pitää poistaa viimeistään 2003. Mieluummin pitäisi saada koko maksu pois, niin kuin ed. Aittoniemi peräpenkissä äsken hiljaisesti kuiskasi. Mutta kun tässä eduskunnassa ei sellaista yhteistä tahtoa löydy, niin jospa mentäisiin kuitenkin nytkyttelemällä, vaikka se kuin hitaalta tuntuukin.

Pohjaosan viisikymppisen osalta näen, että tämän eduskunnan pitää pyrkiä siihen lopputulokseen, jotta se viisikymppinen voisi olla vähän suurempi sillä tavalla, että tasokorotus tulisi ensi vuoden alusta. Se olisi kaikkein selkeintä. Aikaistaminen maksaa vähän yli 200 miljoonaa, mutta selkeyden kannalta ja kun muutoinkin eläkeläisiä on tarpeeksi kupattu, niin minusta veronkevennysvaroja pitää kohdentaa sille puolelle. Se tulee kaiken lisäksi pieneläkeläisille. Se ei koske isoja. Se on tarpeeseen menevää rahaa.

Työttömien osalta budjettihan ei sinällään anna oikeastaan mitään osalle työttömistä. Niille, jotka ovat peruspäivärahan varassa, työmarkkinatuella, se antaa lisää 4 markkaa päivässä. Veronkevennysten puolella pitää olla aika reipas vuositulo, yli 50 000, sitten saa jotain. Sen takia kunnallisveron puolella työttömille pitää tehdä korjaus siten, että he saavat palkkatulovähennyksen niin kuin muutkin, koska siinä ei ole mitään järkeä. Paremmin ansaitsevat, jotka saavat parempaa ansiosidonnaista, saavat tietysti valtion verotaulukon kautta alennusta, mutta se väliporukka, heikommin toimeentuleva porukka, jää lähes paitsi kaikesta.

Sitten työministeriön hallinnonalaan. Siellä työvoimainvestointirahoja ja palkkaperusteisia rahoja on pienennetty. Minusta se pitäisi kohdentaa sillä tavalla, jotta jäljelle jäävän rahan — toivon mukaan saadaan loppusummaan lisää, mutta jos ei saada — jakamisessa otettaisiin huomioon, missä työttömyys on alentunut vähemmän tai ei ollenkaan, jotta esimerkiksi Pohjois-Karjala saa suhteessa vähintään saman summan, mitä siellä on työttömiä viime vuonna. Tämänhetkinen jako, joka on kuulemma suunniteltu ministeriön toimesta, johtaisi aika rajuihin leikkauksiin ja tarkoittaisi, että tukityöllistämistä ei pystytä siinä mitassa tekemään. Kun kuitenkin tiedetään, että uusia työpaikkoja ei ole syntynyt toivotussa tahdissa, niin jos sinne ei tukityömarkkoja tule eikä investointitukivaroja, siinä käy sillä tavalla, jotta syrjäytymistä tapahtuu tehtiinpä mitä hyvänsä toimenpiteitä, jos rahaa ei tule.

Kuljetustukea on ehdottomasti jatkettava, vaikka joku totesi, että ne ovat pikkurahoja. Mutta se on meille tärkeä ja se pitää hoitaa.

Korvamerkinnästä on aikaisemmin puhuttu. Työhuoneessani kuuntelin debattia siitäkin aiheesta, kun ed. Vehviläinen taisi puuttua ed. Puhjon puheenvuoroon. Meillä on paljon kepulaisia kuntia, joissa on kepuenemmistö. Ed. Vehviläisen puheenvuorossa kyllä kuului pelko siitä, että jos korvamerkataan, sitä ei voi sitten oikeastaan käyttää vaalikikkana, kun ihmiset tietävätkin, että raha tulee oikeaan kohteeseen. Vaikka johonkin kuntaan pumpattaisiin miten paljon rahaa, millä tavalla taataan, että sitä ohjataan esimerkiksi työttömille tai kaikkein heikko-osaisimmille tai toimeentulotukea myönnetään harkinnanvaraisesti vähän väljemmillä perusteilla pulassa oleville ihmisille tai muuta? Millä se taataan, koska se riippuu poliittisesta tahdosta, ilmapiiristä? Kun itse olen sellaiselta alueelta, jossa keskustalla on enemmistö, hallituksessa yhdek-

sästä jäsenestä viisi, niin olen nähnyt kuinka kovassa puristuksessa on jouduttu elämään. Välttämättä meidän hyvät ajatuksemme, jotka täältä työväenliikkeen puolelta esitetään, eivät millään ihmeellä mene läpi, vaikka rautalangasta vääntäisi.

Aikaa on mennyt niin paljon, että käyn hillitsemään puhetta. Sen verran totean, kun veronkevennyksestä on puhuttu, jotta olisin ollut sitä mieltä ja olen yhä edelleen, jotta osa siitä 6,4 miljardista minusta olisi pitänyt käyttää hyvinvointipalveluihin, mihin on reikiä syntynyt turvaverkkoihin, niiden paikkaamiseen, ja ennemmin jättää isotuloisille nämä helpotukset tekemättä.

Sen verran voisi todeta noin ihan lopuksi, puoleksi totta, puoleksi leikkiä: Jos viime vuonna olisi tehty tupo, niin tämän kokoisiin verohelpotuksiin tänä vuonna ei olisi varaa, vaan ne rahat olisi syöty etukäteen. Nyt on hyvä ollut ministeri Niinistön todeta, jotta tulee rahaa ovista ja ikkunoista, kun verotusta ei alennettu, kun veroporkkanoita ei tarvinnut antaa, kun ei tullut tupoa. Kun tupoa ei syntynyt, sehän olikin tämän suomalaisen yhteiskunnan näköjään siltä puolen siunaus.

51 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, onko ed. E. Lahtela mukana kunnallispolitiikassa ja kuinka hyvin hän tuntee kotikuntansa asiat. En usko sitä, että siellä olevat keskustalaiset haluavat tehdä kiusaa sosialidemokraateille ja jättää tuottamatta niitä palveluita, joita kuntalaiset tarvitsevat, jos vain siellä on riittävästi rahaa.

Ihmetyttää ed. Lahtelan puheenvuorossa, että hän arvostelee valtiota, kun valtio kasvattaa byrokratiaa ja luo uusia työpaikkoja. Toisaalta hän vaatii työttömille lisää etuisuuksia. Minä vaatisin ed. Lahtelan sijasta töitä työttömille, koska työhän on se, joka pitää ihmisen virkeänä.

52 **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu erittäin mielenkiintoiselta tämä ed. E. Lahtelan puheenvuoro, nimenomaan tämä näköala siinä asiassa, että kun viime vuonna ei syntynyt tupoa, niin nyt on enempi tätä kevennysvaraa. Tässä selkeästi on nähtävissä se, että hallitus työntää 6 miljardin markan veronalennukset ja sitä kautta myöskin tässä ollaan jo selvästi hakemassa lisää, jolloin tämä on epäjohdonmukaista hallituspolitiikkaa.

Sen sijaan mitä tulee kuntatalouden rahoitukseen ja hyvinvoinnin jakamiseen tai jakamattomuuteen, niin jäi sellainen vaikutelma ikään kuin ed. Esa Lahtela ei omaisi näkemyksiä ollenkaan tästä kunnallispolitiikasta, vaikka hän onkin Kiteen kaupunginvaltuuston puheenjohtaja. Toivoisin, että enempi kuntalaisia läheisempi ote tähän asiaan syntyisi ja tulisi.

53 **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Salolle voisi todeta, niin kuin kaima Lahtela totesi, että olen valtuuston puheenjohtaja. Olen seurannut hyvin läheltä kunnallispolitiikkaa jo pienen ikäni, vähän yli 20 vuotta. Sen takia olen nähnyt hyvin läheltä myös sen poliittisen ilmapiirin, mikä on olemassa. Esimerkkinä kiteeläinen työllistämispolitiikka: kyllä siellä kepu vahvana enemmistönä ajoi tukityöllistämisen alas ja siellä muuttoliike jyllää kovasti, koska ihmisillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin lähteä sieltä tänne etelään töihin. Minä olen sitä mieltä ihan juuri, kuten ed. Mauri Salo jo totesi sen, jotta työttömät tarvitsee töitä. Mutta eivät nämä ole mitään tuottavia töitä, jos valtion virkamiehiä lisätään hirveästi. Ei siitä tule yhtään lisää. Ne ovat rasitteena. Ohjataan nekin sinne vaikka yritystukiin, jotta saadaan uusia yrityksiä ja saadaan ihmisille töitä.

54 **Eero Lämsä /kesk:** Arvoisa puhemies! Kun viime tiistaina ja tämänkin illan aikana on kuunnellut näitä puheita, niin hallituspuolueet pitävät tätä budjettiesitystä pääsääntöisesti hyvänä ja ylistävät sen sisältöä jopa joissakin puheenvuoroissa ihan riemulla, niin kuin olemme saaneet kuulla. Myös ed. Esa Lahtela totesi, että pääsääntöisesti tämä budjetti on hyvä.

Suomi elää edelleenkin vahvaa talouden nousukautta. Ensi vuosi on seitsemäs lihava vuosi talouden mittareilla mitattuna. Suotuisan talouden kasvun jatkuminen mahdollistaa ennakoitua suuremman valtionvelan lyhentämisen ja 6,5 miljardin markan tuloveron alennuksen toteuttamisen. On selvää, että veronkevennyksen toteuttaminen on huomioitava tulevissa palkkaratkaisuissa.

Mielestäni tuloveron kevennys tulisi kuitenkin toteuttaa hallituksen esitystä enemmän pieni- ja keskituloisia suosivaan suuntaan. Myös tuohon 6,5 miljardin markan summaan olisi pitänyt sisällyttää ruoan arvonlisäveron alentaminen ja myös polttoaineveron alentaminen, joskin tuo

polttoaineverokysymys tulee myös uudelleen tänne eduskuntaan keskusteltavaksi välikysymyksen muodossa.

Tämä hallituksen hyvätuloisia suosiva veronalennus ei kohdistu juurikaan maatalouteen eikä myöskään pienyrittäjiin. Syy on siinä, että maataloudessa ja pienissä yrityksissä ei välttämättä synny ansiotuloa. Lääkkeeksi on tarjottu varsinkin keskustaopposition suunnalta pääomaveron valinnaisuutta verotuksessa. Tässä ei siis pyydetä uutta rahaa budjettiin, vain vaihtoehtoa tulon verottamiseen. Tämä ei kuitenkaan käy tälle hallitukselle. Ruotsissa tämä järjestelmä on käytössä ja toimii hyvin.

Tästä syntyy myös ongelma sosiaaliturvan puolella. Silloin kun ei synny ansiotuloa, ei sairaustilanteessa ole myöskään mahdollisuutta ansioon sidottuun päivärahaan. Tämä on myös erittäin ongelmallinen äitiyspäivärahan suhteen.

Arvoisa puhemies! Lipposen ensimmäisen hallituksen tärkein tehtävä oli lujittaa kestävän talouskasvun edellytyksiä. Yhtenä keinona käytettiin mittavia budjettileikkauksia, jotka kohdistuivat pääsääntöisesti sosiaaliturvaan, eläkkeisiin, maatalouden kansalliseen tukeen ja elinkeinotukiin. Osittain nämä leikkaukset jatkuvat tässäkin budjetissa. Kohteina ovat muun muassa maatalouden kansallinen tuki ja kansaneläkkeen pohjaosa. Eli kun budjetti jakaa osalle väestöstä hyvää, edelleenkin osalle väestöstä leikkaukset jatkuvat. Tämä on sateenkaarihallituksen tasa-arvoa.

Lipposen toisen hallituksen ohjelma sanoo yksiselitteisesti, että maatalouden kansallinen tuki pidetään nykyisellä tasolla. Tämä tarkoittaa, että leikkauksia tulotukeen ei kohdisteta. Kuitenkin tämäkin budjetti pitää sisällään 50 miljoonan markan tulotuen leikkauksen, ja kuluvan vuoden leikkaus on 67 miljoonaa markkaa, jolla rahoitettiin kansallinen metsäohjelma. Vuodesta 1995 lähtien kansallisen tuen leikkaus on kokonaisuudessaan noin 3,5 miljardia markkaa. Vuositasolla viljelijän vuositulo on noin 70 000 markkaa per tila. Tilastojen mukaan maatalouden kokonaistulo on vuodesta 1994 alentunut noin kolmanneksen. Voidaankin kysyä, mistä löytyy tästä maasta toinen ammattiryhmä, jonka tulo on alentunut vastaavasti.

Ministeri Hemilä esitti budjettiriihessä kansallisen tuen korottamista 133 miljoonalla markalla. Perusteluna tälle oli oikeudenmukaisuus. Hallituspuolueet kuitenkin hylkäsivät ministeri Hemilän esityksen hyvin vahvasti ministeri Niinistön vaatimuksesta hyvinkin nopeasti ja yksituumaisesti. Samalla hallituspuolueet hyväksyivät tulotuen alentamisen 50 miljoonalla markalla. Eli tämä oli hallituspuolueiden vastaus ministeri Hemilän oikeudenmukaiseen vaatimukseen.

Jos eduskunnassa halutaan, että viljelijöille kuuluu myös oikeudenmukainen tulokehitys, maatalouden kansallista tukea ei tule leikata, vaan tukea olisi korotettava noin 170 miljoonalla markalla. Tällaisen esityksen keskustan eduskuntaryhmä tulee tekemään.

Tässä budjetissa esitetään myös maatalouden ympäristötukeen 285 miljoonan markan lisäystä. Summa ei kasvata pääluokan raameja, vaan lisäys toteutetaan tulevien vuosien budjettiteknisenä siirtona. Tämä tietää sitä, että tästä jää mittava ongelma uudelle hallitukselle, joka on miljardiluokan ongelman edessä. Tällä tempullaan hallitus luo samalla lisää epävarmuutta maatalouden harjoittajien arkeen. Tämä ympäristötuen lisäys ei lisää viljelijöitten tuloa, niin kuin on annettu ymmärtää, vaan määrärahalisäys mahdollistaa sen, että ympäristötuki voidaan maksaa kaikille niille viljelijöille, jotka ovat ohjelmaan sitoutuneet. On tietenkin erittäin hyvä asia, että ympäristöohjelman toteuttaminen viljelijöitä kiinnostaa. Epävarmuutta luo tulevaisuuteen se, kun ympäristöohjelma on viisivuotinen, mutta rahaa ei ole kuitenkaan näistä siirroista johtuen koko kaudelle varattu.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää liikenne- ja viestintäministeriön pääluokkaan yksityisteiden määrärahamomentille 43 miljoonaa markkaa. Vuonna 1995 määräraha oli vielä noin 120 miljoonaa markkaa. Molemmat Lipposen hallitukset ovat suhtautuneet erittäin penseästi yksityisteiden rahoitukseen valtion budjetissa. Vaikka kansantuote on kasvanut ja niin sanottua jakovaraa on syntynyt, hallitus ei näe tarpeelliseksi, että haja-asutusalueiden tiestön rappeutuminen pysäytetään. Voisi sanoa, että hallitus haluaakin, että elämä maaseudulla vaikeutuu entisestään.

Liikenne- ja viestintäministeri Olli-Pekka Heinonen esitti pari viikkoa sitten, että olisi pohdittava alempiasteisen tieverkoston jyvittämistä teihin, jotka pidetään kunnossa, ja niihin teihin, joiden annetaan rappeutua. Ministeri myös esitti, että asiaan voisi eduskunta ottaa kantaa eduskunnan budjetin lähetekeskustelun yhteydessä. Kantani asiaan on, että tällaiseen jyvitykseen ei pidä ryhtyä, vaan kaikki tiet on pidettävä kunnossa.

Toisaalta hallitus on jo tällaista jyvittämistä toteuttanut. Määrärahojen puutteesta johtuen osa pientiestöstä on jo rappeutunut niin, että siellä liikennöinti on jo vaikeaa.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on myös valmistunut ehdotus pienväyläpolitiikaksi. Tarkoituksena tämän ohjelman mukaan on, että vähämerkityksellisiä paikallisteitä muutettaisiin yksityisteiksi. Tämän ohjelman mukaan paikallistien minimipituus olisi 4 kilometriä ja tiestön varrella tulisi olla vähintään 80 taloutta. Tämän toteuttaminen johtaisi siihen, että merkittävä osa esimerkiksi Itä-Suomen tiestöstä siirtyisi yksityisteiksi. Mielestäni tämä järjestely on ehdottomasti torjuttava.

Arvoisa puhemies! Kuljetustuki on monessa puheenvuorossa ollut esillä. Se on ollut useina vuosina lakialoitteen varassa. Hallitus suhtautuu todella erittäin penseästi kuljetustukeen. Kuljetustuen takana kuitenkin on eduskunnan enemmistön tahto. Tälläkin hetkellä kuljetustuki tulee eduskuntaan lakialoitteen pohjalta. Tämä vain osoittaa sitä, että hallitus ei piittaa ollenkaan eduskunnan tahdosta. Se näkyy hyvin suhtautumisessa kuljetustukeen, joka on erittäin merkittävä ja tärkeä maaseudun yrityksille. Tiedämme sen, että jos kuljetustuki poistetaan kokonaisuudessaan, löytyy paljon sellaisia yrityksiä, jotka joutuvat toimintansa siirtämään lähemmäs rannikkoa. Toivottavasti kuljetustukiasia hoituu tämän aloitteen pohjalta ja niin, että se olisi useamman vuoden mittainen, ettei joka vuosi tarvitsisi siihen uudelleen lakialoitteita tehdä, kun näyttää siltä, että Lipposen toinen hallitus ei todellakaan kuljetustukeen halua suhtautua millään tavalla myönteisesti, niin tärkeää kuin se maaseudulle onkin.

[55] **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lämsä käsitteli ihan oikein tiestöä ja tiestön rappeutumista. Valtio saa liikenteestä tuloja yli 30 miljardia markkaa, ja soisi siitä riittävän riittävän määrän myös tiestön ylläpitoon, jotta tiet jatkossakin ovat liikennöitäviä. Ei ole perusteltua valtion teitä muuttaa yksityisteiksi, eikä myöskään pidä unohtaa yksityisteiden valtionosuusjärjestelmää vaan päinvastoin sitä pitää kehittää. Tänä päivänä valtio saa yksityisteiltä arvonlisäveron muodossa huomattavasti enemmän rahaa kuin se antaa valtionosuuksina. Jos ei muuta ratkaisua löydetä, siirrytään ainakin arvonlisäverottomaan järjestelmään tienpidon osalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

[56] **Marja-Leena Kemppainen /skl:** Arvoisa puhemies! Hallituksen antama talousarvioehdotus kertoo mielestäni hyvin sen tosiasian, että suuren kansanryhmän arki ei ole ollut talousarvioehdotuksen laatijoiden tiedossa. Yhteiskunnan kipupisteet, kuten lasten ja nuorten pahoinvointi, yleinen turvattomuus, työttömyys, julkisen sektorin resurssit ja useiden kuntien kyky selviytyä tehtävistään, ovat unohtuneet tai niitä ei ole haluttu nähdä ja tiedostaa, puhumattakaan perheiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta — asioita, joista tässäkin salissa on hyvin usein keskusteltu.

Edellisen lisäksi hallitus ei ole myöskään ottanut budjettia laatiessaan vakavasti huomioon nykyistä inflaatiokehitystä. Huolimatta vahvasta talouden nousukaudesta kuilu rikkaiden ja köyhien välillä syvenee ja köyhyys lisääntyy. Elokuussa julkaistun tilaston mukaan köyhien määrä on kasvanut noin 9 000 henkilöllä. Hallituksen köyhyyspaketti on aivan riittämätön tämän ongelman hoitamiseen. Hyvinvointiyhteiskunnan ja valtion pitää pystyä hoitamaan myös sen heikoimmat jäsenet.

Lasten ja nuorten psyykkiset ongelmat lisääntyvät koko ajan. Kuitenkin tutkimuksiin ja hoitoon pääseminen on edelleen pitkien jonotusten takana ja tapahtuu usein joidenkuiden kohdalla aivan liian myöhään. Asiantuntijoiden mukaan olemme pian tilanteessa, jota emme pysty hallitsemaan. Miten talousarvioehdotuksessa on tämä asia huomioitu? Lastensuojelu on toinen asia. Huostaanottojen määrä lisääntyy huomattavasti koko ajan, ja etenkin huonossa taloudellisessa asemassa olevat kunnat ovat hyvin suuren kysymyksen edessä nimenomaan käsitellessään lastensuojelutapauksia.

Turvattomuus on lisääntynyt maassamme. Huumeiden käytön lisääntymisen myötä rikosten määrä kasvaa ja rikokset raaistuvat entisestään. Raiskauksien määrä on kasvanut huomattavasti, jopa äiti pieni lapsi mukanaan on ollut rais-

kauksen kohteena. Poliisien resurssit ovat riittämättömät. Mikäli arviot pitävät paikkansa, heidän koulutuspaikkojaan joudutaan vähentämään tulevan vuoden aikana. Tässä on suuri ristiriita sen tosiasian kanssa, että poliiseja on jäämässä eläkkeelle varsin huomattava määrä lähivuosina. Poliisejahan ei ole työttöminä, vaan heitä koulutetaan tarpeen mukaan. Mielestäni ei riitä, että heidän tilannettaan korjataan pienissä palasissa eli talousarvioiden kautta, vaan rakenteellinen korjaus tulisi tehdä kerralla. Näin myös poliisit voisivat tehdä pitkän tähtäimen suunnitelmia työssään eikä heidän tarvitsisi elää muutaman kuukauden ja vuoden pätkissä.

Tuloveron kevennys on osittain paikallaan. Se ei kuitenkaan ole tasapuolinen ja jättää suuren joukon ihmisiä edun ulkopuolelle. Olisinkin toivonut veronalennuksen kohdentuvan laajaalaisemmin koskemaan kaikkia kansalaisia.

Ruoan arvonlisäveron alentaminen kohdentuisi kaikille, mutta erityisesti se toisi kaivattua helpotusta pienituloisten ja lapsiperheiden asemaan. Kristillisen liiton vaihtoehtobudjetissa esitetty elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen 17 prosentista 12 prosenttiin toisi kevennystä noin 500 markan verran henkeä kohden vuodessa. Samalla se vähentäisi myös EU:lle maksettavien maksujen määrää noin 100 miljoonalla markalla.

Polttonesteiden korkea hinta on erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomen sekä Kainuun alueella todellinen ongelma mutta myös koko kuljetusalalla suuri riskitekijä yritysten kannattavuuteen nähden. Konkurssien uhka on todellinen, ja hallituksen tulisikin ottaa tämä asia vakavasti ja ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin kuljetusalan yrittäjien tukemiseksi. Siis bensiini- ja dieselveroa alas, ja sama pätee myös lämmitysöljyn verotukseen.

Arvoisa puhemies! Maamme alueellinen kehitys suosii nykyisellään sekä työpaikkojen että asumisen keskittymistä muutamiin harvoihin keskuksiin. Tämän kehityksen myötä iso osa maamme taajamista autioituu työikäisten ja työkykyisen väestön muuttaessa työn perässä Pääkaupunkiseudulle tai pariin kolmeen voimakkaasti kasvavaan kasvukeskukseen. Tähän alueellisen kehityksen suuntaan on rohkeasti puututtava. Tilanne ei korjaannu, ellei hallitukselta löydy tahtoa ja toimenpiteitä työllisyyden parantamiseksi myös muualla kuin muutamassa kasvukeskuksessa. Tarvitaan verohelpotuksia, tukitoimenpiteitä, työllisyyttä parantavia keinoja ja siihen liittyviä toimenpiteitä. Työnantajien palkan sivukulujen alimman portaan laskeminen, palvelusektorin pienyrityksille annettava arvonlisäveron perusvähennys sekä siirtyminen taseverotukseen ovat toimenpiteitä, joilla työllistämisen kynnystä kyettäisiin madaltamaan ja työttömyyttä vähentämään.

Maatalous on merkittävä elinkeino ja toimeentulon lähde laajoilla alueilla eri puolella maatamme. Maatalouden tuotantoedellytykset tulee turvata, eikä maatalousyrittäjiä saa asettaa eriarvoiseen asemaan palkansaajiin nähden. Kansallisen tuen osuus on aivan liian pieni, ja siksi se tulee korjata lopullisessa talousarviossa. Talousarvioehdotuksessa ei myöskään huomioitu maatalousyrittäjien palkkatason nostamista. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien pääomatuloveron määritysongelma tulee ratkaista.

Arvoisa puhemies! Viime aikoina on yhä enemmän keskusteltu työn ja perheen yhteensovittamisesta. Etenkin nuoret äidit ja jopa isät uupuvat työssään. Heidän määränsä on lisääntynyt huomattavasti. Tämä asia vaikuttaa hyvin monimuotoisesti perheisiin ja heidän lähiverkkoihinsa. Tässä on oma vastuu myös työnantajilla. Näissä tilanteissa etenkin lasten hyvinvointi kärsii, ja seuraukset vaativat kovasti eri palvelujen osaajilta. Julkisen sektorin resurssit ovat kunnissa niukat. Kun palvelujen tarve vain kasvaa, on yhtälö vaikea ratkaista. Tästä kärsii entisestään palveluja tarvitseva ihminen. Talousarvioon tulee ohjata resursseja siten, että ne tukevat perheitä ja heidän hyvinvointiaan. Erilaiset perheet koostuvat ihmisistä, ja jos ihmiset voivat hyvin, myös perhe voi hyvin ja samoin koko yhteiskunta.

Talousarvioehdotuksen yleisilme on hyvinvoiva yhteiskunta, mutta kysyn kuitenkin: Miten voi sen kansalainen?

[57] **Aulis Ranta-Muotio /kesk:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvioesitys ei tuo mitään merkittävää uutta aluekehityksen kannalta, vaikka muuttoliike jatkuu kiivaana. Yksi pieni parannus siellä on: puhutaan aluekeskusten kehittämisestä. Tähän astihan hallituksen ministerit ovat rajoittuneet maakuntakeskusten kehittämiseen. Nyt talousarvioesityksestä löytyy aluekeskusasia. Hallitus kaavailee 30—40 alueellisen keskuksen määrittämistä, joiden kehittämiseen ohjattaisiin 10 miljoonaa markkaa, siis varsin pieni määräraha, 250 000—300 000 markkaa

per aluekeskus. Jokaisessa maakunnassa voisi olla kaksi aluekeskusta. Mielestäni tämä ajatus on sikäli oikean suuntainen, että tunnustetaan, että kehitystä ja kasvua pitää saada aikaan myös näiden muutaman viiden kuuden kasvukeskusalueen lisäksi.

Mutta kysyn: miksei tätä ohjelmaa voida laajentaa seutukuntakohtaiseksi? Meillähän on valtakunnassa 90 seutukuntaa. On selvää, että rahaa tarvittaisiin enemmän ja sitä pitäisi ohjata 50—100 miljoonaa tähän hommaan. Jokaisessa seutukunnassahan on keskuspaikka. Muun muassa valtion palvelut keskittyvät nykyään juuri näihin seutukuntakeskuksiin. Seutukunnat vastaavat pääosin työssäkäyntialueita, eli ne olisivat mielestäni luonnollisia aluekehityskohteita, aluekeskuksia. Tällöin aluekehittäminen jakautuisi tasan ympäri maan eikä syntyisi sellaista kiistaa, mitä saattaa nyt syntyä maakuntien sisällä, jos siellä maakuntakeskuksen lisäksi valitaan jokin toinen keskuspaikka.

On tietysti selvää, että yritystoiminta on se ratkaiseva aluekehityksessä. Kysymyshän on siitä, että työpaikkoja on riittävästi. Sen takia ihmiset muuttavat, että ei ole työpaikkoja, vähemmän loppujen lopuksi muut syyt vaikuttavat. Tietysti osalla nuoria ihmisiä on halu muuttaa suurempiin keskuksiin ja ehkä sitten myöhemmin palata, jos löytyy työpaikka kotiseudulta.

Aluekeskuksille esitetty 10 miljoonan markan määräraha on sisällytetty maakunnan kehittämisrahaan, jota on budjetissa yhteensä 37,5 miljoonaa markkaa. Toki toinen osa aluekehitysrahaa on EU-ohjelmien vastinrahaa. 37,5 miljoonan jakaminen on suunniteltu niin, että 15 miljoonaa menee osaamiskeskusohjelmiin, 10 miljoonaa aluekeskuksiin ja maakunnan liitoille jäisi jonkin verran jaettavaa. Tämä raha on ehdottomasti liian pieni muiltakin osin kuin aluekeskusten osalta. Muistaakseni hallintovaliokuntakin on vuosittain esittänyt lausuman ja eduskunnassa laajemminkin on otettu kantaa siihen, että maakunnan kehittämisrahaa tulisi lisätä merkittävästi. Kehitys tuntuu vain olevan päinvastainen.

Toisena asiaryhmänä haluan muutaman sanan lausua myös verotuksesta. Hallituksen esitys, että ansiotuloveroa kevennettäisiin 6,4 miljardia markkaa, ei kohdistu kaikkiin kansalaisiin. Hallituspuolueiden edustajat ovat tämänkin illan aikana kantaneet huolta eläkeläisistä. Täällä on kiertänyt lista ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamiseksi nopeampaan tahtiin kuin budjetti-esityksessä on. Listaa ovat kierrättäneet hallituspuolueiden edustajat. On puhuttu heidän suullaan myös kansaneläkkeen 50 markan korotuksen aikaistamisesta. Nämä ovat hyviä asioita, mutta miksei näiden ihmisten asioita voida hoitaa esimerkiksi elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamisella? Sehän kohdistuisi juuri eläkeläisiin ja on paljon merkittävämpi kuin jokin 50 markan korotus ja ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen.

Elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamisen etu on myös se, että se kohdistuu yhtä lailla lapsiperheisiin kuin eläkeläisiin, kaikkiin suomalaisiin, kaikkihan me elintarvikkeita käytämme, mutta tämä olisi sosiaalisesti äärettömän oikeudenmukainen veronkevennys. On arvioitu, että elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen 17:stä 12 prosenttiin merkitsee noin 2 miljardin verotulon menetystä valtiolle. Mutta varmaankin on niin, että tämä myös lisäisi elintarvikkeiden kulutusta eikä nettomenetys olisi näin paljon lähellekään. Kun huomioidaan, että talous kasvaa näin voimakkaasti ja valtionvelkaa lyhennetään runsaasti, velan lyhennystahdista voitaisiin vähän tinkiä ja osoittaa osa elintarvikkeiden arvonlisäverotuksen alentamiseen, jos todella haluttaisiin sosiaalisesti oikeudenmukaista veropolitiikkaa hoitaa.

Polttoaineverotuksesta puhutaan lähiaikoina aika paljon, etten siihen halua lisätä sen enempää, mitä täällä on jo puhuttu. Toteaisin vain maatalouselinkeinon kannalta, kun edellisissäkin puheenvuoroissa tuotiin esille kansallisen tuen leikkaus 50 miljoonalla markalla, että polttoöljyn lisälasku on noin 250 miljoonaa markkaa vuositasolla siitä, mitä vuosi sitten hinta oli verrattuna tämän päivän tasoon. Sen verran se on lisännyt kustannusrasitetta, ja erityisesti näin syksyllä viljan kuivatuksen aikana viljelijät ovat tämän karvaasti kokeneet. Myös pienyrittäjien tilanne on aika vaikea niin kuljetus- kuin erityisesti koneurakointialalla. Metsäkoneyrittäjä kuluttaa vuodessa, jos on moto plus siirtotraktori, noin 50 000 litraa polttoöljyä, ja kun hinta on noussut kaksi markkaa litra vuoden tasosta, se on 100 000 markan ylimääräinen lasku. Se varmaan hoituisi, jos voitaisiin taksoihin lisätä se 100 000 markkaa, mutta niin kuin tiedämme, muutamat suuret metsäyhtiöt kilpailuttavat urakat jo muutenkin kannattamattomuuden rajoilla ilman tätä polttoainelisärasitusta, joka on viime vuoden aikana tullut. Erittäin vaikea tilanne on siellä.

Arvoisa puhemies! Vielä kolmantena asiana haluan sisäisestä turvallisuudesta todeta. Budjetissa on poliisille määrärahalisäys. On arvioitu, että todellinen nettolisäys olisi noin 36—37 miljoonaa markkaa. Se ei ole niin paljon kuin budjettikirjasta voi päätellä. Tosiasia on vain se, että poliisi tarvitsisi vielä suuremman kuoppakorotuksen, suuruusluokkaa 100 miljoonaa vuodessa, jotta voitaisiin täyttää noin 500 tyhjillään olevaa vakanssia.

Jos kansalaiset saisivat pitää tästä kansanäänestyksen, on ihan varma, että poliisirahat pantaisiin kerralla oikealle kohdalle eikä niin kuin ne ovat täällä vuosittain lisäbudjetissa, jokaisessa muutama kymmenen miljoonaa ripotellaan sinne lisää, kun perusraha on aivan liian vähäinen. Nyt on maaherra Kosken johdolla toimiva poliisin arviointityöryhmä, jolla on tämän vuoden loppuun aikaa esittää kannanotto tämän organisaation kehittämisestä ja tarpeesta ja myöskin rahoitustarpeista. Se on varmaa, että kansalaisten tuki olisi hyvin vahva tämän asian hoitamiseen. Kaikki me tiedämme, mistä syystä. Kun sitä ei ole kuntoon saatu, niin yksityinen turva-ala kasvaa melkoista vauhtia. Suomessa kansalaiset ja yritykset joutuvat ostamaan entistä enemmän palvelut yksityisiltä yrittäjiltä, kun valtio ei näitä perusasioita hoida.

[58] **Matti Vanhanen /kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitus on puolentoista vuoden ajan puhunut hyvin lämpimästi asuntopolitiikasta ja antanut sen kuvan, että on tosissaan pyrkimässä toimenpiteisiin asumisen ahdingon ratkaisemiseksi sekä vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi ja sitä kautta vuokrien nousun pitämiseksi järkevissä rajoissa että myös omistusasuntotuotannon lisäämiseksi ja sitä kautta myös omistusasuntojen hintojen hillittömän nousuvauhdin pysäyttämiseksi.

Kun hallituksen budjettiesitystä arvioi siltä kannalta, miten se toteuttaa esimerkiksi paljon puhutun Pääkaupunkiseudun asuntopaketin, jota hallitus vuoden verran valmisteli ja joka julkistettiin ja joka taisi sisältää noin 60 erilaista toimenpidekohtaa, täytyy sanoa, että budjetin lukeminen tältä osin on kyllä surullista tehtävää, sillä käytännössä mitään vaikuttavaa ei budjettiin ole jäänyt hallituksen ohjelmavalmisteluista.

Siksi oikeastaan tulee mieleen kysymys, miksi hallitus tällaisia ohjelmia valmistelee, miksi se antaa kansalaisille kuvan siitä, että se on tosissaan tekemässä jotakin asuntoahdingon voittamiseksi, jos kuitenkaan sen ehkä tärkeimmässä yksittäisessä vuosittaisessa päätöksessä, ensi vuoden talousarviossa, ei määrärahan määrärahaa näiden toimenpiteiden käynnistämiseksi ole aiottu.

Meillähän on Lipposen hallitusten aikana asuntopolitiikka ollut vasemmistopuolueiden hallussa, ensin neljä vuotta sosialidemokraattisen ministerin johdossa. Nyt vasemmistoliitto on johtanut asuntopolitiikkaa puolentoista vuoden ajan, ja koko tämän viiden ja puolen vuoden ajan vihreät ovat vastanneet valtionhallinnon tasolla kaavoituksen ja maankäytön ohjaamisesta. Kun tähän asuntopolitiikkaan vielä vaikuttaa syvästi maassa harjoitettu aluepolitiikka, siinä onnistuminen, niin myös aluepolitiikka on ollut vasemmistoliittolaisen ministerin hoidossa. Oikeastaan koko tämä sektori, jolla voidaan valtion taholta vaikuttaa asuntomarkkinoiden tasapainoon, on ollut selkeästi vasemmiston ja vihreiden hoidossa.

Kyllä historiassa erityisesti vasemmistopuolueilla on ollut aika lailla johdonmukainen, erityisesti aravatuotantoa puolustava linja, ja on syntynyt mielikuva, että ne ovat tosissaan asuntopolitiikassa, erityisesti sosiaalisessa asuntotuotannossa. Kun Lipposen kauden saldoa katsoo, ja numerot ovat tässä suhteessa aika lailla armottomia, niin on vain todettava, että lamankin oloissa Ahon hallituksen aikana erityisesti vuokra-asuntotuotanto oli huomattavasti laajempaa kuin Lipposen hallitusten aikana yhtenäkään vuotena. Lipposen hallitukset jäävät näemmä vuosi vuodelta enemmän ja enemmän jälkeen laman aikanakin toteutetusta valtion asuntopolitiikasta. Kyllä tämä on melko surullinen tieto eikä ole helpottamassa sitä painetta, joka kasvupaikkakunnilla asuntopolitiikkaan nytkin kohdistuu.

Itse asiassa tämä päättyvä vuosi jää tässä suhteessa rimanalitukseksi. Siihen verrattuna, mitä eduskunta viime syksynä hyvässä uskossa budjetissa hyväksyi, tänä vuonna ilmeisesti arava- ja korkotukivuokra-asuntoja tuotetaan useita tuhansia vähemmän, kuin mihin hallitus tämän vuoden budjetissa sitoutui. Syyt tähän ovat hyvin moninaiset, liittyvät ehkä ennen muuta rakentamisen kustannuskehitykseen. Mutta mitkä seikat tähän ovat vaikuttaneet? Voidaan sanoa, että perussyy on se, että maan alueellista kehittymistä ei ole kyetty hallitsemaan, eikä erityisestikään kasvupaikkakunnilla ole pystytty sellaiseen

aktiiviseen maa- ja tonttipolitiikkaan, jolla olisi riittävällä tarjonnalla pidetty hintoja kurissa.

Eli tässäkin oikeastaan katse kääntyy koko valtionhallinnon ohjaamaan asunto- ja maankäyttöpolitiikkaan, ja lopputulos, loppusaldo, tästä arvioinnista yksiselitteisesti on se, että Lipposen hallitukset ovat surkeasti epäonnistuneet asuntopolitiikassa ja aluepolitiikassa, ja siitä hintaa maksavat erityisesti ne nuoret perheet, jotka näihin aikoihin joutuvat hankkimaan asuntonsa. Asuntojen hinnat ovat nousseet pilviin. Kun vapaarahoitteisten asuntojen hinnat nousevat, se pienellä viiveellä aina siirtyy myös vapaarahoitteisiin vuokriin.

Koko tämän mylläkän seurauksena, kun myös rakennuskustannukset ovat nousseet, meillä on itse asiassa tilanne, että aravalainaa olisi kyllä saatavissa, mutta rakennusfirmat eivät enää kykene toteuttamaan aravahinnalla asuntoja. Helsingin seudulla on hyvin tyypillistä, että aravaurakoissa hintataso on noussut jo tarjouksissa 9 000—10 000 markan tasolle, eikä sillä hinnalla juuri pidäkään rakentaa, koska se johtaisi asuntotuotantoon, joka olisi vuokralaisille aivan liian kallista. Siksi voidaan sanoa, että asuntopolitiikan osalta ei hallituksen pidä käsiä nostaa pystyyn, mutta pitää tunnustaa se, että on epäonnistuttu surkealla ja ankaralla tavalla, ja nyt meille esitetty budjetti jatkaa tätä linjaa.

Ensi vuonna arava- ja korkotukilainojen myöntämisvaltuutta pienennetään noin 750 miljoonalla markalla. Tähän eräänä perusteena käytetään sitä, että korkotukilainavaltuuksia siirretään tältä vuodelta melkein miljardi ensi vuodelle, mutta se johtuu vain siitä, että vuosi sitten antamastamme korkotukivaltuudesta ei tule tänä vuonna käytetyksi kuin noin puolet. Tuhansia korkotukivuokra-asuntoja jää rakentamatta. Se on paitsi rakennusmarkkinoiden niin suurten kaupunkien maa- ja kaavoituspolitiikan syytä, mutta kyllä siitä myös perimmäisen vastuun kantaa valtiovalta omalla toimettomuudellaan. Lopputulos on se, että asuntobudjetti, joka nyt meille esitetään, on surkein esitys, mitä on kymmeneen vuoteen nähty.

[59] **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Vanhanen käsitteli asuntopolitiikkaa. Asuntopolitiikkaan kuuluvat myös vuokrat ja yleensä asumiskustannukset. Asumiskustannuksia tulee jatkossa nostamaan juuri polttonesteiden hinnoista johtuvat kulut, noin 3 000—4 000 markkaa per lämmitysvuosi, ja viime aikoina valtoimenaan nousseet korot. Tällä hetkellä ne ovat vuositasolla nousseet noin 2 prosenttia. 200 000 markkaa vierasta pääomaa omaava asunnonomistaja joutuu maksamaan 4 000 markkaa lisää korkoja. Eivät hallituksen veronkevennykset pysty lähestulkoonkaan kattamaan tätä 8 000 markan menetystä, joka tässä nyt on tulossa plus sitten kaikki muut lisäkustannukset.

[60] **Jari Koskinen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävänä olevaan ensi vuoden valtion tulo- ja menoarvioon voi monilta osin olla tyytyväinen. Itse nostaisin kaksi asiaa erityisesti esille, ensinnäkin sen, että budjetti on ylijäämäinen. Valtionvelkaa lyhennetään ensi vuonna reippaat 10 miljardia markkaa. Se on hyvä asia, koska jos ei nyt näinä hyvinä kasvun vuosina pystytä valtionvelkaa lyhentämään, koska sitä sitten lyhennettäisiin. Lyhennys antaa pelivaraa tulevia vuosia varten. Se on syytä käyttää kyllä kaikki hyödyksi, koska tuskin kukaan uskoo tässäkään maassa tai missään muualla, että jatkuva kasvu voisi olla totta. Talouselämässä on aina ollut suhdanteita ja niin varmasti tulee olemaan jatkossakin. Jos nyt on olemassa seitsemäs kasvun vuosi, joskus tulee kyllä sekin vuosi eteen, jolloin kasvu on lähellä nollaa tai jopa negatiivinen. Siinä vaiheessa meillä pitää olla pelivaraa.

Toinen, mistä voi olla tyytyväinen, on tietysti se, että nyt päästään pikkuhiljaa kunnolla vauhtiin verojen alentamisessa. Työn verotushan Suomessa on äärettömän ankaraa. Työn tekemiseen pitää kannustaa. Siinä mielessä verotaulukkojen keventäminen on ihan oikeaa politiikkaa. Ihmisillä on paljon haaveita, unelmia ja tavoitteita. Usein vain niiden tavoitteiden, unelmien ja haaveiden toteuttaminen vaatii rahaa. Mutta jos ihminen ansaitsee itselleen vähän enemmän tekemällä ahkerasti työtä, se varmasti kannustaa tekemään töitä kunnolla. Työ luo työtä tässäkin yhteiskunnassa. Siinä mielessä on oikein, että voi sanoa, että se pelivara, mikä on verotuksen alentamisessa ollut, on keskitetty nimenomaan työn tekemisen verotuksen keventämiseen. Tässä nyt päästään myös pikkuhiljaa siihen tahtiin, mitä hallitusohjelmassa on luvattu.

Tärkeintä varmaan tänä syksynä on sitten katsoa, millä tavalla työmarkkinajärjestöt vastaavat tähän huutoon. Löytyykö sieltä sitten malttia katsoa, millä tavalla Suomea rakennetaan tulevai-

suudessakin? Useampana vuonna peräkkäin meillä ovat työvoimakustannukset nousseet kovempaa vauhtia kuin Euroopassa keskimäärin ja monissa kilpailijamaissa. Nyt ei varaa sellaisiin korotuksiin kyllä ole, mutta tärkeintä kai on kuitenkin bruttopalkan sijasta se nettopalkka elikkä se raha, mikä työntekijöille jää käteen sitten, kun verot on maksettu.

Arvoisa puhemies! Pari asiaa, joista en ole tyytyväinen.

Toinen lempiaiheeni on tietysti liikunnan määrärahat tässä budjetissa. Veikkauksen arvioidaan tuottavan ensi vuonna noin 1 000 miljoonaa markkaa enemmän kuin kymmenen vuotta sitten eli miljardin enemmän. Mitä sitten liikunta on saanut kymmenessä vuodessa lisää? Ei yhtään mitään; siitä 1 000 miljoonasta vain pari hassua miljoonaa on tullut liikunnalle lisää. Kuitenkin kymmenen vuoden aikana inflaatiokin on jokusen prosentin laukannut.

Viime aikoina on julkaistu useampikin eri tutkimus, joissa todetaan, että suomalaiset lapset eivät liiku tarpeeksi. Sanotaan, että noin kolmannes lapsista ei liiku läheskään niin paljon kuin normaali kasvaminen edellyttäisi lapsilla. Onko nyt tilanne se, että meillä on kasvamassa uusi sairas sukupolvi, ehkä sellainen sukupolvi, jonka aikanaan elättäminen ja hoitaminen tulee maksamaan erittäin paljon rahaa? Opettajat kertovat koulusta tositarinoita siitä, että jos ennen koululaiset sentään suunnilleen pojatkin jaksoivat vetää jokusia leukoja, nyt on niitä entistä vähemmän. On myös sellaisiakin koululaisia, jotka paitsi etteivät jaksa vetää niitä leukoja eivät edes jaksa roikkua tangossa. Liikuntajärjestöillä on tässä paljon töitä tehtävissä, mutta jos ei ole rahaa, milläs sitten teet? Toivottavasti nyt sitten eduskunnassa käsittelyssä olevassa arpajaislaissakin pannaan ne prosentit oikein kunnolla kohdalleen, jotta tärkeä liikuntapuolikin saa tarpeeksi rahaa.

Toinen negatiivinen asia löytyy maatalousbudjetin osalta. Tuskin juuri mitään muuta budjetin lukua on niin tarkkaan hallitusohjelmaan kirjattu kuin maatalouden kansallisen tukipaketin osuus, josta todetaan hallitusohjelmassa, että kansallinen tukipaketti pitää pitää vuoden 1999 tasolla eli siinä vähän reippaassa 3,5 miljardissa. Se nyt on 3,4 miljardia eli noin 150 miljoonaa alapuolella sen, mitä hallitusohjelmaan on kirjattu. Jos hallitusohjelmaa moneen kertaan eduskunnassa toitotetaan ja pidetään tarkkaan kiinni siitä, että sitä noudatetaan, niin ehkä on oikea paikka eduskunnassa pistää tämäkin asia kohdalleen.

Kuvaavaa sille, miten maataloudessa tällä hetkellä tulonmuodostus tapahtuu negatiivisessa muodossa, on tapahtunut polttoöljyn ja polttonesteiden hintojen korotus. Tarkistin vähän aikaa sitten hintoja. Elokuussa 99, reilu vuosi sitten, kevyt polttoöljy, kesälaatu, maksoi 1,69 markkaa. Tämän vuoden elokuun puolenvälin paikkeilla hinta oli 2,49 markkaa, ja eilisen hintanoteeraus oli 3,09 markkaa. Eli vähän reilussa vuodessa hinta on noussut 1,40 markkaa. Koko maatalous laskettaessa päästään tulokseen, että nousseet polttonesteiden hinnat tekevät maatalouden kustannuksissa lisää reilut 200 miljoonaa markkaa, mikä on yli 4 prosenttia koko maataloustulosta. Eli kun polttoöljy on kallistunut, maatalouden tulot ovat pudonneet reilut 4 prosenttia pelkästään tämän yhden asian osalta. Jos tilastoja katsoo vähän tarkemminkin, niin ylipäätään maataloustulosta näkee, ettei tulokehitys niin kauhean hurrattava ole ollut muutoinkaan.

Toivottavasti näistä muutamasta kipeästä asiasta löytyy eduskunnassa hyvää tahtoa ja yksimielisyyttä, että saadaan jotain korjattua.

[61] **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun yhteen seikkaan edellisessä puheenvuorossa, ja se on liikunta. Olen kuullut, että täällä eilen on käyty hyvinkin merkittävä keskustelu asiasta. Valitettavasti en itse päässyt siihen osallistumaan. Jaan tämän huolen liikuntamäärärahoista.

Kun puhumme nousukaudesta ja laskukaudesta, niin kun nyt olemme nousukauden aikana liikunnan kanssa tällaisissa vaikeuksissa, minä kauhulla odotan laskukauden alkamista. Pelkään pahaa, että seuraava laskukausi tulee olemaan erittäin tuhoisa suomalaiselle liikunnalle ei vain huippu-urheilun puolella vaan myöskin kaiken muun liikunnan kohdalla, myös sen osalta, mitä tulee rekistä roikkumiseen.

[62] **Hannu Takkula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua ihan samaan kysymykseen, mihin ed. Kekkonen edellä.

Ed. Jari Koskinen puhui ansiokkaasti siitä, kuinka huonosti Veikkauksen voittovaroja on käytetty viime vuosien aikana liikuntakulttuurin kehittämiseen. On aivan totta, että 1 000 miljoonasta, mikä on ollut kymmenen viime vuoden ai-

kana tuoton kasvu, vain 3 miljoonaa on tullut urheilun hyväksi.

Haluan muistuttaa, että budjettiriihessä korotettiin Veikkauksen arvioitua tuottoa 53 miljoonalla markalla, mutta siitä 43 miljoonaa markkaa osoitettiin kirjastojen valtionosuuksiin ja 10 miljoonaa tieteeseen, joten tässä suhteessa edelleenkin hallitus näyttää olevan huonolla linjalla. Me olemme oppositiossa valmiit tukemaan urheilun kansallista rintamaa, että lopultakin saataisiin asia sille tolalle, mille se oikeasti kuuluu, eli urheilu saisi sille kuuluvat valtionosuudet ja osuutensa veikkausvoittovaroista.

63 **Jari Koskinen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Kekkonen on ihan oikeassa. Ed. Takkulalle sanoisin sen verran, että ei nyt ihan pelkästään syytetä kahta viime hallitusta, koska puhutaan kuitenkin koko 90-luvusta ja tällä vuosikymmenellä on ollut muitakin hallituksia kuin pelkästään Lipposen hallituksia. (Ed. Takkula: Minä en ollut silloin!) — Ehkä ed. Takkula ei ollut täällä silloin, mutta ehkä se ei välttämättä olisi muuttanut asiaa. — Täytyy toivoa, että löytyy sellainen yhteisymmärrys, että pikkuhiljaa kirjastomenoja ruvetaan rahoittamaan normaalisti budjetista, jos ei muutoin, niin vaikka 50 miljoonan markan tahdilla, jolloin jää rahaa erilaisiin hyviin kohteisiin kuten esimerkiksi liikuntaan.

64 **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa puhemies! Vuoden 2001 budjetin käsittely on ollut avoimempaa kuin koskaan aiemmin uuden julkisuuslain myötä. On monia tärkeitä kohteita, joihin pitää perusteellisesti puuttua, esimerkiksi ammatillinen aikuiskoulutus, sotaveteraanien kuntoutus ja perheeseen liittyvät asiat kuten kotiäidin eläke, kotitalouksien työllistämiskokeilu ja lasten päivähoidon todelliset, toimivat vaihtoehdot kullekin perheelle. Joudun kuitenkin keskittymään puheessani vain muutamiin kohtiin. Keskityn puheenvuorossani yhteen kustakin seuraavasta alasta: talouselämä, sosiaali- ja terveydenhuolto, opetus ja kulttuuri.

Ensimmäiseksi: Yksityisteiden ja yleisesti koko Suomen tieverkon on palveltava yhteiskuntaa sellaisessa kunnossa, että esimerkiksi metsäteollisuus voi toimia tehokkaasti. Maaseudun asukkaat, metsänomistajat, metsähoitoyhdistykset ja teollisuus kantavat kaikki huolta tieverkon rapautumisesta. Vanha sanonta on, että Suomi seisoo myös puujalalla. Toivon, että tässä ja tulevissa budjeteissa voidaan taata teiden yhteiskuntakelpoisuus. Tällä hetkellä monilla yksityisteillä on käyttökieltoja varsinkin raskaalle kalustolle maaliskuusta kesäkuuhun saakka.

Toiseksi: 11,6 prosenttia Suomen erikoislääkärinviroista on täyttämättä. Erikoislääkäreiden palveluiden tarve tulee lisääntymään, koska diagnostiikka paranee, väestö vanhenee ja lääketieteellinen kehitys kokonaisuudessaan kulkee tähän suuntaan, esimerkiksi päiväkirurgia. Erikoislääkärikoulutus pitää taata. Siihen on löydettävä riittävät resurssit. Budjetissa on huomioitava, että valtio omalta osaltaan takaa sen, että erikoislääkäreitä on riittävästi.

Kansanterveyslakia luotaessa oli tarkoitus, että myös yleislääkärit olisivat erikoislääkäreitä. Tarkoitus oli, että yleislääkärit tarvittaessa konsultoisivat eri erikoisalojen lääkäreitä ja potilas palautuu mahdollisimman nopeasti takaisin terveyskeskusten hoitovastuulle. Erikoissairaanhoidon ja terveyskeskuksen yleislääkärin tehokas yhteistyö on yksi toimivan terveydenhuollon keskeisimpiä asioita.

Erikoislääkäripalvelut koskevat myös eläkeläisiä. Eläkeläisille on esitetty 50 markan korotus kansaneläkkeeseen. Tämä on toinen eläkeläisiä kipeästi koskettava asia. Korotus on niin pieni, että se pitää saattaa heti voimaan. 50 markkaa on tuntuva summa pienessä eläkkeissä. Pienituloisimpien eläkkeensaajien aseman parantamiseksi täyden kansaneläkkeen määrään ehdotettu 50 markan tasokorotus on saatava voimaan heti. Se on meidän velvollisuutemme. Tässä kysymyksessä ei ole puute rahasta, vaan ajattelusta. Asia on ollut niin laajasti esillä kaikissa tiedotusvälineissä, että tämä kysymys on pystyttävä kohtaamaan avoimesti.

Kolmanneksi: Suomalaisen kulttuurin puolesta on taisteltava. Ainoa tapa viedä suomalaisuutta ja suomalaisia tuotteita maailmalle, kaupata suomalaista kulttuuria ja saada turisteja tänne on tuntea oma historia ja kulttuuri. Kouluille ja oppilaitoksille on mahdollistavat riittävät resurssit, on se sitten opettajat, terveet koulurakennukset, välineet tai taloudelliset raamit suomalaisen kulttuurin lopettamiseksi. Tässä yhteydessä haluan mainita erityisesti museot, jotka lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä.

Lopuksi toivon eduskunnan myötämielisyyttä siihen, että Lahti—Kerava-oikorata saadaan mahdollisimman pian rakennetuksi. Lahden

työttömyysaste on 18,3 prosenttia, kun taas valtakunnallisesti työttömyysaste on 13 prosenttia ja Päijät-Hämeessä 15,8 prosenttia. Oikorata ei ole pelkästään Lahden ja Lahden seudun hanke, vaan se palvelee niin Etelä-, Itä- kuin Keski-Suomea. Laskelmien mukaan yksi oikorataan sijoitettu markka tuottaa 2,50 markkaa.

Lopuksi en voi olla lisäämättä tavallaan vastauspuheenvuorona tähän omaan puheenvuorooni ed. Ranta-Muotion kannatettavaan ajatukseen poliisin riittävien resurssien takaamiseksi seuraavaa:

Meillä on Suomessa turvallinen ja järjestäytynyt yhteiskunta. Vielä tärkeämpi kuin poliisin ja sisäisen turvallisuuden turvaaminen on Suomen ja EU:n ulkorajojen turvallisuuden takaaminen. Itärajan yli saapuu lisääntyvässä määrin luvattomasti maahanmuuttajia. Venäjällä on arviolta noin miljoonan henkilön ryhmä, joka pyrkii länteen, myös Suomeen, laittomasti. Meidän on turvattava EU:n ulkoraja ja siksi Rajavartiolaitokselle riittävät resurssit.

Kaksi kolmasosaa maahan tuodusta amfetamiinista kulkee Suomeen Virosta. Ei riitä, että taistelemme huumeita vastaan rajojemme sisäpuolella. Meidän täytyy muistaa, että huumeet aiheuttavat rikollisuutta, koska rikoksilla kustannetaan huumeiden käyttö. Meidän on estettävä huumeiden pääsy Suomeen. Se on esimerkiksi koukkuun jääneille, heidän läheisilleen, poliisille, koululaitokselle ja koko yhteiskunnalle paras ratkaisu.

65 **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toivottavasti ed. Nurmi ei nyt tulkitse tätä puheenvuoroani niin, että tavattomasti vastustaisin Kerava—Lahti-oikorataa. Mutta yleensä kun näitä uusia ratahankkeita tänne tuodaan ja niistä keskustellaan täällä, niin samalla kun ne kaikki edustavat tietysti hyvää, uutta, turvallista ja ympäristöystävällistä ajattelua, ei voi olla muistamatta sitä, että suomalainen rataverkko, siis se, mikä nyt jo on olemassa, rapautuu tavatonta vauhtia. Kun 60-luvulla on viimeksi peruskorjattu itse asiassa valtaosa Suomen radoista, niin painopisteen kyllä niin kansantalouden kuin edellä mainitsemieni seikkojenkin takia tulisi olla siinä, että tämä perusrataverkko pantaisiin kuntoon, ja sitten vasta ruvettaisiin miettimään näitä kokonaan uusia ratoja.

66 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hämmentävää, että hallituspuolueilta tulee niin vahvoja viestejä erilaisista ongelmakentistä. Toivoisi ja uskoisi, että hallituspuolueiden kansanedustajat voivat vaikuttaa ministereihinsä niin, että on riittävät rahat. Mutta perusasia, johon ed. Kekkonen puuttui, on juuri ratojen kunto. Esimerkiksi saha, joka on Vapon saha ja sahaillut ratapölkkyjä VR:n tarpeisiin, on joutunut ongelmiin sen takia, kun VR on ilman suunnitelmaa joutunut peruuttamaan tilauksensa, ja syy on rahan puute. Eli tarvetta olisi uudistaa ratoja, mutta rahat puuttuvat. Tästä talostahan niitä rahoja sinne voidaan ohjata, jos hallituspuolueet tukevat opposition esityksiä.

67 **Tuija Nurmi /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaisin lähinnä ed. Kekkoselle. Totta kai radan peruskunnossapito on tärkeä asia. Kannatan sitä lämpimästi. Näin nousukauden aikana, kun tarvitaan myös liikkumavaraa, että ihmiset voivat käydä töissä toisilla paikkakunnilla, on paikallaan että pidämme radan peruskunnossapidosta huolta ja sen lisäksi rakennamme myös Lahti—Kerava-oikoradan.

68 **Ola Rosendahl /sv:** Arvoisa herra puhemies, värderade herr talman! Budgetpropositionen andas fortsatt optimism i fråga om den snabba ekonomiska tillväxten, såväl här hemma som inom euroområdet. Man förvånas dock av att regeringen inte fäster större uppmärksamhet vid den starka värdeförskjutningen, som har inträffat med den nya europeiska valutan under den korta tid den har funnits till. Resultatet har blivit en något konstgjord konkurrenskraft med en årlig tillväxt i exporten med cirka 10 procent. I kombination med stigande världsmarknadspris på olja har valutakursförskjutningen lett till skyhöga oljepriser i nationella valutor. Detta i sin tur hotar prisstabiliteten och kräver en stram finanspolitik för att bromsa inflationen.

Eurons värde bestäms på marknaden, men den är en flytande valuta som inte varaktigt bromsar inflationen. Eurons värde bestäms på marknaden, men den är en flytande valuta som inte varaktigt behöver förbli svag. Inflationsrisken inom euroområdet ökar genom en överhettad arbetsmarknad inom exportsektorn. Den goda konkurrenskraften i exporten påverkar lätt lönekostnaderna på hela arbetsmarknaden, inklusive de till

lönen bundna socialkostnaderna och pensionsavgifterna.

Arvoisa puhemies! Talouden sopeuttaminen selvästi korkeampaan öljyn hinnan tasoon, joka näyttää muodostuvan pitkäaikaiseksi, ei ole helppoa. Hallituksen näkemys on, että polttoaineveron helpotukset johtavat uusiin tulonsiirtoihin kuluttajamaista öljyä tuottaviin maihin, mikä saattaa nostaa öljyn hintaa samassa tahdissa kuin veroa alennetaan. Korkea öljyn hinta johtaa tietysti muiden tuotteiden kysynnän heikkenemiseen, mikä aiheuttaa maailmantalouden kasvun hidastumista. Nähtäväksi jää, kykenevätkö EU:n hallitukset vastustamaan kansalaisten öljyveroon kohdistamaa painetta.

Suomen osalta on päätetty ohjata 5 miljardin markan verohelpotukset tuloveron alentamiseen. Eräille elinkeinonharjoittajille kuten liikennöitsijöille ja maanviljelijöille öljyn hinta aiheuttaa lisäkustannusta, jota ei korvata lyhyellä aikavälillä. Tästä syystä näillä aloilla tarvitaan suojamekanismia öljyn hinnan ja siihen liittyvän energiaveron vaikutusten tasoittamiseksi tavalla tai toisella. Jos siihen pystyvät Ranska ja Espanja, pystymme mekin. Hallituksen linja on kestävä, mikäli öljyn korkea hinta on tilapäinen, mutta valitettavasti tilanne näyttää muodostuvan pitkäaikaiseksi ja siihen liittyy myöskin heikko valuutta.

Todellinen 5 miljardin markan tuloveron alennus ohjataan pääasiassa pienipalkkaisille ja se pienentää verokuilua siten, että myöskin heikommin palkattua työtä ja pätkätyötä kannattaa ottaa vastaan. Tämä on hyvä. Valtionverotuksessa rajaa nostetaan ensi vuonna 47 600 markasta 66 000 markkaan. Pienituloiset hyötyvät myöskin valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävästä tulonhankkimisvähennyksen korottamisesta. Tämä tiukentaa suhteellisesti verotuksen progressiivisuutta.

Esitykseen ei sisälly varallisuusveroasteikon inflaatiotarkistusta. Tämä johtaa verotuksen kiristymiseen nousevien verotusarvojen myötä. Konfiskatorisen varallisuusveron seurauksena ulkomaalainen omistus lisääntyy yrityksissämme, samalla kun suomalaiset pitävät säästöjään verottomilla pankkitileillä tai vievät pääomaa ulkomaille. Yksityishenkilöiden varallisuusvero tulisi poistaa tai sitä tulisi muuttaa siten, että se koskisi ainoastaan erittäin suuria omaisuuksia. Verotus tulee pääasiassa suunnata pääoman tuottoon eikä sen laskennalliseen arvoon.

Talman! Budgeten för 2001 spränger budgetramarna, dels genom inflationsjusteringen av utgifterna, dels genom ökade överföringar till kommunerna och folkpensionsanstalten. Det är här fråga om att finansiera välfärden och satsningen på pensionärerna i form av sänkta sjukförsäkringspremier och förhöjd folkpension. Ökningen stannar dock inom de ramar som riksdagen drog upp i vårens rambudget.

Tack vare förbättrad sysselsättning med ökade skatteintäkter även från företagen möjliggörs en nettoamortering av statsskulden utan utförsäljning av statsegendom. Amorteringen är inte stor, 12,5 miljarder mark inklusive kapitalförluster, då gamla lån återköps i förtid.

En minskad skuldbörda under högkonjunktur är nödvändig för den buffert som behövs för att bevara välfärden under en framtida lågkonjunktur. Lågkonjunkturen är visserligen förbi, men vi måste hålla i minnet att räkningen ännu till största delen är obetald. Statsekonomins skuldsättning är ännu mångdubbelt större än i början av 1990-talet och räntekostnaderna slukar därför ett alltför stort belopp.

Skattelättnaderna finansierar inte sig själva, utan förutsätter att budgetens utgiftssida fortfarande hålls stram. Detta förhindrar dock inte att en värdedebatt förs i riksdagen om hur befintliga resurser skall fördelas inom budgetens ramar.

Arvoisa puhemies! Panostukset infrastruktuuriin, teihin, rautateihin, lentoliikenteeseen, merenkulkuun ja liikenneturvallisuuteen ovat aivan välttämättömiä ja niitä on lisättävä tulevaisuudessa laskusuhdanteen aikana liikenneverkossa syntyneiden puutteiden korjaamiseksi. Tilanne on lähes katastrofaalinen eräissä osissa Uuttamaata, osissa, joissa tieverkon on annettu rappeutua kunnossapidon puutteen seurauksena. Uudet suurhankkeet, kuten yhteydet Vuosaaren satamaan, on jäädytettävä — Vuosaari, koska alue kuuluu Natura 2000 -alueeseen. Ilman muuta yhteiskunnan on otettava huomioon EU:n vaatima luonto-ohjelma, koska yksittäisten kansalaistenkin on alistuttava ohjelman säännöstöön.

Talman! Lantbrukets anslag för att ersätta prissänkningarna genom Agenda 2000 budgeteras och anslagen för de extra miljöåtgärder som

Finland förbundit sig till finns med i budgeten, medan däremot ett belopp på cirka 50 miljoner mark i det nationella stödet, som i årets budget överfördes till anslaget för skogsprogrammet, fortfarande saknas. Regeringen bör därför enligt regeringsprogrammet och gärna då i en tilläggsbudget återföra beloppet till det nationella stödet.

69 **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Puutun ed. Rosendahlin puheenvuoron siihen kohtaan, kun hän mainitsi Vuosaaren satamasta. Vuosaaren satama on onneton hanke Suomen kannalta. Suomessa on tyhjää laituritilaa jo kilometreittäin, ja Vuosaaren satama rakentuessaan merkitsee sitä, että tyhjää laituritilaa tulee lisää. Kun siihen yhdistetään ympäristölliset haitat, joita se aiheuttaa, ja se että sataman edellyttämä infrastruktuuri tekee vielä raskaammaksi pääkaupungin lähiympäristön rakennelmat, voimme kaikissa suhteissa pitää sitä todella huonosti harkittuna seikkana. On ihan selvää, että Helsingin ratkaisuja eivät muukuntalaiset voi estää, jos he niin haluavat tehdä, mutta tästä talosta ei kyllä pitäisi lähteä viestiä, että rakennettakoon Vuosaaren satama, ei ainakaan rahoitusta sitä varten, vaikka se menisikin rautatiehen tai johonkin muuhun, mitä satama edellyttää.

70 **Ola Rosendahl /r** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Juuri siksi minä nostinkin tämän esille, koska eduskunta myönsi tämän vuoden ensimmäisessä lisäbudjetissa muistaakseni 10 miljoonaa markkaa tämän hankkeen liikenneväylän suunnitteluun. Silloin ei kai ollut vielä tietoa Natura-ongelmasta. Korostaisin varsinkin sitä, että jos valtio osallistuu liikenneinfrastruktuurin rahoittamiseen, sitä ei ole mahdollista tehdä nykyisten liikenne- ja viestintäministeriön budjettiraamien sisäpuolelta ainakaan. Minä yhdyn aika pitkälle ed. Kekkoseen rahoituksen suhteen.

71 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tulevan vuoden talousarviosta on käyty paljon keskustelua, mutta mielestäni tulee nähdä asia kokonaisuutena, mitä tämä on yksityisen kansalaisen osalta. Tällöin tulee nähdä myös kunnallistalous ennen muuta valtiontalouden rinnalla.

Meistä kansanedustajista monet ovat kunnallisvaltuutettuja. Itsekin asetuin seitsemättä kertaa ehdokkaaksi Keuruun valtuustoon. Kansalaiset päättävät sitten, jatkanko siellä vai en. Halusin asettua ehdokkaaksi siksi, että saisin palautteen käytännön vastuun kantamisesta niissä ratkaisuissa, joita valtiollisella tasolla olemme tekemässä.

Käytännön palaute tällä hetkellä kunnissa merkitsee sitä, että valtio on sälyttänyt kunnille entistä enemmän tehtäviä 90-luvunkin aikana mutta antanut entistä vähemmän rahaa tuon vastuun täyttämiseksi. Kunnissa on tehty todellisia urotöitä, että on selvitty palveluja pahemmin karsimatta. Kunnalliset luottamushenkilöt ja kaikki työntekijät ovat antaneet hienon panoksen, että on voitu selvitä ilman, että veroprosentit olisivat mahdottomasti nousseet.

Nyt on tultu äärirajoille. Erityisesti hoito- ja hoivatyössä henkilöt valittavat, että he tahtoisivat tehdä työnsä kunnolla, siten, että ihmiset, joiden parissa he työtä tekevät, saisivat hyvän hoidon ja hyvät palvelut. Siihen eivät valitettavasti resurssit anna myötä. Samoin hoito- ja hoivatyötä tekevät henkilöt väsyvät ja uupuvat, ennenaikaisesti sairastuvat. Tämä on myös kovaa todellisuutta. Jo muutaman vuoden ajan on puhuttu, kuinka henkilökunta on jaksamisen äärirajoilla, mutta mitään olennaista parannusta asiaan ei ole saatu aikaiseksi. Eli kunnissa tällä hetkellä tilanne on todella kova valtiontalouden sinne asettamien paineiden johdosta.

Kunnat ovat koko 90-luvun vastuullisesti priorisoineet palveluitaan ja joutuneet punnitsemaan, mikä on välttämätöntä. Nyt tarvittaisiin välttämättä sitä, että puretaan lamavuosien aikana rahoituslakiin tehdyt säästösäädökset ja palataan alkuperäiseen asetelmaan, josta kymmenen vuotta sitten lähdettiin. Tämä sama koskee myös koulutusta. Koulutukseen esitetään valtion ensi vuoden budjetissa valtionosuusperusteisesti noin 27 miljardia markkaa. Kuntien rahoitusosuudeksi on esitetty yhteensä 15 miljardia ja valtion 12 miljardia markkaa, jolloin kuntien rahoitusosuudeksi tulee 56 prosenttia kokonaismenoista. Rahoituslain mukaan ilman leikkauksia kuntien rahoitusosuuden tulisi olla 11,5 miljardia markkaa. Kuntien rahoitusosuus sisältää budjettiesityksessä julkisen talouden tasapainottamiseksi tarkoitetun valtionosuuden vähennyksen, joka siirretään maksettavaksi kuntien asukaskohtaiseen rahoitusosuuteen. Näin tämä näkymä koulutuksen alalta, sivistyksen sektorilta. Aivan sama koskee sosiaali- ja terveyssektoria.

Täällä on puhuttu tieverkosta. Muun muassa ed. Tuija Nurmi käytti hyvin ansiokkaan puheen-

vuoron, jota en käy toistamaan, aivan kuten hän ansiokkaasti puhui myös turvallisuudesta liittyen rajojen vartiointiin ja valvontaan. Itsellänikin on määräraha-aloite, että poliisin, tullin ja rajavartioston erityiskoiria ennen muuta huumevalvontaan tuntuvasti lisättäisiin.

Eräs teema, josta on aika vähän puhuttu, koskee lapsiperheitä. Meillä Suomessa väkiluku ei kasva sillä tavalla kuin toivottaisiin. On erittäin paljon kuntia, joissa väki vähenee. Meidän tulisi määrätietoisesti kiinnittää huomiota siihen, kuinka lapsiperheet tulevat toimeen ja jaksavat tässä elämässä. Pitäisin sitä kansallisena kysymyksenä. Tähän tietysti liittyy myös opiskelijoiden asema. Mielestäni olisi perusteltua, että opiskelijat saisivat sen toimeentulon, joka on minimityöttömyystoimeentulo työttömänä olevalla.

Täällä on paljon puhuttu aivan oikein eläkeläisten kysymyksistä. Mielestäni kansaneläkkeen 50 markan kuukausikorotus on täysin riittämätön. Siitä ei oikein kehtaisi edes puhuakaan. Mielestäni pitäisi päästä siihen, että minimieläketurva olisi jotakin 4 000 markkaa kuukaudessa alkaen veteraanisukupolvista, vuonna 26 ja ennen sitä syntyneistä. Nämä rahat kiertäisivät yhteiskunnassa, ne olisivat siellä kotikylän kaupoissa, liikenneyrittäjillä, hoitopalveluissa jne. Eivät ne kankkulan kaivoon menisi, jos tuon vertauksen sanoisi, vaan pyörisivät hyvinkin siinä kotipaikkakunnan markkinoilla ja synnyttäisivät työtilaisuuksia lähiympäristöön.

Toivon, että budjetin jatkokäsittelyssä voitaisiin tehdä sinne monia korjauksia, joissa nähtäisiin peruspalvelujen tuottajan, kuntien, tilanne. Nähtäisiin ennen kaikkea yksilön ja ihmisen kannalta tämä budjetti eikä yksinomaan tuijotettaisi tuohon sinänsä oikeaan tavoitteeseen, että hivenen velka vähenee. Pitäisi katsoa niitä tarpeita, mitä varten budjetti on.

Näillä ajatuksilla, arvoisa herra puhemies, evästän budjettia jatkokäsittelyyn.

72 **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Havaitsin, että edelliseltä puhujalta on jäänyt puhe tälle paikalle. Jos puhemies sallii, en aio puhua sitä.

Täällä eräissä puheenvuoroissa tänään illansuussa on väitetty, opposition taholta nimenomaan, että budjettiesityksestä puuttuisi logiikka. Minä en oikein ymmärrä näitä väitteitä.

Ihan ensinnäkin, budjettiesitys on ylijäämäinen. Sehän on hyvä asia, eikö niin? Toiseksi, budjettiesityksellä lyhennetään lainaa kymmenisen miljardia markkaa. Vielä parempi asia, eikö niin? Kaiken tämän hyvän päälle alennetaan vielä veroja, mikä on aivan erinomainen asia. Tästä kaikesta syntyy linja, jota ei suin surminkaan voi pitää huonona linjana.

Mutta kysyä tietenkin sopii: Ovatko nämä osat, jotka tämän linjan muodostavat, oikeassa suhteessa toisiinsa? Myönnän, että paljoksun hiukan sitä verojen alentamista, siis pidän verojen alentamista varsin suurena. Kun se on niinkin suuri kuin se on, sen pitäisi voida kyllä kohdentua niin, että se hyödyttäisi vähäosaisia enemmän kuin nyt on asianlaita. Tämä on tietysti se painotuserokysymys, jota painotuseroa olen havainnut olevan ei vain hallituspuolueiden kesken vaan myöskin hallituspuolueiden sisällä. Olen havainnut, että oppositiohan on tähän kiinnittänyt huomiotansa.

Suhdannetilanteeseen saattaa olla vähän vaarallinen kombinaatio tämä hyvin roima verojen alennus yhdistettynä muuhun ylijäämäisyyteen. Mutta nämä suuret linjat ovat tulleet käsitellyiksi jo ministerien toimesta ja hyvin useiden puhujien toimesta, jotka täällä jo näiden päivien aikana ovat ehtineet olla, niin että ei niistä sen enempää. Muutama käytännön asia, joille soisi huomiota ja suosiota silloin, kun budjettia lyödään lukkoon.

Koulutus on aivan keskeinen kysymys. On ollut ilo panna merkille, että siitä ovat kantaneet huolta niin hallituksen kuin oppositionkin edustajat.

Ammattikorkeakoulujärjestelmä on tullut jäädäkseen. Siinä muuten hyvin merkittävää osaa näytteli aikoinaan ministeri Anna-Liisa Kasurinen, kotkalainen kansanedustaja ja ministeri, joka teki uupumatta työtä ammattikorkeakoululaitoksen juurruttamiseksi Suomeen. Niinpä Kymenlaakson ammattikorkeakoulu on mitä suurimmassa määrin hänen kättensä jälkeä. Sen keskeisenä tavoitteena on tutkimus- ja kehittämistoiminnan voimakas edistäminen. Tämän ammattikorkeakoulun ja samalla koko maakunnan tutkimus- ja kehittämistoiminnan eteenpäinvieminen edellyttää teknologia- ja innovaatiopuiston perustamista tämän ammattikorkeakoulun yhteyteen. Tehtävänä tuolloin olisi lähinnä tutkimus, tuotekehitys ja yritysten osaamisen kehittäminen sekä uuden yritystoiminnan tukeminen.

Tämä on minusta yksi asia, joka pitäisi huomioida. Toinen liittyy koulutukseen sekin: tulisi osoittaa määräraha Lappeenrannan teknillisen

korkeakoulun koivuprojektille. Tunnemme kaikki kauniin kappaleen "Ritvakoivun alla". Koivu on tietysti enemmän kuin vain iskelmän aihe, se on osa Suomea, osa suomalaisuutta. Niinpä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun Tulevaisuuden koivutuotetehdas -hankkeen tavoitteena on toimia koivutuotteiden ja koivunjalostusteknologian huippututkimuksen ja opetuksen toimintakeskuksena. Samalla tämä tulevaisuuden koivutuotetehdas toimisi alan teollisuuden kehitystä tukevana moottorina erityisesti LTTK:ssa ja Imatran seudulla. Sitä paitsi se olisi erinomainen vastaus siihen kritiikkiin, jota jatkuvasti joudumme kuulemaan, miksi Suomesta viedään jalostamatonta puuta ulkomaille ja sitten tuodaan sitä jalostettuna takaisin, esimerkiksi huonekaluina. Kysymys tästä tulevaisuuden koivuprojektista olisi erinomainen myöskin aluepoliittisesti, siis sillä politiikan lohkolla, jota nimenomaan opposition taholta on perin paljon toivottu.

Jotta ei oltaisi pelkästään luonnonantimissa kuten koivussa, olisi myöskin määrärahaa saatava lisää Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun tieto- ja sähkötekniikan osastojen opetus- ja tutkimuslaboratorioiden varustamiseen. Tämä ei tarkoita sitä, että sinne tulisi suoranaisesti uutta kännykkäteollisuutta tai jotain sellaista, jollaisia keskittymiä jo on olemassa muualla Suomessa. Ei sitä osaamista liikaa kannata hajasijoittaa, mutta tutkiminen ei kysy paikkaa sillä tavalla kuin tuotannon rakentaminen. Tässä mielessä Lappeenranta tarjoaisi mitä oivallisimmat mahdollisuudet tällaiseen tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Sitten, jottei tulisi sellaista puhetta, missä ei maanteistä puhuta mitään: määräraha Valtatie 6:n parantamiseksi välillä Lappeenranta—Imatra. Ketkä sitä tietä joutuvat käyttämään, kuten esimerkiksi tämän talon rouva puhemies, kaikki he tietävät, että tämä tie on kelvottomassa kunnossa. Se on kuitenkin Etelä-Karjalan valtaväylä ja sen merkitys Etelä-Karjalan ydinalueen yhtenäisyyden ja toimivuuden kannalta on perin tärkeä. Tien kapasiteetti ja toimivuus ei todellakaan tänä päivänä vastaa sille kohtuudella asetettavia vaatimuksia.

Ympäristöstäkin sen verran, että määräraha olisi ehdoton edellytys sellaiseen toimintaan kuin Kymenlaakson saastuneiden maa-alueiden käsittely-yksikön rakentamiseen Anjalankoskelle. Kyseisellä seudulla on raskaan teollisuuden vuosien, vuosikymmenten, milteipä vuosisatojen ajalta luomaa ympäristöllistä rasitetta, ja sen rasitteen korjaamisen, parhaimmillaan poistamisen, aika olisi nyt. Tämä olisi Anjalankosken kaupunkiin tuleva hanke. Sinnehän on rakennettu jo koko Kymenlaakson kattava jätteidenkäsittelylaitos, jossa ovat mukana alueen kunnat ja teollisuuslaitokset. Tämän laitoksen yhteyteen on suunniteltu rakennettavaksi saastuneiden maa-alueiden vastaanotto- ja käsittelyalue. Tämä rakentaminen edellyttäisi myös vesienkäsittelyn tehostamista, johon on voitava varautua, ei vähiten sen takia, että ei vain kansallisilla ratkaisuilla vaan kansainvälisilläkin ratkaisuilla erilaisia hankaluuksia, jopa riskejä, on olemassa kaakkoisessa Suomessa juuri tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa enemmän kuin pitkiin aikoihin.

Arvoisa herra puhemies! Tärkeätä olisi, vaikka näitä määrärahaesityksiä nyt esittelinkin, että budjetin loppusumma ei kovin paljon nousisi. Toivottavasti se ei nousisi ollenkaan. Viittaan siihen, mitä sanoin suhdannetilanteesta. Tässä tilanteessa laskevat verot, paisuva budjetti saattaisivat olla myrkkyä silloin, kun joka tapauksessa meidän on varauduttava niihin tuleviin raamatullisiin seitsemään vuoteen, jotka olivat niitä huonoja satovuosia Egyptissä muinoin.

73 **Mauri Salo /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Kekkosen viimeksi lausumat sanat on syytä painaa mieleen, sillä saattaa olla jo ilmassa merkkejä siitä, että on todella matka kohti laihoja vuosia.

Arvoisa puhemies! Ed. Kekkosen koivuprojekti ja yleensäkin keskustelu elinkeinorakenteen monipuolistamisesta on varsin perusteltu. Miksi juuri puu meille tuodaan, todella huonekaluja, edelleen kiihtyvässä vauhdissa? Tämän vuoden kasvuprosentti on 25. Tämä tarjoaa todella pk-yrittäjyydelle todellisia mahdollisuuksia.

74 **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen toi oikein esille osaamista osana alueellista kehittämistä. Sitä me Itä-Suomessa ja myös Kymenlaakson alueella Etelä-Karjalassa tarvitsemme. Luontaisia voimavaroja pitää hyödyntää. Puu ja puuosaaminen on hyvin tärkeä. Mielestäni tätä asiaa hallitus ei ole riittävästi nostanut esille ylipäätänsä. Tähän liittyy yritystukirahoitus. Ei riitä vielä, että osataan jotakin, pitää kyetä myös tuotanto saamaan aikaan, ja pitää kyetä myös markkinointi toteut-

tamaan eli muuttamaan osaaminen rahaksi ja työpaikoiksi.

Panin muuten merkille, että ed. Kekkonen ei maininnut liian korkeasta ja vaikeasta työttömyydestämme puheessaan juuri lainkaan, mutta ymmärsin hyvin, että hänen esille nostamansa elinkeinoasiat liittyivät kyllä siihen, että saataisiin työn ja toimeentulon edellytyksiä.

[75] **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hyvin laajasti ottaen Etelä-Karjala ja Kymenlaaksokin kuuluvat Itä-Suomeen. Tässä suhteessa, ed. Väistö, me olemme kyllä samassa veneessä ja myöskin siinä samassa puuveneessä sillä tavalla, että puuhun perustuva tuotantotoiminta on ollut kaiken aikaa sitä teollista toimintaa, joka on ylläpitänyt Itä-Suomea noin laveasti ottaen. Tässä mielessä minä kyllä näkisin, siis kun puhumme puusta nimenomaan, että niitä yhteistyölinjoja, joita nyt on poikittain idästä länteen, pitäisi voida entistä enemmän kääntää suuntaan etelä—pohjoinen elikkä itärajaa pitkin siihen suuntaan, mistä ed. Väistö on kotoisin. Siellä on hyvin yhtenäinen vyöhyke, hyvin yhtenäistä osaamista.

[76] **Hannu Takkula /kesk:** Arvoisa puhemies! Muutamalla sanalla vielä haluan tarkastella ensi vuoden talousarvioesitystä, muutamaa, voiko sanoa, kipukohtaa talousarvioesityksessä, jotka ovat osittain nousseet täällä tarkastelun kohteiksi, mutta mielestäni kaipaavat vielä muutaman tarkennuksen ja vakavan varoituksen sanan.

Voi sanoa näin, että voimakkaasti esille nousivat heinäkuun lopulla, kun budjetti oli julkistettu, myöskin valtiovarainministeri Niinistön puheet. Häneen puheensa kohdistuivat kahteen seikkaan, joiden hän katsoi ehkä olevan tarpeellisia asioita, kun syksyllä budjettikeskustelua eduskunnassa käydään, ja niihin hän lupasi puuttua.

Ensimmäinen asia, mitä valtiovarainministeri Niinistö piti erittäin tärkeänä, oli se, että työttömyysturvaa tulisi porrastaa. Hän esitteli ajatusta muun muassa Oulussa, missä kokoomuksen eduskuntaryhmä ja ministerit pitivät kesäkokoustaan. Niinistö uskoi, että tätä kautta työttömyyttä voidaan alentaa ja sitä kautta luoda uutta varallisuutta luonnollisesti, kun työttömiä saadaan hakeutumaan työn pariin. Kuitenkaan missään vaiheessa ministeri Niinistö ei ole tarkemmin eritellyt, millä tavalla hänen laskuoppinsa tässä kohden toimii, millä tavalla työttömyysturvan porrastaminen loisi uusia työpaikkoja.

Uskon näin, että ministeri Niinistön heitto oli poliittinen heitto, millä hän halusi jollakin tavalla hiukan ikään kuin antaa haastetta poliittisen vasemmiston suuntaan, joka samassa veneessä — ed. Kekkosta lainaten: ehkäpä samassa koivuveneessä — nyt tekee matkaa hallituksessa ja näin ollen hiukan laittaa sitten huopausta tasaiseen soutuun, mikä hallituksella muutoin on ollut. Ehkäpä kun on oppositiosta käsin voinut seurata hallituksen politiikkaa, tämä oli yksi sellainen pelinappula, millä sitten kiristettiin jotakin, mene ja tiedä, kun tästä porrastushankkeesta sitten pala palalta luovutaan. Me emme sitä tiedä, mutta ehkä herrat hallituksessa tietävät, minkä vuoksi tämäkin esitys piti tehdä.

Toinen suuri kysymys ja oikeastaan se suuri kysymys, minkä kyllä kansalaiset tietävät — lainatakseni vanhoja valtiopäivämiehiä, jotka käyttivät ilmaisua "kyllä kansa tietää" — on polttonesteiden hinnanalennus, polttoaineveron alennus. Minulla on tässä muutamia lehtileikkeitä valtiovarainministerin lausunnoista.

Arvoisa puhemies! On niin, että viime kesänä budjetin julkaisun yhteydessä ja sen jälkeenkin valtiovarainministeri Niinistö antoi ymmärtää hyvin selkeästi, että hallituksella on mahdollisuutta laskea polttoaineveroa, joten tällä tavalla hallituksella olisi jopa pientä pelivaraa taistelussa inflaatiota vastaan. Tämä on suora lainaus. Näin opposition vaatimukset polttoaineveron alentamisesta ikään kuin lyötiin laudalta ja sanottiin, että me olemme tekemässä sen, joskin jo silloin rehellisyyden nimissä on todettava, että valtiovarainministeri Niinistö totesi, että opposition vaatimaa ruoan arvonlisäveron alentamista ei tulla toteuttamaan.

Se, että valtiovarainministeri luo odotuksia kansalaisille, antaa ymmärtää hyvin selvästi haastatteluissa, lausunnoissaan, että polttoaineveroa tullaan laskemaan, johti sellaisiin seuraamuksiin, että moni kansalainen jätti täyttämättä öljytankin öljylämmityksen myötä, jäi odottamaan, että hinta syksyn mittaan laskee, ja sitten täytetään tankki. Tästä kertovat muun muassa öljy-yhtiöiden edustajat, että hyvin pieniä määriä tilattiin öljyä, tuhatta litraa, jopa allekin sen, koska ihmiset odottivat, että se toteutuu, minkä ministeri Niinistö on lausunnoissaan sanonut,

että polttoaineverotus tulee laskemaan syksyn myötä, hallituksella on tässä kohden pelivaraa. Luonnollisesti sen jälkeen sitten tankit täytetään.

Saman myöskin kokivat monet maatalouden parissa olevat, koska nimenomaan elokuu on se aika, milloin puinnit tapahtuvat. Myös moni muu kansalainen on odottanut, niin kuin Lapissa sanotaan vertauskuvallisesti, vähän niin kuin Kokko-Mikko joulua, että nyt polttoaineiden hinta tulee laskemaan ja polttoaineverotusta lasketaan ja sitä kautta ihmiset sitten voivat kohtuullisilla kustannuksilla jatkaa elämistä haja-asutusseuduilla. Toisaalta myöskin moni yrittäjä on sitä vaatinut sen vuoksi, jotta he voisivat kohtuullisilla kustannuksilla niillä vuosisopimuksilla, mitä he ovat aikaisemmin tehneet, toteuttaa ne urakat, mihin ovat sitoutuneet.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä kohden on todettava, että ihmiset, kansalaiset, kokevat tulleensa petetyiksi valtiovarainministeri Niinistön taholta. Tämä on vakava asia. Tämä on vakava asia, kun me katsomme Euroopankin mittakaavassa, millä tavalla ihmiset reagoivat siihen, kun heille annetaan vääränlaisia lupauksia. Jos me täällä eduskunnassa, jos me kansanedustajina haluamme luoda luottamuksen poliittiseen päätöksentekoon, me emme voi toimia sillä tavoin kuin valtiovarainministeri Sauli Niinistö on toiminut tässä asemassa antamalla ymmärtää, että pelivaraa on, 10—13 miljardista puhutaan, 6 miljardia annetaan tuloverotukseen ja sanotaan, että vielä meillä on varaa myöskin polttoaineveron alennukseen. Sitten, kun ihmiset odottavat ja odottavat, lyödäänkin hanat kiinni ja sanotaan, ettei mitään.

Mielestäni sivistyneessä demokraattisessa länsimaassa tällainen ministeri kantaisi lausunnosta vastuun. Hän ymmärtäisi itse, että hän on harhaanjohtavilla arvioillaan ja lausunnoillaan pettänyt kansalaisten luottamuksen. Hän ymmärtäisi erota. Olen pahoillani siitä, että valtiovarainministeri Niinistö ei ole tänään täällä. Uskon, että hän on varmaan jossakin miettimässä sitä, millä tavalla löydettäisiin sisäministeriön kansliapäällikköksi asiantuntija, ehkäpä nainen, ei poliitikko, niin kuin tänä päivänä on ollut tapana eduskunnankin valvomiin tehtäviin nimittää asiantuntija, ei poliitikko. Jos valtiovarainministerin energia menee tällaisiin ratkaisuihin, tällaisten päätöksien tekoon, on tietenkin selvää, että niistä lausunnoista, joita hän antaa tavallisille kansalle, hän ei piittaa ja on ehkä valmis ne myös unohtamaan.

Arvoisa puhemies! Kysymys on politiikan uskottavuudesta, kysymys on siitä, että me tarvitsemme ei tyhjiä lupauksia ja sanoja vaan me tarvitsemme sellaisia ministereitä ja valtiopäivämiehiä ja -naisia, jotka seisovat linjauksiensa takana, jotka ovat valmiita toimimaan sen mukaan kuin antavat ymmärtää. Niin kuin sanoin, monet kansalaiset ovat kokeneet tulleensa petetyiksi.

Arvoisa puhemies! Tietenkin kun puhumme polttoaineverosta, asia ei ole kauhean yksinkertainen. Tätä keskuspankkikokemusta, mitä tässä on haettu, on kyllä kaivattu ja olisi kaivattu Euroopan keskuspankissakin, sillä onhan näin, että yksi asia, mikä tähän on vaikuttanut on se, että euro on devalvoitunut 26 prosenttia dollariin nähden. On selvää, että se näkyy myös polttoaineen hinnoissa. Tämänkin tosiasian voisi tunnustaa ja selkeämmin kertoa. Sen vuoksi nyt olisi kyllä löydettävissä ratkaisuja esimerkiksi väliaikaisesti, millä voitaisiin helpottaa ihmisten elämää ja millä voitaisiin ikään kuin hoitaa ne sitoumukset, mitä hallituksen puolelta on annettu. Valitettavasti tällä hetkellä poliittisesta oikeistosta yhtään edustajaa ei ole salissa paikalla, ei ole ministerinaitiossa yhtään hallituksen edustajaa. He ovat kääntäneet selkänsä tavalliselle kansalle, tavallisille polttoöljyn, dieselin ja bensiinin kuluttajille. He katsovat, että jotkut muut haasteet ovat niitä, joihin heidän on tartuttava. Nimenomaan viime päivinä ne ovat olleet nimitykset.

Arvoisa puhemies! Ihan pari pientä asiaa vielä, mitkä kyllä ovat kohtuullisen suuria.

Yksi asia, mitä olen ihmetellyt, on hammashoidon laajennus. Niin hyvä asia kuin se onkin, mutta mistä tämä vuosi 46 oikein keksittiin? Miksi vuosi 46? (Ed. Kekkonen: Silloin syntyi eniten lapsia!) — On totta, että se on sodanjälkeinen vuosi, mutta kun puhumme siitä, että pelivaraa on näiden lihavien vuosien jälkeen, niin minkä vuoksi ihmisiä laitetaan syntymäajan mukaan erilaiseen asemaan. Tiedämme sen, että monet ennen vuotta 46 syntyneet ovat juuri niitä ihmisiä, joilla esimerkiksi on sydän- ja verisuonisairauksia, ja hampaiden hoito on tiukassa yhteydessä myös muuhun yleiseen kuntoon. Sen vuoksi erityisesti he ovat tämänkin hoidon tarpeessa. (Ed. Väistö: Ed. Kekkonen on syntynyt vuonna 46!)

Mielestäni vuosi 46, vaikka ed. Kekkonen on silloin syntynytkin, on tässä kohdin keinotekoi-

nen raja. Mielestäni kaikki ikäluokat, kaikki kansalaiset, saattaa tasavertaiseen, tasa-arvoiseen asemaan hammashuollonkin suhteen. Tässä joku valistunut hallituksen edustaja kysyisi: Millä tavalla keskusta nyt tulee tämän oikein rahoittamaan? Ed. Takkula korokkeelta sanoo, että pitäisi kattaa kaikki eikä vain 46 jälkeen syntyneet. Tässä tapauksessa, koska hallitus on hampaaton, on itse kysyttävä ja itse vastattava.

Arvoisa puhemies! Keskustan työelämän uudistusmalli ja työelämän uudistusohjelma on sellainen, että jos hallitus olisi sen jo viime keväänä, vuosi sitten, vaalien jälkeen ottanut käyttöön, tätä pelivaraa olisi syntynyt, työllisyys olisi parempi ja sitä kautta kansantuote olisi vielä paremmin kehittynyt. Valitettavasti hallitus valitsi toisen linjan, ja voi sanoa, että onneksi hallitus on kasvun linjallaan kohtuullisen hyvin onnistunut. Mutta kohtuullisen hyvin on huonompi kuin erittäin hyvin. Sen vuoksi niin kansanedustajina kuin täällä olemmekin, haluamme tehdä työtä tämän kansan parhaaksi parhaalla mahdollisella tavalla. Vieläkään ei ole myöhäistä niitä vinkkejä ja keinoja hakea, millä tavalla saataisiin koko kansakunta myös tämän uudistuksen piiriin ja tällaisista keinotekoisista rajoituksista, keinotekoisista jaoista, päästäisiin irti.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi ed. Kekkoselle ikään kuin vastauspuheenvuoron suuntaisesti. Te puhuitte aluepolitiikasta. On totta, että aluepolitiikka on termi, joka on vanhentunut termi, jota olen huomannut, että Lipposen hallitus varsinkin näin kunnallisvaalien alla on alkanut voimakkaammin käyttää. Uusi termi tänä päivänä, ei vain termi itsensä vuoksi vaan se, millä tavalla tänä päivänä tulee katsoa koko maata ja alueita, on se, että tarvitsemme enemmänkin alueiden strategiaa, aluestrategioita, missä nähdään ne voimavarat ja vahvuudet, mitä alueilla on. Valitettavasti nykyinen hallitus on tehnyt aluepolitiikasta sellaisen sanan, joka ikäänkuin avautuu kansalaisille, että se on kaupunkilaisten kukkarosta maalaisten kukkaroon siirtämistä, näin kärjistetysti. Tästä ei vanhassa aluepolitiikassa ollut kysymys, ja sen vuoksi, kun me keskustassa puhumme loogisesti alueiden strategiasta, me hahmotamme jokaisen alueen vahvuudet ja erityispiirteet ja rakennamme sen päälle elinkeinoelämää. Silloin se ei ole kenenkään kukkarosta pois, vaan se on yhteisen kukkaron, yhteisen kansantuotteen hyväksi, mistä riittää jaettavaksi myös ennen vuotta 46 syntyneille.

77 **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihan ed. Takkulan puheenvuoron lopusta emme varmaankaan noin laveamminkaan ole eri mieltä tällä puolella salia. Juuri näinhän se on. Ensin pitää tiedostaa vahvuudet ja sen mukaan toimia eikä huiskia rahaa miten sattuu.

Työttömyysturvan porrastusasiasta: Ed. Takkula tuntui epäilevän jonkinlaista konspiraatioteoriaa sinne taakse. Ei siellä sellaista varmaankaan ole ollut, ja olen ymmärtänyt, että koko porrastuskysymys on häipymässä yhteiskunnallisesta keskustelusta pikkuhiljaa.

Mutta vakava kysymys on tietysti odotusten luominen joillekin muutoksille, ellei niitä odotuksia, joita luodaan, pysty täyttämään. Havaitsin itsekin polttoainekysymyksessä sellaisen seikan, että jätin yrittäjän näkökulmasta asiaa lähestyen kirjallisen kysymyksen hallitukselle koskien nimenomaan juuri niitä odotuksia, mitä on olemassa tässä polttoainekysymyksessä. (Puhemies koputtaa) Olen, herra puhemies, ainoa hallituspuolueiden edustaja täällä. En toki tunne itseäni velvolliseksi puolustamaan ministeri Niinistöä, (Puhemies koputtaa) mutta haluan sanoa sen, että siitä, mitä eurolle on tapahtunut ja mitä Euroopassa nyt tapahtuu bensan ympärillä, varmaankaan ei voi syyttää ministeri Niinistöä.

78 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Budjetin lähetekeskustelu alkaa lähetä loppuansa, ja hallituksen puolustuslinja on ainoastaan ed. Kekkosen varassa. Kun nyt näyttää siltä, että ed. Kekkonenkin on poistumassa tästä asiasta, niin tämä taitaa jäädä kokonaan opposition tehtäväksi päättää, miten tämä keskustelu päätetään.

Kun ed. Kekkonen puhui Valtatie 6:n rahoittamisesta ja rahoituksen saamisesta siihen asiaan, niin katson, että myöskin yhtä tärkeätä tässä asiassa erityisesti eteläistä Kymenlaaksoa koskettaen on Valtatie 7, mistä idän liikenne soluu, soluu miten soluu, mutta vaivoin pääsee jopa Haminan ohi. Siihen rahoituksen löytäminen pitäisi olla meillä molemmilla paljon lähempänä tätä asiaa kuin Imatran osa. Mutta vielä tähän lisäisin kysymyksen Valtatie 26:n Hamina—Luumäki-välistä, mikä yhdistää kaksi maakuntaa, kaksi tärkeätä maakuntaa, tässä Suomenmaassa, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson. Sen tien osalta kannan erityisesti huolta, että se tulisi sellaiseen järjestykseen, että kansa voisi turvallisesti liikkua ja nämä

raskaan liikenteen virratkin solua siinä niin, ettei eivät ne aiheuttaisi kohtuuttomia paineita muille tienkäyttäjille.

Nämä olivat ne liikennepoliittiset näköalat, mitä tässä sen lisäksi, että Kymijoen kanavointi pitäisi kerrankin saada johonkin järjestykseen ja löytää semmoinen vesitieratkaisu, mikä kulkisi oman isänmaan kautta niin, ettei siinä vuokramaita tarvitsisi käyttää ja tämmöistä epäluotettavaa kumppania, kuin tällä kertaa tämä naapuri liikennevirtojen osalta on olemassa, ei niin paljon tarvittaisi eikä siitä oltaisi niin riippuvaisia kuin tällä kertaa tuntuu, että olemme.

Mitä tulee keskusteluun tästä asiasta, mihin oikeastaan ed. Takkula lopetti, polttoaineverotuksesta ja polttoaineen hintojen noususta sellaisena kuin se on olemassa, viittaan aikaisempaan käyttämääni puheenvuoroon, missä totesin, että olemme eurooppalaisen huonon rahan orjia tässä asiassa ja hintataso on siltä osin noussut. Tämä omakohtaisesti on erittäin lähellä mieltäni, koska tiedän näin syksyiseen aikaan ne rekkakuormat, mitä polttoöljyä on jouduttu käyttämään viljan kuivaukseen, omakohtaisten kokemusteni perusteella. Viime syksynä se polttoöljy maksoi alle 1,50 markan, ja kun tänään juuri varmistin tämän asian, se on yli 3 markan. Siinä on yli 1,50 markan hintaero olemassa tässä asiassa. Jos ei tätä voida käsittää, miten paljon se on noussut, jo on maailman ihme tässä asiassa olemassa, mutta ymmärrän, niin kuin ed. Takkula sanoi, että ministeri Niinistö ei tunne näitä normaalin kansan ja rahvaan huolia. Hän istuu täällä korkeassa linnassa ja katsoo sieltä, miten kansa maksaa ja mukautuu tähän asiaan.

Mitä tulee muutenkin hallituksen verolinjauksiin, yllättävän vähälle tässä talousarviokeskustelussa on jäänyt verolinjauksen ja verohelpotusten keskinäinen jako ja jaon tasapuolisuus niin, että se tavoittaisi kaikki yhteiskuntaluokat ja erityisesti ne, joilla ei tällä kertaa muutenkaan liian hyvin mene. Yksi asia on polttoainekysymys, mutta toinen, mikä olisi aivan merkittävä ja oleellinen tekijä, on ruoan arvonlisäveron alentaminen 17:stä 12 prosenttiin, mikä vastaisi keskimääräistä eurooppalaista tasoa. Tässä olisi pitänyt liikkua ja tehdä, ymmärtää ja nähdä, miten hyvinvoinnin jakaminen voitaisiin tehdä ja toteuttaa niin, että se koskettaisi koko kansaa, myöskin Suomen köyhempää osaa.

Kun nyt nähdään, mitä nämä kotimaiset veronkevennykset tällä kertaa tuovat, ne eivät tuo tippaakaan ulkomaista, kansainvälistä kilpailukykyä. Ne lisäävät kotimaista kysyntää, mitä kautta ei tietysti voida väheksyä sitä, ettei tällä olisi määrätynlainen kansantuotteen kasvuarvo olemassa. Mutta pitäisi luoda näillä veronkevennyksilläkin sellaista mahdollisuutta ja kilpailukykyä, millä tulevaisuudessa pärjätään paremmin, kun joskus, niin kuin ed. Kekkonen sanoi, tulee laihoja vuosia. Toivon mukaan niitä ei tule, mutta olen vakuuttunut, että ne tulevat meistä huolimatta.

Yksi sellainen asia, mikä on jäänyt yllättävän vähälle keskustelulle tässä asiassa, on talousarviossa oleva puolustusbudjetin olematon osuus, sen jälkeenjääneisyys ja jälkeenjättöisyys olemassa. Kun nyt näin tässä vaiheessa iltaa on yleisesti alettu rehellisesti ja rohkeasti katsoa, miten valtiovarainministeri on ottanut kantaa näihin asioihin, minusta tuntuu siltä, useassa eri kohdassa olen tarttunut tähän asiaan ja havainnut sellaista, että valtiovarainministerillä on kotimaiseen puolustukseen nähden, sanoisinko, jotakin vammaa ja vihamielisyyttä, missä ollaan valmiita viemään sieltä kaikki pois lähtien komentajan auton hankinnasta, niin kuin täällä keväällä keskusteltiin. Täytyy olla jotakin vihamielisyyttä tätä alaa kohtaan. Kuitenkin kotimainen puolustus, siihen liittyen myöskin poliisien määrärahat, on henkivakuutus ja turva meidän paremmalle toimeentulollemme tulevina aikoina. Niitä asioita ei voida hetkellisesti saattaa kuntoon silloin, kun tulee asia esille kriisipaikalle. Niiden pitää olla kuten henkivakuutus jo etukäteen tehty ja hoidettu. (Ed. Kekkonen: Ja maksettu!) — Myöskin maksettu. Niihin pitää olla rahat ja talousarvion kautta osoittaa ne rahat sinne.

Se, mikä myöskin tästä talousarviokeskustelusta on selkeästi jäänyt vähäiselle osalle — väitän: liian vähäiselle osalle — on yrittäjyyspolitiikan korostaminen ja luominen siinä, että kotimaisen kasvun ja tulevaisuuden Suomen vahvuus on se, että täällä on yrittäjiä, on sellainen yrittäjätulevaisuuspolitiikka olemassa, missä luodaan uskoa ja sellaista tulevaisuudenkuvaa, että kansalaisista löytyy yrittäjää, nimenomaan nuoresta väestä, sellaista yrittäjää, mikä panee henkisen pääomansa, taloutensa ja kaiken kasvuvoiman siihen, että täällä päästään eteenpäin, luodaan työ- ja työllistymismahdollisuuksia. Yksi tähän asiaan liittyvä, minkä läheisesti itse tunnen ja tiedän, on olemassa se, että työllisyyspolitiikan osalta kansaan pitäisi luoda nimen-

omaan työhaluja. Siinä mielessä ilolla tervehdin, että valtiovarainministeri on uskaltanut lähestyä tätä asiaa niin, että työttömyyskorvausten osalta porrastamista tehdään. Jos sama raha käytetään ja aktivoidaan sitä kautta, että kansalainen jo itse hakee aktiivisesti työtä, saadaan ehkä parempia tulevaisuuksia ja parempia linjauksia. Tätä pidän hyvänä avauksena ja toivon, että tätä keskustelua käydään laajemmaltikin eteenpäin.

Samanaikaisesti kun maassa on valtava määrä ilman työtä olevaa väkeä, on myöskin tavaton määrä yrityksiä, jotka hakevat pätevää työvoimaa. Sitä vain ei ole eikä sitä löydy eikä synny. Sitä pitää saada alun perin tartutettua niin, että nuoresta pitäen, heti kun edellinen työpaikka on alta karannut, etsitään uutta ja ollaan valmiita vaihtamaan toimialaa ja opiskelemaan niin, että syntyy myöskin valmista jälkeä. Sillä me saamme semmoisen lähtökohdan ja vahvuuden tähän asiaan, että yhteiskunta pärjää myöskin eteenpäin.

Arvoisa herra puhemies! Kun olen kuunnellut talousarviokeskustelua kolmen päivän aikana, tuntuu, että hallituspuolueiden puheenvuorot ovat olleet kovin aneemisia ja vähäisiä ja pikkasen ovat olleet sellaisia, että niistä on ollut vaikea ymmärtää, että oikein todella nähtäisiin myönteisenä tämä talousarvioesitys ja että uskottaisiin, että sillä saadaan tämä maa parempaan asemaan. Väitän, että hengetöntä on se puhe ja keskustelu ollut olemassa. Tälläkin kertaa se on pitkälti ollut ed. Kekkosen varassa. Kaikki kunnia edustajalle tästä asiasta, että puolustus on pitänyt, mutta kovin laajalle se ei ole tässä asiassa levinnyt eikä tuntunut. Olisin toivonut, että hallituksen ja hallituspuolueitten edustajia olisi tässä salissa tälläkin kertaa enemmän puolustamassa hallituksen linjaa, niin että kansalle voisi jäädä sellainen käsitys, että tämä on uskottavaa politiikkaa. Se ei vaikuta nyt uskottavalta eikä tätä maailmaa parantavalta. (Eduskunnasta: Se on virkamiesten tekemä!) — Se on virkamiesten tekemä, ja siinä valossa myöskään hallituspuolueiden edustajat eivät tunnu olevan kovasti sitoutuneet mihinkään muuhun kuin pelkästään veronalennuksiin.

Sen sijaan, herra puhemies, tuntui hyvältä kuulla kaksi asiaa. Toinen näin loppuvaiheessa oli ed. Takkulan äskeinen puheenvuoro, missä oli elämänpaloa ja uskoa tulevaisuuteen, ja sitten ryhmäpuheenvuorojen osalta ed. Kalliksen puheenvuoro, missä oli annettu vaihtoehto talousarviopolitiikalle ja vaihtoehto myöskin selviytyä niin, että koko kansa olisi päässyt siitä osalliseksi. Se olisi luonut kestävän ja vahvan tulevaisuuden kuvan nykyiselle talouspolitiikalle.

Toivottavasti tämä keskustelu, mitä täällä kolmen päivän aikana on käyty, ei ole hukkaan mennyt vaan näistä valtiovarainministeriökäsittelyssä ja valiokuntakäsittelyssä jäisi jotakin sellaista siementä itämään, millä saataisiin lopullinen talousarvio parempana hyväksytyksi siinä vaiheessa, kun eduskunta viimeisen sanansa siihen sanoo.

79 **Esa Lahtela /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppo Lahtelan viljankuivatusongelmaan voisi todeta sen, jotta odotin hänen hyvin Suomen kansan ystävänä ja kansallismielisenä ihmisenä tutkivan myös vaihtoehtoja siihen, koska polttoaineveroalen vaatimista on kuultu jo monen päivän aikana. Siinä ei ole hirveän paljon hedelmää kannettu. Mutta olen käsittänyt, että ed. Seppo Lahtela on myös sitä mieltä, että metsiä pitää jatkossa hoitaa. Hänen metsissään on varmasti hakepuuta ihan riittävästi, joten miksi viljaa ei vaihtoehtoisesti voisi kuivata sillä hakepuulla? Turhaan me rikastutamme öljysheikkejä.

Työllisyysongelmasta olen sitä mieltä, että työttömiä ihmisiä on ihan oikeasti hakemassa työtä. Aina kun työpaikka aukeaa, siellä sanovat olevan omassa kunnassakin aina toistasataa ihmistä jokaiseen paikkaan haussa, ja yksi sinne aina valitaan. Halukkaita on, joten ei turhaan syyllistetä työttömiä.

80 **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ehkä olemme käsittäneet kansanedustajan tehtävän vähän eri tavalla ed. S. Lahtelan kanssa. Kun vaadin Valtatie 6:n parantamista Lappeenrannasta Imatralle, mielestäni olen paitsi isänmaani myös koko kaakkoisen Suomen asialla, eikä se tarkoita sitä, etten kantaisi huolta myös Valtatie 7:stä, joka on muuten aika hyvässä hoidossa, kun se osa E18:n hanketta, josta muuten keskusteltiin eilen Suomen ja Venäjän pääministerienkin välillä. Sekin puoli on, ed. Lahtela, hoidossa.

Mitä tulee keskustelun aneemisuuteen, jotta se ei olisi aneemista, se on lähinnä opposition tehtävä. On opposition hommaa hoitaa keskustelua sillä lailla, ettei se kenenkään mielestä jäisi aneemiseksi.

Mitä tulee sitoutumiseen tähän budjettiin, (Puhemies koputtaa) sehän nähdään sitten joulunalusviikolla, kun painelemme täällä nappeja, ja minä pikkuisen luulen, (Puhemies koputtaa) ed. Lahtela, että sitoutuminen on mitä merkittävintä tuolloin.

[81] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty hyvin ansiokkaita ajatuksia puheenvuoroissa. Muun muassa ed. Seppo Lahtelalla oli varsin monia, joihin tekee mieli yhtyä. Juuri kotimainen, omavarainen maanpuolustus on perusasia, jota kaikkina aikoina tulee muistaa ja josta tulee pitää huolta. Todellakin olen vakavasti huolissani siitä, että meillä kotimainen puolustusväline- ja puolustusmateriaaliteollisuus on vaarassa tällä hetkellä. Näkisin, että meillä pitää perusasioissa olla kotimainen omavaraisuus, ja se on lähtökohta ja asia, jota ei saa koskaan muuksi päästää. Jos jossakin erityisosaamista vaativissa asioissa ollaan, niin kuin on ymmärrettävästi pakko, riippuvaisia niistä yhteistyötahoista, jotka on sellaisiksi hyväksi nähty, näiden kysymysten tulee olla tarkoin harkittuja. Kotimainen puolustusväline- ja materiaalituotanto on erityisosaamista, johon meillä on osaajat. Jos tämä ketju katkeaa, mistä tarvittaessa löydämme osaajat?

Kotimaisuus liittyy nyt hyvin paljon myös energiakysymykseen. On puhuttu paljon öljyn ja bensan korkeasta hinnasta, joka koettelee Suomen kansaa raskaasti. Nimenomaan sen kokevat eläkeläiset ja pienituloiset, yrittäjät, maatalouden harjoittajat, kaikki, jotka tarvitsevat välttämättä vierasta polttoainetta. Sen kokevat liikennöitsijät, niin linja-auto- kuin taksiliikennöitsijät ja kuorma-autoilijat. Tämä koettelee kaikkia. Uskon, että tästä kysymyksestä tullaan puhumaan hyvin paljon. Tästä ei ole vielä viimeisiä sanoja tässä salissa tämän syyskauden mittaan ollenkaan sanottu.

Mutta menen energiakysymykseen: Kun tilanne on tällainen, että ulkoa tuotava energia on kallista ja saattaa olla, että se käy vieläkin kalliimmaksi ja olemme riippuvaisia ulkomaisista tahoista, niin samalla kun me vaadimme bensan ja dieselpolttoöljyn hinnan alennuksia verotuksen osalta ja tietysti kauppaneuvotteluissa muutenkin, meidän pitäisi entistä innokkaammin kiinnittää huomio kotimaiseen uusiutuvaan ennen muuta puuenergiaan. Toivoisin, että talousarviossa kiinnitettäisiin tähän asiaan enemmän huomiota.

Haapamäellä olen ilokseni havainnut, että meille on, voisi sanoa, löytynyt öljylähde. Se ei ole öljyä, vaan suomalaista puupellettiä. Siinä voidaan puuraaka-aine pellettinä, koiranruoan kokoiseksi palasiksi jalostettuna, polttaa hyvin kätevästi hyvällä hyötysuhteella. On hyvä kokeilu, että Haapamäen yhdyskunnassa on luotu kaukolämpöä kotimaisella puupelletillä, puuenergialla. Olen sen eteen 12 vuoden ajan kunnassa tehnyt töitä, ja nyt se on tänä syksynä alkanut lämpöä antaa. Tämä on esimerkki siitä, kuinka voidaan taajamia lämmittää kotimaisella puuenergialla. Meillä pitäisi valtion toimesta määrätietoisesti edistää kotimaisen uusiutuvan puuenergian käyttöä ennen muuta lämmön lähteenä. Toki muutakin, mutta lämmön lähde on minusta se suoranainen energian tarve, ja silloin on pelletti yksi tärkeä asia.

Haapamäellä tehdään pelletin polttolaitteita, erikokoisia. (Ed. Kekkonen: Käykö myös omakotitaloihin!) — Käy myös omakotitaloihin. (Ed. Kekkonen: Käykö muihinkin?) — Käy muihinkin, käy taajaman kaukolämpöön, käy teollisuuslaitoksiin. Se käy kaikenlaiseen. — Mutta näkisin, että paljon pitäisi vielä kehittää polttolaitteita ja niiden valmistusta. Tässä ei ole viimeistä sanaa ollenkaan sanottu. Suomi on jo nyt kehityksessä, ei aivan kärjessä, Ruotsi on vähän edellä, mutta Suomen pitäisi tässä maaottelussa ajaa Ruotsi kiinni ja mennä ohitse.

Meillä on puuraaka-ainetta. Hakkuutähdettä meillä tulee nimenomaan päätehakkuissa varsin paljon. Tällä hetkellä hakkuutähdettä kerätään, mutta koska sillä ei ole minkäänlaista kantorahaarvoa, sitä ei oikein arvosteta. Ehkä sen energiaarvon tähden sille pitäisi jonkinlainen kantorahaarvo keksiä, että entistä enemmän huomattaisiin myös hakkuutähteen energia-arvo. Meillä Suomessa olisi tässä asiassa paljon tehtävää nimenomaan öljyn ja kivihiilen korvaamiseksi, jotta meillä olisi myös kotimaassamme omaa energiaa ja työtä, yrittäjyyttä, rahaa maakunnissa ja maaseudulla. Tähän pitäisi kiinnittää budjetissa entistä enemmän huomiota.

Täällä monet ovat puhuneet myös maakunnallisista tieasioista. Minäkin toisin esille Valtatien 18, jossa on rakentamatta Multian kirkonkylältä sen viime vuonna valmistuneen ohituksen jälkeen osuus Ähtärin Myllymäelle. Tämä tieosuus kun rakennettaisiin, siinä olisi paitsi Jyväskylä—Vaasa-tie myös tieyhteys aina Pietariin asti, ja sieltä tiet avautuvat, ja jokainen voi ajatella, mi-

hin yhteydet silloin olisivat. Jos Merenkurkun yli vielä liikennettä saadaan säilymään, siitä olisi yhteys vaikka mihin asti. Tuon valtatien toisin esille.

Täällä on puhuttu myöskin satamista ja radoista. Yhdyn myöskin niihin, jotka katsovat hyvin kriittisesti Vuosaaren satamaa. Näkisin, että kun meillä on olemassa olevaa satamakapasiteettia, niin sitä tulisi käyttää. Ennen kaikkea länsirannikolla Porin ja Rauman seudulla tätä on.

Sanoisin, että myöskin Haapamäki—Pori-rata pitäisi avata takaisin liikennekäyttöön. Tällä hetkellä se on vain osaltaan, pätkänä, liikenteessä. Se voisi olla rata satamille. Siitä on sanottu erään VR:n asiantuntijan toimesta, että jos se olisi alun perin pidetty liikenteessä eikä yhtä siltaa olisi siitä katkaistu, se olisi Länsi-Suomen vilkkain puutarvararata. Samoin sanoisin, että lakkautussuunnitelmien asemasta Keski-Suomen rata Äänekoskelta Saarijärven, Kannonkosken, Viitasaaren, Keitelepohjan ja Pihtiputaan kautta Haapajärvelle Ylivieska—Iisalmi-radalle pitäisi laittaa paremmin liikennöitävään kuntoon ennen muuta puutavarakuljetusten takia. Nämä ovat yksi esimerkki.

Täällä on puhuttu yksityisteistä. Suomessa puu kulkee metsästä tehtaalle. Tämä on seikka, joka koettelee myös yksityisteitä.

Arvoisa herra puhemies! Toivon, että budjetin jatkokäsittelyssä myös aloitteet, joita kansanedustajat ovat tehneet, kuten itsekin, tulisivat asianmukaiseen käsittelyyn ja sieltä löydettävät ajatukset saisivat tavalla taikka toisella huomiota osakseen.

82 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Koulutuspolitiikkaa on täällä tuotu hyvin esille. Mielestäni siinä pitäisi kuitenkin esitettyä enemmän ottaa alueellisen kehittämisen näkökulma esiin. Hyvin valitettavaa on, että aikuiskoulutuksen osalta nyt ollaan määrärahoja leikkaamassa kohtalokkaalla tavalla. Alueellisen koulutusnäkökulman pitäisi tietysti olla myös yliopisto- ja ammattikorkeakoulu- ja ammatillisen koulutuksen osalta kaikkinensa nykyistä vahvemmin esillä. Se on erittäin tärkeää tässä uudessa alueellisessa kehittämispolitiikassa.

Tutkimustoiminta tuntuu Suomessa keskittyvän yhä enemmän. Mielestäni tähän puoleen pitäisi myös kiinnittää enemmän huomiota. Meillä Joensuussa on Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuskeskuksen vahvistamishanke. Näyttää siltä, että periaatepäätöksistä huolimatta se ei ole vielä saamassa riittäviä voimavaroja eikä myös rakentamisen rahoitusta ensi vuoden talousarvioon. Kuitenkin tutkimustoiminnan kohdistaminen ja myös ylläpito maakunnissa ja alueittain on yksi sellainen voimavara, joka tukee myös koulutuspolitiikkaa ja osaamista ylipäätänsä ja viime kädessä juuri työllisyyden parantamista, joka kysymys täällä ei ole hallituksenkaan esittelypuheenvuoroissa tullut minusta riittävän vahvana esille. Kyllä me olemme jäämässä työttömyydessä liian korkealle tasolle.

83 **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Tutkimuskysymys on tavattoman tärkeä, ja hiukan sitä sivusin omassa puheenvuorossani. Hyvin pitkään suomalaisessa korkeakoulupolitiikassa, joka on ollut aina naimisissa tutkimuksen kanssa, lähdettiin siitä, että yksikön täytyy olla riittävän suuri, jotta voidaan harjoittaa tutkimustoimintaa. Täytyy olla resursseja, henkisiä resursseja, joita syntyy siitä, että on tarpeeksi laajat joukot viisaita, älykkäitä, tutkimaan kykeneviä ihmisiä.

Mutta siinä ed. Väistö on nyt oikeassa, kun hän perää tutkimuksen hajasijoittamista, että uusi teknologia on näitä vanhoja käsityksiä murentanut. Toisin sanoen tutkimustyötä voidaan nykyteknologian avulla harrastaa myöskin muualla kuin niissä perinteisissä kaikkein suurimmissa yliopistoissa, kuten esimerkiksi Helsingin yliopistossa. Aiemminhan sanottiin nimenomaan Helsingissä, että tutkimustyötä ei oikeastaan kannata muualla harjoittaakaan kuin Helsingissä, koska vain Helsingissä on tarpeeksi lahjakkuusreservejä tutkimustyöhön. Mutta uuden teknologian avulla, sen kautta, minä erinomaisessa määrin olisin kannattamassa sitä ajatuksen kulkua, mikä ed. Väistöllä tässä oli. Ilmeisesti se vain edellyttää ennakkoluulottomuutta myöskin näiden välineiden käyttöön.

84 **Esa Lahtela /sd:** Herra puhemies! Ihan lyhyesti. Ed. Väistön ajatuksiin voi yhtyä Metsäntutkimuslaitoksen osalta, koska siellä investointivaroja näyttää puuttuvan ja budjettiin niitä ei ole osoitettu.

Mutta toinen asia, joka minusta on myös hyvin merkittävä, koskee Tohmajärveä ja siellä olevaa emolehmänavettaa, koska se ollaan lopettamassa sieltä. Sen takia minä odottaisin, jotta sen toiminta voisi siellä jatkua, koska siinä on myös

semmoinen aluepoliittinen kysymys. Ilmeisesti sen toimintaa ollaan siirtämässä Pohjanmaalle Ruukkiin. Tohmajärvelle se on vasta hiljattain rakennettu. Se on noin kymmenen vuotta toiminnassa ollut navetta ja se yhteisö. Sitä on koko ajan kunnostettu, pantu viimeisen päälle siihen tikkiin, jotta nyt se on alkanut tulosta tuottaa, ja nyt sitten ollaan lopettamassa tällaista laitosta. Sen takia minusta tämä on tärkeä, ja toivon mukaan ed. Väistö myös yhtyy tähän ajatteluun, että yhdessä hallitus ja oppositio voivat hoitaa ministeriöihin päin lobbauksen, että tämä emolehmänavetta saadaan kestämään Tohmajärvellä.

[85] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vastaten aikaisempaan ed. Esa Lahtelan kysymykseen, miksi ei viljankuivausta käännetä hakkeelle jne. Se on valitettavaa, että tällä kertaa polttoaineen verotuksesta johtumatta polttoaine on raaka-ainehinnaltansa sen arvoista, että viljan polttaminen on jo kannattavaa olemassa siellä perässä. Tämä on valitettava asia, kun samanaikaisesti maailmassa valtava osa väkeä näkee todella nälkää, että meillä ollaan sillä tasolla olemassa, että viljastakin saadaan halvempi energia kuin öljystä.

Kaiken kaikkiaan odottaisin — se on eri puheitten ja eri saarnojen aika — hallitukselta pitkäaikaisempaa ja johdonmukaisempaa energiapoliittista linjausta, jolloin voitaisiin lähteä suunnittelemaan sitä, minkä lämmitys- ja polttoainevaihtoehdon perään voitaisiin esimerkiksi lämpölaitokset, omakotitalot, maatilataloudet ja viljankuivurit rakentaa niin, että siinä olisi uskottava, pitkäaikainen linja. Mitään hetkittäisiä ratkaisuja niissä ei voida tehdä.

[86] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Kysymys maatalouden tutkimusasemista ja niiden merkityksestä on mielestäni hyvin tärkeä. Yksi tällainen yksikkö, Valkeasuon tutkimusnavetta, on ollut jo liipaisimella edellisenkin Lipposen hallituksen aikana, ja näyttää siltä, että nytkin se on uhattuna. Mielestäni se on alueellisena tutkimusyksikkönä erittäin tärkeä, mutta sillä on myös valtakunnallista roolia. Sen tutkimusala kotieläintuotannon osalta on sellainen, jota varmasti tarvitaan jatkossa. Jos mietitään maatalouden ja elintarviketuotannon tilannetta, niin kyllä meidän pitää tukeutua niihin vahvuuksiin, mitä Suomen oloissa meillä on. Juuri tämä tutkimusyksikkö on mielestäni parhaalla tavalla pääsemässä tässä hyvään otteeseen. Sillä on selkeä yhteys koulutukseen, muuhun alueen tutkimustoimintaan ja myös elinkeinoon sillä alueella koko maakunnan ja itäisen Suomen osalta.

Kansallisia tutkimusvaroja, niin kuin ed. Kekkonen totesi, pitäisi mielestäni kyllä oikealla tavalla hajautetusti kyetä käyttämään tukemaan alueellisia kehittämistoimia. Tänä aikana, jolloin tiedonsiirto ei ole ongelma, tämmöinen alueellinen tutkimustoiminnan vahvistaminen ei voi olla myöskään ongelma.

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu siltä, että näissä asioissa tarvittaisiin rohkeita poliittisia linjauksia, ei niinkään välttämättä lisää voimavaroja, vaan niiden uudenlaista tuloksekkaampaa kohdentamista.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys vuoden 2001 veroasteikkolaiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 101/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 102/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys laiksi varallisuusverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 103/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laiksi perintö- ja lahjaverolain 57 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 104/2000 vp

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron, koska täällä on kolme päivää moitittu, ettei hallitus oikein tee mitään eikä toimi. Tässä on hyvä osoitus siitä, että kun hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteeksi sukupolvenvaihdosten helpottaminen ja edistäminen, niin tämä on yksi lainsäädäntöuudistus, mikä todella palvelee tätä hallitusohjelman tavoitetta.

2 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Niin kuin ed. Hemmilä tässä juuri äsken sanoi, tässä on erittäin hyvä esitys hallitukselta. Sen ohjelman mukaisesti, niin kuin ed. Hemmilä totesi, helpotetaan sukupolvenvaihdoksia jatkajan osalta. Tämä perimmiltään on nähty ja ymmärretään niin, että kysymys on maatilatalouden ja maatalouden sukupolvenvaihdoksista.

Se, mikä siinä asiassa tällä kertaa on valitettavaa olemassa, niin niitä on todella vähän, tosi vähän tapahtuu. Tätä menoa, ellei näitä sukupolvenvaihdoksia jotenkin aktiivisesti aktivoida, lisätä tai luoda niille houkuttavuutta, maataloudenharjoittajat todella ukkoutuvat siihen ikä- ja kuntoluokkaan, että jossain vaiheessa tulee pää vetävän käteen. Uudistumista ei riittävästi tapahdu eikä toteudu, eikä tällä menolla, jolla nyt mennään eteenpäin tässä asiassa, myöskään tule tapahtumaan niin, että tapahtuisi tilakoon rakennekehitystä ja muuta, koska harvaanasuttu maa harvoine peltotilkkuineen ei anna sellaista mahdollisuutta, että viljelijä pystyisi viljelemään maita, vaikka niitä olisi jossain saatavanakin ja heitteille jäämässä.

Hallituksen esityksessä on myönteisenä nähtävissä, että otetaan huomioon se, että aikaisemman lain perusteella tarvittiin vähintään viidesosaomistus, ennen kuin tämä asia oli toteuttamiskelpoinen ja voitiin huojennus ottaa huomioon. Sitä, että välillisen omistuksen määrä rajoitetaan ja rajaksi tulee 10 prosenttia, pidän terveenä, erittäin myönteisenä tässä asiassa, erityisesti niissä tapauksissa ja niissä asioissa, kun kysymys on muusta kuin maatilayrityksestä ja sen jatkamisesta.

Tässä asiassa todetaan esityksen taloudellisista vaikutuksista, että useista tilastotiedoista päätellen muut yritykset kuin maatilat siirtyvät vain harvoin perintönä tai lahjana toimintaa jatkavalle perilliselle. Tämä on käytännön totuus ja synkkä totuus. Valitettavasti on niin, että yrittäjyys periytyy erittäin huonosti. En tiedä, onko taustalla kasvatuksen, koulun vai tämän yrittäjän oma asema ja väärä hoito, mutta kaiken kaikkiaan toivoisin, että tähän asiaan löytyisi myöskin sellaiset lähtökohdat ja näköalat, missä yrittäjyys saataisiin paremmin periytymään ja paremmin toteutumaan. Tämä hallituksen esitys sillä lailla, että osaomistusta helpotetaan ja kevennetään, on sinänsä tervehdittävä ja erittäin hyvänä nähtävä tässä asiassa. Toivon, että tämä valiokuntakäsittelyssä tällaisenaan tulee hyväksytyksi ja oikein nähdyksi.

Herra puhemies! Tämä on hyvä esitys, ja kun koko ilta on periaateessa hallitusta moitittu, niin tätä ei voi moittia, tämä pitää nähdä kokonaisuutena erittäin hyvänä esityksenä.

3 **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Ed. S. Lahtelalle sen verran vielä, että hallitukselta on tulossa vielä pikapuolin muita esityksiä, jotka tukevat ja edistävät sukupolvenvaihdosten tekemisiä, ja uskoisin, että tämän vuoden lopussa ja ensi vuonna sukupolvenvaihdokset maatiloilla ja pienyrityksissä tulevat huomattavasti vilkastumaan nyt koetusta.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi arpajaisverolain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 105/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 106/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2001

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 107/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain 6 a ja 6 b §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 108/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Laki tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 95/2000 vp (Maria Kaisa Aula /kesk ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Matti Väistö /kesk:** Herra puhemies! Tässä on kysymys keskustan rinnakkaislakialoitteesta, jossa keskusta esittää verotukseen sellaisia painotuksia, joilla edistettäisiin paremmin työllisyyttä ja myös verotuksen oikeudenmukaisuutta pienituloisia suosivalla tavalla. Tarkoituksena on, että tuloverotuksen osalta veronkevennykset painottuisivat hallituksen esitystä tehokkaammin pienituloisille työllisyyttä ja yrittäjyyttä edistäen.

Edelleen me haluamme, että yrittäjille tulisi mahdollisuus vihdoin toteuttaa halutessaan verotus yritystulon osalta ansiotuloverotuksena, jos se on kevyempi yrittäjän kannalta. Nythän yrittäjät joutuvat maksamaan pakkopääomaveroa, kun tätä ongelmaa, joka on ollut esillä jo pidemmän aikaa, ei ole saatu korjattua. Työnantajamaksujen porrastaminen niin, että se matalapalkka-alojen työllisyyttä parantaisi, on yhtenä osana lakialoitettamme.

Edelleen tässä halutaan nostaa ansiotulovähennyksen kautta pienituloisten käytettävissä olevaa tulotasoa ja parantaa työllisyyttä lisäävää kulutusta tätäkin kautta. Työn vastaanottamisen osalta haluamme, että matka- ja asumisvähennyksellä helpotettaisiin niiden tilannetta, jotka ovat joutuneet matkatyöhön. Samoin etätyön kohdalla katsomme, että vihdoin pitäisi päästä siihen, että lähinnä tietotyönä tapahtuvaa työtä tuettaisiin myös tällaisilla vähennyksillä.

[2] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite, joka nyt on nimetty keskustalaiseksi rinnakkaisaloitteeksi, on mielestäni sellainen, mihin pääosa niistä kansanedustajista, jotka ymmärtävät tämän asian tärkeyden ja merkityksen, yhtyy riippumatta siitä, mitä ryhmittymää he edustavat, edustavatko hallitus- vai oppositioryhmää tässä asiassa. Yleisperusteluissa todetaan, että on kannatettava kaikin keinoin lyhyidenkin työsuhteiden vastaanottoa, etätyötä sekä työssäkäyntialueen laajentamista. Kun näillä lähtökohdilla lähdetään liikkeelle, valmistelemaan ja tekemään, toivon, että tämä tuolla valiokuntakäsittelyssä nähdään ja valmistellaan sen näköisenä, että tähän asiaan todella tartutaan kiinni. Ei voi olla sellaista järjestelmää, missä tehdään ja todetaan niin, että työntekijälle on kannattamatonta ottaa lyhytaikaista tilapäistä työsuhdetta vastaan. Näin ei saa olla. Kaikin keinoin on lyhyenkin työsuhteen, päivänkin työsuhteen, kasvatettava työntekijälle käteen jäävää osuutta. Tällainen järjestelmä, missä työntekijän on pakko kieltäytyä työn vastaanottamisesta sen takia, että hän menettää muita etuuksia ja käteenjäävä osuus vähenee, ei voi olla oikean suuntainen eikä oikeamuotoinen.

Valitettavasti etätyön osalta on myöskin nähty jokin verottajan tulkinta, että etätyötä ei voida tehdä silloin, jos työhuoneen ikkunassa on jär-

vinäköala. Olisi ehkä rohkeata sanoa, että tämä on sairas tulkinta, mutta väitän, että se on vähintään kyseenalainen tulkinta. Kyllä sillä, onko siinä järvinäköala, kaupunkinäköala vai maalaisnäköala, ei pitäisi olla mitään merkitystä tässä asiassa. Pitäisi tukea kaikkia mahdollisuuksia, millä voidaan työllistää ja työllistyä, olkoon siinä sitten vaikka kyseessä kesämökkitausta. Tämä kesämökki- ja vapaa-ajanasuntotaustainen työllistyminen ja etätyön tekeminen siellä loisi mielestäni kasvupohjaa myöskin koko valtakunnan politiikalle ja rakennepolitiikan uudistumiselle siltä osin, että ihminen voisi löytää työpaikan ja asumispaikan jostakin muualta kuin Pääkaupunkiseudulta. Nykyisen tietoliikenteen ja tietoverkkojen avulla tämä on täysin mahdollista.

Esityksessä on pääasia ja tärkein kohta mielestäni yritysverotuksen toteuttaminen, niin kuin ed. Väistö äsken sanoi, pienten pääomatulojen verotuksen osalta sellaisena, ettei veronmaksaja joutuisi maksamaan ansiotuloverotusta korkeampaa verokantaa. Se on pienten yrittäjien ja viljelijöitten kohdalta täysin epäoikeudenmukainen järjestelmä, järjestelmänä hyvä ja ollut kannustava ja huumaava siinä vaiheessa, kun pääomatuloveroprosentti oli 25, kun tämä järjestelmä alun perin luotiin. Silloin se liittyi tähän alaan ja oli oikeudenmukainen mielestäni, mutta sen jälkeen kun pääomaveroprosentti on noussut ja joillakin tuntuu olevan vielä paineita sen nostamiseen tälläkin kertaa, tässä ollaan todella vaikeassa asemassa. Tässä on monia sosiaaliturvaan liittyviä ongelmia, joista myöskin tämän päivän aikana on ainakin kyselytunnilla keskusteltu.

Vielä haluan tässä erityisesti korostaa, että aina mielletään tämä asia niin, että tässä on viljelijöiden verosta ja verotuksesta kysymys. Tässä on kaiken yritystoiminnan verottamisesta erityisesti kysymys. Siinä on kauppiaiden, urakoitsijoiden, yleensä yrittäjien verokohtelusta ja käsittelystä perimmiltään kysymys. Toivottavasti tämä valiokuntakäsittelyssä tulee sen muotoiseksi, että nähdään laajempi tausta, laajempi korjauksen ja rakenteiden muuttamisen tarve tässä asiassa eikä yksin vain tuijoteta siihen, että tässä on kysymys maatilayrityksistä ja niiden verotuskohtelusta.

Herra puhemies! Näin lähempänä keskiyötä toivon, että tämä todella käsitellään valiokunnassa niin, että se myöskin johtaa käytännön toimenpiteisiin ja palaa tänne eduskuntaan evästyksineen, jolloin tämä voitaisiin hyväksyä jossain muodossa.

[3] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Tässä aloitteessa allekirjoittajia on vain yhdeksän. Ihmetyttää se kyllä. Keskustan ryhmä ilmeisesti on vähän isompi kaiken kaikkiaan. Eikö siellä ole tämän allekirjoittamisesta sitten yksimielisyyttä ollut?

Sinällään olen sitä mieltä, että yritysverotuksen osalta pitäisi menetelläkin kuin 40 a §:ssä. Kyllä pienien tulojen osalta käy jopa niin kuin tässä on selitetty, ja minusta edullisempi vaihtoehto pitäisi verottajan ottaa käyttöön.

Kunnallisen ansiotulovähennyksen osalta ajatuksena tämä on kyllä ihan hyvä, mutta samalla pitäisi miettiä sitä, että valtionosuusuudistus muutettaisiin siten, jotta kunnat saisivat kompensaation, koska kunnat ovat jo riittävästi vaikeuksissa. Ainakin perusteluosassa pitäisi todeta niin, että kunnille tullaan korvaamaan menetys. Ei enää aiheuteta lisää päänvaivaa ja ahdinkoa kuntiin.

Sinällään ajatus, jotta matkakulut ja asuminen toisella paikkakunnalla pitäisi tehdä verovähennyskelpoisiksi, on hyvä, ja olen ehdottomasti samaa mieltä, ilman ylärajaa. Tässä on asetettu yläraja, mutta minusta se pitäisi rinnastaa yritystoimintaan: jos tulee kustannuksia palkan hankkimisessa, niin totta kai siitä pitää saada myös vähennys. Silloin poistetaan kynnykset ja esteet, jotta voidaan käydä työssä kauempaakin ja toisella paikkakunnalla töissä, jos töitä on tarjolla. Silloin pääsisimme sellaiseen tilanteeseen, jotta kukaan ei voisi ainakaan sillä perusteella todeta, että työnteko on kannattamatonta. Jos kuvitellaan vaikka, että Pohjois-Karjalasta tullaan Helsinkiin töihin ja kämppä maksaa 3 000—4 000 markan välillä kuukaudessa, niin ei siinä hirveästi jää markkoja käteen, kun pitää vielä perheen luona käydä viikonloppuisin. Sen takia ne kustannukset pitäisi kaikki saada verovähennyskelpoisiksi.

[4] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävä aloite on varsin kannatettava ja työllisyyttä sekä yrittämistä ja yrittäjyyttä edistävä. Samoin mainittiin etätyö. Etätyö on tulevaisuuden asia, jolla voidaan edistää työllisyyttä, pitää myös maakuntia ja maaseutua asuttuina ja ennen kaikkea antaa ihmisille enemmän vaihtoehtoja valita asuinpaikkansa. Sen vuoksi kaikki ne

ratkaisut, joilla etätyötä voidaan edistää, tulee käyttää hyväksi, ja osaltaan käsiteltävä lakialoite palvelee myös tätä tarkoitusta. Samoin tässä on hyvä se, että työ- ja yritystulon hankkimisen tulovähennyksiä lisätään. Tämä kannustaa työntekoon ja työn etsintään kaikin tavoin. Toivon, että kyseinen aloite tulee saamaan myönteisen jatkokäsittelyn.

[5] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Totean, että vaikka tässä ei kaikkien keskustan eduskuntaryhmän jäsenten nimiä olekaan alla, tämä on yhteinen linjauksemme. Olemme tämän ryhmän piirissä yhdessä hyväksyneet.

Näemme niin, että tässä tilanteessa, jolloin kustannukset ovat voimakkaasti lisääntymässä erityisen vahvasti maatalouden osalta — tiettävästi maatalouden kustannukset ovat nousseet vuoden sisällä 6 prosentilla — kyllä silloin pitää löytyä myös ratkaisuja, joilla hillitään kustannusten nousua ja parannetaan käteenjäävän tulon osuutta myös maatalous- ja muiden yrittäjien kohdalla. Tähän liittyy juuri kysymys ansiotulon ja pääomatulon verotusproblematiikasta hyvin olennaisesti.

Mitä tulee matka- ja asumisvähennykseen, niin kunhan nyt saisimme korotettua vähennyksen tason 35 000 markkaan hallituksen esittämästä 28 000 markasta, niin tämä parantaisi jo merkittävästi tilannetta. Tähän pitäisi jo tänä päivänä sisällyttää toisen asunnon vuokrakustannusten hyvittäminen. Monet todella joutuvat etätyön tai toisella paikkakunnalla tapahtuvan työn vuoksi hankkimaan toisen asunnon, ja se lisää kustannuksia. Hyvin voimakas kustannusnousu on tullut myös liikennepolttonesteiden hinnan nousun vuoksi. Osittain tilannetta kyetään helpottamaan työmatkavähennyksellä, mutta eläkeläisten ja muiden osalta tämä ei tietenkään auta.

[6] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Viitaten ed. Esa Lahtelan puheenvuoroon siitä, kuinka kunnallinen kompensaatio tässä asiassa hoidetaan, niin käsittääkseni se, että pääomatuloista osa siirretään ansiotuloverotuksen piiriin, kääntyy suoraan kuntien pussiin. Mutta sellaisenaan olen vähän aina epäillyt, että pääomatuloverojen kerääminen onnistuu ja tapahtuu yrityskohtaisesti, mutta palautuksesta, mikä tapahtuu kunnallisen jakoperusteen mukaan, en ole ollenkaan vakuuttunut, että se menee oikein ja tasapuolisesti.

Kun lähetekeskustelussa ollaan, niin tässä voi aika hullujakin ajatuksia esittää. Esittäisin myöskin harkittavaksi sellaista lähtökohtaa ja vaihtoehtoa, että pienehköjen pääomatulojen osalta yritystoiminnassa voitaisiin rakentaa sellainen menettelytapa, missä ne menisivät suoraan toimeenpanokuntaan, yrittäjän kotikuntaan. Silloin ainakin olisi varmaa, että ne löytävät lähtökohdan, minne ne ovat tarkoitetutkin.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Hallituksen esitys laiksi pelastustoimilain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 70/2000 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 14/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys lennonvarmistusalan yhteistyöstä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (EUROCONTROL), navigaatiomaksuja koskevan monenvälisen sopimuksen ja mainitun kansainvälisen yleissopimuksen yhteen kokoavan pöytäkirjan hyväksymisestä

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 31/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 6/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

13) Hallituksen esitys laeiksi raittiustyölain 3 ja 10 §:n ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 87/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 20/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

———

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 23.18.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen